

**MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN YARATICILIK
AÇISINDAN KENDİLERİNİ DEĞERLENDİRMELERİ İLE YARATICILIK
DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YASEMİN BULUT

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ARALIK, 2014

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren(....) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Yasemin

Soyadı : BULUT

Bölümü : Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Yaratıcılık Açısından Kendilerini Değerlendirmeleri İle Yaratıcılık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

İngilizce Adı : Investigation Of The Relationship Between Vocational School Students' Self- Assessment İn Terms Of Creativity And Their Creativity Levels

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Yasemin BULUT

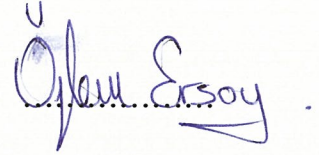
İmza:

Jüri onay sayfası

Yasemin BULUT tarafından hazırlanan “Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Yaratıcılık Açısından Kendilerini Değerlendirmeleri İle Yaratıcılık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile Gazi Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Özlem ALKAN ERSOY

Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Gazi Üniversitesi

Başkan: Prof. Dr. Figen GÜRSOY

Çocuk Gelişimi, Ankara Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. F. Abide GÜNGÖR AY TAR

Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Gazi Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 23/12/2014

Bu tezin Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Prof. Dr. Servet KARABAĞ

.....

MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN YARATICILIK AÇISINDAN KENDİLERİNİ DEĞERLENDİRMELERİ İLE YARATICILIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

YASEMİN BULUT

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Aralık-2014

ÖZ

Bu araştırmada, meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaratıcılıkları, yaratıcılık algı düzeyleri ve bu düzeyler arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Araştırmada, veri toplama aracı olarak; “Kişisel Bilgi Formu”, “Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği” ve “Torrance Yaratıcı Düşünme Testi-Şekil A Formu” kullanılmıştır. Kişisel Bilgi Formu, öğrenci hakkında bilgi toplamak amacıyla, öğrencinin programı, bulunduğu sınıf, kardeş sayısı, doğum sırası, anne-baba eğitim ve çalışma durumu ile okul öncesi eğitim alma durumuna ilişkin soruları içermektedir. Tam örnekleme yöntemi kullanılarak, veri toplama araçları, Ordu Üniversitesi Fatsa Meslek Yüksekokulu ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi Samsun Meslek Yüksekokulu’nda Çocuk Gelişimi ve Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programlarında öğrenim gören 2012-2013 eğitim-öğretim yılındaki 2. sınıf ve 2013-2014 eğitim-öğretim yılındaki 1. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Öğrencilerin “Kişisel Bilgi Formu”na vermiş oldukları yanıtlar ile “Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği” ve “Torrance Yaratıcı Düşünme Testi”nden elde edilen veriler, Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı 15.0’ da değerlendirilmiştir. Belirlenmiş olan alt problemlere göre yapılan değerlendirmelerde Bağımsız Gruplar T-Testi ve Tekyönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. “Torrance Yaratıcı Düşünme Testi-Şekil A Formu” sonuçlarına göre; iki programda da meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerinde; kardeş sayısına, doğum sırasına, babanın eğitim durumuna, annenin çalışma durumuna ve okul öncesi eğitim alma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Çocuk gelişimi programı

öğrencilerinin, yaratıcılık testinin alt boyutlarından orijinallik, başlıkların soyutluluğu, zenginleştirme, erken kapanmaya direnç ve yaratıcı kuvvetler listesi puanlarının muhasebe ve vergi uygulamaları programı öğrencilerine göre daha yüksek olduğu ve bu durumun istatistiksel olarak da anlamlı farklılık yarattığı belirlenmiştir ($p<0,05$). Araştırmaya katılan birinci sınıf ve ikinci sınıf öğrencileri arasında yaratıcılık testinin akıcılık alt boyutu dışındaki tüm alt boyutlarında anlamlı farka rastlanmıştır ($p<0,05$). Annelerin eğitim durumuna göre, annesi okur-yazar olmayan öğrencilerin akıcılık puanları ve yaratıcı kuvvetler listesi puanlarının diğer öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0,05$). Öğrencilerin baba çalışma durumuna göre yaratıcılık düzeyleri incelendiğinde, babası çalışmayan öğrenciler lehine yaratıcı kuvvetler listesi puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). “Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği” sonuçlarına göre ise meslek yüksekokulu öğrencilerinin devam ettikleri program ve sınıf, kardeş sayısı, doğum sırası, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, annenin çalışma durumu, babanın çalışma durumu ve okul öncesi eğitim alma durumu değişkenleri öğrencilerin yaratıcılık açısından kendilerini değerlendirme sonuçlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yaratmamıştır ($p>0,05$). Bunun yanı sıra meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaratıcılık düzeyleri ve kendi yaratıcılık düzey algıları arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Bilim Kodu : -

Anahtar Kelimeler : meslek yüksekokulu, yaratıcılık düzeyi, yaratıcılık algı düzeyi

Sayfa Adedi : 96

Danışman : Özlem ALKAN ERSOY

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN VOCATIONAL SCHOOL STUDENTS' SELF-ASSESSMENT IN TERMS OF CREATIVITY AND THEIR CREATIVITY LEVELS

MSc Thesis

YASEMİN BULUT

GAZİ UNIVERSITY

INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES

December- 2014

ABSTRACT

In this study, to examine vocational college students' creativity, their creativity perception levels and the relationship between these levels are aimed. In this research, "Personal Information Form", "Individual's Self-Evaluation Scale In Terms of Creativity" and "Torrance Test of Creative Thinking-Figure A Form" were used as data collection tool. In order to gather information about students, Personal Information Form includes questions about the student's program and class, number of siblings, birth order, parental education and employment status and pre-school education status. By using full sampling method, data collection tools have been applied to 1st grade students studying Child Development and Accounting and Taxation programs in Ordu University Fatsa Vocational School and Ondokuz Mayıs University Samsun Vocational School in the 2012-2013 academic year 2nd grade students and in 2013-2014 academic year. Students' answers for "Personal Information Form" and the data obtained from "Individual's Self-Evaluation Scale In Terms of Creativity", "Torrance Test of Creative Thinking" were evaluated in Statistical Package Program 15 for the Social Sciences Program. In the assessments designated by the sub-problems, T-test for Independent Groups and Simplex Analysis of Variance (ANOVA) was used. According to the results of "Torrance Creative Thinking Test- Figure A Form"; for both of the programs there was not a statistically significant difference ($p>0,05$) in the creativity levels of vocational school students according to number of siblings, birth order, father's education level, mother's employment status and students' pre-school education. It was determined that child development program students' scores from creativity test's sub-dimensions which are the authenticity, abstractness of title, enrichment, resistance to premature closure and creative forces list are

higher according to accounting program students ($p<0,05$) and also determined that this result made statistically significant difference. In all sub-dimensions of creativity test excluding fluency sub-dimension, statistically significant difference was found among students in first-year and second-year classes participated in the survey ($p<0,05$). According to mother education status, it was determined that fluency scores and creativity forces list scores of the students whose mothers are illiterate show statistically significant difference when it was compared to other students ($p<0,05$). When creativity levels were examined according to students' father employment status, in terms of creativity forces list scores statistically significant difference is found in favor of students whose fathers do not work ($p<0,05$). According to the results of "The Individual Self-Assessment Scale In Terms Of Creativity"; their current program, grade level, number of siblings, birth order, mother's education, father's education, mother's employment status, father's work status and their pre-school education state variables didn't make statistically significant difference in vocational school students' self-assessment results in terms of creativity ($p>0,05$). In addition to these, there was no statistically significant relationship between vocational school students' creativity levels and their own creativity level perceptions.

Science Code : -
Key Words : Vocational schools, Creativity level, Creativity perception level
Number of Pages : 96
Counselor : Özlem ALKAN ERSOY

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iii
ÖZ.....	iv
YABANCI DİLDE ÖZ (ABSTRACT)	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	x
1. GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu	1
1.1.1.Yaratıcılık.....	3
1.1.2.Yaratıcılığın Aşamaları	4
1.1.3.Yaratıcılığın Boyutları	5
1.1.4.Yaratıcılığın Gelişimini Etkileyen Faktörler	6
1.1.4.1.Zeka.....	6
1.1.4.2.Kişilik	7
1.1.4.3.Yaş	9
1.1.4.4.Aile	9
1.1.4.5.Eğitim	10
1.1.5.Yaratıcılığı Engelleyen Faktörler	11
1.1.6.Yaratıcılık İle İlgili Kuram ve Yaklaşımlar	13
1.1.6.1. Psikoanalitik Kuram	13
1.1.6.2. İnsancıl Kuram	13
1.1.6.3. Çağrışımsal Yaklaşım	14
1.1.6.4. Algısal Yaklaşım	14
1.1.6.5. Bilişsel-Gelişimsel Yaklaşım	14

1.1.6.6. <i>Gestalt Kuramı</i>	15
1.1.6.7. <i>Çoklu Zeka Kuramı</i>	15
1.2. Araştırmanın Amacı	16
1.3. Araştırmanın Önemi	17
1.4. Araştırmanın Varsayımları	18
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	19
1.6. Tanımlar	19
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	21
3.YÖNTEM	37
3.1.Araştırmanın Modeli	37
3.2. Evren ve Örneklem	37
3.3. Ölçme Araçları / Veri Toplama Araçları	38
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	38
3.3.2. Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirmesi Ölçeği ..	39
3.3.3. Torrance Yaratıcı Düşünme Testi-Şekil Formu A	39
3.4. Verilerin Toplanması	41
3.5. Verilerin Analizi	42
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	45
4.1. Sonuç Ve Öneriler	75
4.1.1. Sonuçlar	76
4.1.2. Öneriler	79
KAYNAKLAR	80
EKLER	91

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Öğrencilerin ve Ailelerinin Demografik Özellikleri	46
Tablo 2. Öğrencilerin Programlarına Göre Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'ne İlişkin t Testi Sonuçları	47
Tablo 3. Çocuk Gelişimi Programı Öğrencilerinin Sınıflarına Göre Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları	49
Tablo 4. Muhasebe Programı Öğrencilerinin Sınıflarına Göre Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları	51
Tablo 5. Öğrencilerin Sınıflarına Göre Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.....	53
Tablo 6. Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları	55
Tablo 7. Öğrencilerin Kardeşler İçerisindeki Sıralarına Göre Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları	57
Tablo 8. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları	58
Tablo 9. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları	61
Tablo 10. Öğrencilerin Anne Çalışma Durumlarına Göre Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'ne İlişkin t Testi Sonuçları	63
Tablo 11. Öğrencilerin Baba Çalışma Durumlarına Göre Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'ne İlişkin t Testi Sonuçları	64
Tablo 12. Öğrencilerin Okul Öncesi Eğitim Alma Durumlarına Göre Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'ne İlişkin t Testi Sonuçları.....	65
Tablo 13. Öğrencilerin Programlarına Göre Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği'ne İlişkin t Testi Sonuçları	67
Tablo 14. Çocuk Gelişimi Programı Öğrencilerinin Sınıflarına Göre Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği'ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları	68

Tablo 15. Muhasebe Programı Öğrencilerinin Sınıflarına Göre Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği'ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.....	69
Tablo 16. Öğrencilerin Sınıflarına Göre Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği'ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları	69
Tablo 17. Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği'ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.....	70
Tablo 18. Öğrencilerin Kardeşler İçerisindeki Sıralarına Göre Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği'ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.....	70
Tablo 19. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği'ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.....	71
Tablo 20. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği'ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.....	72
Tablo 21. Öğrencilerin Anne Çalışma Durumlarına Göre Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği'ne İlişkin t Testi Sonuçları.....	73
Tablo 22. Öğrencilerin Baba Çalışma Durumlarına Göre Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği'ne İlişkin t Testi Sonuçları.....	74
Tablo 23. Öğrencilerin Okul Öncesi Eğitim Alma Durumlarına Göre Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği'ne İlişkin t Testi Sonuçları.....	74
Tablo 24. Torrance Yaratıcı Düşünce Testi ile Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği İlişki Analizi (Korelasyon) Sonuçları	75

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde, sırasıyla araştırmanın problemine, amacına, önemine, varsayımlarına, sınırlılıklarına ve tanımlarına ilişkin bilgilere yer verilecektir.

1.1.Problem Durumu

Dünya bilim ve teknolojinin tüm olanaklarını kullanmakta ve giderek daha fazla bilgiye ihtiyaç duymaktadır. Tarih boyunca bilinmeyen, keşfedilmeyi bekleyen ve çözümü aranan gizli kalmış birçok bilgi insanoğlunda merak ve heyecan duygusu yaratmıştır. Bilgiye ulaşmanın yanında bilginin paylaşımı da insanlık için önemlidir. Bilgiyi araştıran, bulan ve paylaşan toplumlar her dönemde diğerlerinden birkaç adım önde olmuştur.

Bilginin ve teknolojinin hızla geliştiği ve değiştiği dünyamızda, insan kaynaklarının kullanımı ihtiyaçlara göre yeniden yapılandırılmakta, düşünebilen risk alabilen, üretebilen ve problem çözebilen insanlara duyulan gereksinim giderek artmaktadır (Tanju, 2014).

Küreselleşen ve değişen dünyada toplumlar arasında bir yarış vardır. Her toplum kendi payını her alanda arttırmayı ve en yüksek refah düzeyine ulaşmayı hedefler. Bunun için ise bilgiye ulaşacak, kendi toplumunun beklentisini karşılayacak ve karşılaştığı problemleri bilimin yardımıyla çözebilecek bireylere gereksinim duyulur. Ancak bireylerin geleneksel yöntemlerle bu becerileri kazanmaları zordur. Bireyler, mensubu bulundukları toplumu refaha ulaştırıp, insanlığa katkıda bulunabilmek için yaratıcı ve yenilikçi düşünebilmeli, olaylara eleştirel yaklaşabilmeli, bilgiyi hazır almak yerine bilgiye ulaşabilme yollarını ve bilgiyi üretmesini bilmelidir. Toplumların böyle bireylere sahip olabilmesi, doğru bir şekilde eğitilmeleri ile mümkün olabilmektedir. Eğitim ailede başlar ve büyük kısmı eğitim kurumlarında devam eder. Eğitim sistemi bu açıdan çok önemlidir. Gelişim aşamalarının sağlıklı ve doğru bir biçimde tamamlanması bunu destekleyen eğitim ile sağlanabilir. Eğitim yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Bireylerin toplumu refaha ulaştırabilecek özelliklere sahip olması için verilen eğitimin bu beklentilere cevap vermesi gerekir. Klasik,

çağın gerisinde kalmış eğitim sistemleri bireyin yaratıcı ve yenilikçi olmasını desteklemek yerine bireyi daha da geriye götürebilir. Bu anlamda mevcut eğitim sisteminde yer alan her bireye büyük sorumluluklar düşer. Sistem içerisinde yer alan bireylerden en üst düzeyde verimlilik ve yaratıcılık beklenir (Sungur, 2001).

Yaratıcılık gelişmeyi sağlayan en önemli etmenlerden biridir. Toplumsal yaşamda her meslek grubu yaratıcı düşünceden yararlanır. Toplumların gelişmişlik düzeyleri ile yaratıcı beyinlere verdikleri önem arasında doğrusal bir ilişki vardır. İster kişisel, ister toplumsal alanda olsun ilerleme yaratıcılığa dayalıdır (Turaşlı, 2014).

21. yüzyılda toplumlararası rekabet artmakta, ileri bir seviyeye ulaşmak, diğerleri arasında fark yaratmak isteyen toplumlar da bunu sağlayabilmek için yaratıcı bireylere ihtiyaç duymaktadır. Yaratıcı bireylerin yetiştirilebilmesi için de eğitim süreci, yaratıcılığı desteklemede önemli bir unsur olarak karşımıza çıkar. Dünyadaki araştırmalara bakıldığında eğitim süreçleri sorgulanmakta, yaratıcı bireylerin yetiştirilebilmesi için yapılması gerekenler üzerinde durulmaktadır.

Toplumlarda sosyal değişim, yenilenme, dinamiklik ve değişim dalgalarına ayak uydurabilmenin tek koşulu kuşkusuz, yenilikçi ve yaratıcı anlayışa sahip bireylerin gelişimine, yetişmesine olanak sağlamakla mümkündür. Bu gelişmeleri engelleyecek öğeleri ortadan kaldırmak modernleşmenin, çağdaşlaşmanın temel gereğidir (Artut, 2004).

Yaratıcı ve sürekli gelişen bir toplum için yaratıcı ve sürekli gelişmeye açık bireylere ihtiyaç vardır. Bireylerin yaratıcı olabilmeleri için olaylara, nesnelere, olgulara ilişkin sorular sorması, dış dünya ile kendi duygu ve düşüncelerini etkileşime sokması gerekmektedir. Ancak desteklenen bireyler yaratıcı gücünü ortaya çıkarma ve geliştirme imkanına sahip olurlar (Turaşlı, 2014).

Yaratıcı düşünme, değişen dünya koşullarına uyumlu olma ve değişime katkı sağlama açısından önemli bir yere sahiptir. Kurtzberg (2005)'e göre yaratıcılık, her gün değişen iş alanlarında pozitif bir güçtür. Aynı zamanda bireylerin iş doyumunu, uygulama ve özgüvenlerinde önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle de bireylere yaratıcı düşünme eğitimi vermek, eğitimde önemli bir yere sahiptir.

Yaratıcılık, ekonomik büyümeyi sağlayan teknolojik değişimin birincil kaynağını oluşturur (Galenson, 2010). Günümüzde iş dünyası çalışanlardan, çağın yeniliklerine ayak uydurabilen, çok yönlü düşünebilen bireyler olmalarını bekler. Bu noktadan hareketle iş

gücü piyasasına ara eleman yetiştiren meslek yüksekokullarının, rolü önemlidir, bu durum ise meslek yüksekokullarında verilen eğitim ile doğrudan ilgilidir.

Bu araştırmada, çeşitli değişkenler dikkate alınarak meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaratıcılık düzeyleri ve yaratıcılık algı düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır.

1.1.1.Yaratıcılık

Her alanda, hızla küreselleşen dünyada insanların yeni ve farklı olana duydukları gereksinimin giderek artmakla birlikte yaratıcılık kavramına verilen önem de artmıştır. Yaratıcılık kavramı, kullanıldığı alan ve kişiler tarafından farklı biçimlerde algılanmış ve tanımlanmıştır. Bazı tanımların benzer noktaları olmasına rağmen bu kavramın ortak bir tanımı yoktur. Aşağıda yaratıcılık kavramı ile ilgili çeşitli araştırmacıların yaptıkları tanımlara yer verilmiştir.

Yaratıcılık kavramının Batı dillerindeki karşılığı 'kreativitaet, creativity'dir. Latince 'creare' sözcüğünden gelir. Bu sözcük, 'doğurmak, yaratmak, meydana getirmek' anlamındadır; devingen, dirik (dinamik) bir süreç olma niteliği sözcüğün anlamında saklıdır (San ve Güleriyüz, 2004).

Yaratıcılık ölçümü, eğitimi, tanımlanması gibi yaratıcılığın çok farklı boyutlarında çalışan bilim adamı Torrance, yaratıcılığı şöyle tanımlamaktadır: Yaratıcılık; sorunlara, yetersizliklere, bilgi eksikliğine mevcut olmayan elemanlara, uyumsuzluklara karşı duyarlı olma, güçlükleri belirleme, çözümler arama tahminler yapma ve eksikliklerle ilgili olarak hipotezler kurma ya da hipotezleri değiştirme çözüm yollarından birini seçme ve deneme, yeniden deneme, daha sonra da sonuçları ortaya koymadır (Torrance, 1974, s.8).

Sungur (1997), yaratıcılığı, sorunlara, bozukluklara, bilgi eksikliğine, kayıp öğelere, uyumsuzluğa karşı duyarlı olmak; güçlüğü tanımlama, çözüm arama, tahminlerde bulunma ya da eksikliklere ilişkin denenceler geliştirme, geliştirilen bu denenceleri değiştirme ya da yeniden sınaama, daha sonra da sonucu başkalarına iletme olarak tanımlamıştır.

Aslan (2001) ise yaratıcılığı; yeni, özgün ve beceriye dayalı bir ürün olarak ortaya çıkmış veya henüz ürüne dönüşmemiş, kendine özgü bir problem çözme sürecini içeren kişinin zekâ unsurlarını da özgün ve üretime dönük kullandığı bir bilişsel yetenek olarak tanımlamıştır.

Yaratıcılık; çevresel yaklaşımda bir beceri, bilişsel yaklaşımda daha çok bir süreç olarak görülürken, psiko-analitik yaklaşımda ihtiyaç ve çatışma ile ilgili, hümanistik yaklaşımda ise doğuştan getirilen güçlerin geliştirilmesi ile ilgili bir kavram olarak görülür (Ülgen, 1995).

Yaratıcılık tüm duygusal ve zihinsel etkinlerde her türlü uğraşı ve çalışma içinde vardır. Diğer bir deyişle yaratıcılık, insan yaşamının ve gelişiminin tüm yönlerinin temelini oluşturmaktadır (Darıca, Tanju ve İpek, 2000).

Yaratıcılık orijinallik ve yeniliği çağırıştırır. Yaratma, varlıkları yeni bir biçime getirmektir. (Beaty, 2002).

Argun (2004) 'a göre, yaratıcılık hem duygusal hem de düşünsel yaşamı ifade eden bir kavramdır ve yaratıcılık etkinliği kendiliğinden oluşmayan, cesaretlendirme ve yol gösterme aracılığı ile bir yaşam biçimi halini alan süreçtir.

Yaratıcılık; değişik materyaller kullanarak, sınırsız kullanım alanlarını hayal ederek, eksik öğeleri sezip bu boşluğu doldurmak amacıyla her türlü değişikliği yeniden deneyerek fantezilerle dolu somut ya da soyut ürünler meydana getirebilmektir (Yıldız ve Şener, 2007).

1.1.2.Yaratıcılığın Aşamaları

Yaratıcılık belirli aşamalar sonucu oluşan ve ortaya çıkan bir süreç olup, her basamağın sağlıklı bir şekilde atlatılması, ortaya çıkacak ürünün istenilen nitelikte olmasını da sağlayabilir.

Yaratıcılığın aşamaları şu şekilde sıralanır.

1. Hazırlık aşaması: Problem, ihtiyaç ya da gerçekleştirilmek istenen şeylerin saptandığı ve tanımlandığı aşamadır. Çözüm ve ihtiyaçlar için bilgi ve malzeme toplanır. Ardından bunlar çözümün geçerliği ve işlerliği bakımından ölçütlere vurulur. Bu dönemde daha önceki yapılanların ve çözüm yollarının araştırıldığı ve bu bakımdan bireyin yaratıcı güçlerinin ön planda olmadığı görülür (Hermann 1988).

2. Kuluçka aşaması: Sorundan çıkılıp geriye gidilerek sorunun zihnin incelemesine bırakıldığı aşamadır. Problemin çözümü için zihin işlemleri yeterli gelmediğinden kişi başka işlere döner ve problem bilinçaltına atılır (Rıza, 2004). Bu dönemde kişinin yaşadıkları, karşısına çıkan uyarılar, problemin çözümüne hizmet ediyorsa, kişi diğer

aşamaya geçebilir. Bu dönem hazırlık aşamasında olduğu gibi, haftalar ya da yıllar sürebilir.

3. Aydınlanma aşaması: Düşüncelerin yaratıcılığa bir temel oluşturmak üzere olduğu aşamadır. Kişinin yaşadıkları, karşılaştığı uyaranlar, bilinçaltına atılmış olan problemin çözümünü sağlayabilir ve insan bir aydınlanma yaşar. Rıza (2004) bu aydınlanmanın nerede ve ne zaman gerçekleşeceğini bilinmediğini söyler. Bu düşünceler sonuç ya da ürünün parçaları olabilmesinin yanında sonucun kendisi de olabilir. Her iki durumda da ilişkinin tüm boyutları birden ve tam olarak görülür. Bu aşama çoğunlukla anlık olmak üzere müthiş bir iç görüş zenginliği içerisinde gelişir. Birkaç dakika ya da birkaç saat sürebilir.

4. Gerçekleme-doğrulama aşaması: Aydınlanma aşamasında ortaya çıkan sonucun, onun gereksinimleri karşılayıp karşılamayacağını, hazırlık aşamasında saptanmış ölçülere uyup uymayacağını anlaşılması ve gösterilmesi için yapılan bir dizi etkinlikten oluşur. Bu aşamada beynin sol yarı küresi devrededir. Bazen aydınlanma aşaması sırasında oluşan düşünceler, fark edilen çözüm yolları, problemin çözümünü oluşturmayabilir. Bu durumda kişi kuluçka aşamasına dönerek yeni çözüm yolları geliştirme sürecine geri döner (Hermann 1988).

1.1.3.Yaratıcılığın Boyutları

Yaratıcılığın yapısı farklı yüzlerden oluşmuştur. Konu ile ilgili yapılan psikometrik ölçümler, yaratıcı düşüncenin akıcılık, orijinallik, esneklik ve zenginleştirme kapasitesinin ürünü olduğunu göstermektedir (Chien ve Hui, 2010).

Erlendsson (1999)'da yaratıcı düşünme becerisinin akıcılık, esneklik, orijinallik ve zenginleştirme olmak üzere dört boyutu olduğunu belirtir. Torrance'ın bireyin yaratıcılık gücünü ölçen yaratıcı düşünme testleri de bu dört boyuta bağlı alınarak puanlanır.

Yaratıcılığın akıcılık, esneklik, orijinallik ve zenginleştirme boyutları aşağıda açıklanmaktadır.

1.Akıcılık: Bir durumla ilgili oluşturulan kabul edilebilecek fikir sayısıdır. Birey belli bir süre içerisinde başka kişilere göre ne kadar fazla kabul edilebilir düşünce üretebilirse akıcılık yönü o kadar yüksektir.

Yani, bireyin farklı bir durumla karşılaştığında bu duruma uygun ne kadar farklı tür ve sayıda düşünce üretebildiği o kişinin yaratıcı düşünme becerisinin akıcılık boyutu ile ilgili performansını işaret eder (Turaşlı,2014).

2.Esneklik: Bireyin bir olaya kaç farklı açıdan bakabildiği ile ilgilenir. Birey belli bir durum ile ilgili düşünceleri ne kadar farklı sınıflandırılabilirse esneklik yönü o kadar yüksektir.

Başka bir deyişle, kişinin farklı durumlara, olaylara, kişilere ve şartlara uyum sağlama hızı yaratıcı düşünme becerisinin esneklik boyutu ile ilgili performansına işaret eder (Turaşlı,2014).

3. Orijinallik: Özgün düşünce üretme ile ilgilidir. Birey belli bir durum hakkında ne kadar fazla, diğer bireylerden farklı yanıt verebiliyorsa, orijinallik yönü o kadar kuvvetlidir.

Orijinallığı yaratıcılıktan ayrı düşünmek çok zordur. Çünkü yaratıcı işler her zaman orijinaldir. Yine de orijinallik yaratıcılık için yeterli değildir, yaratıcı işler bir problem çözmeli ya da bir tür yarar sağlamalıdır (Runco, 2006).

4. Zenginleştirme: Verilen cevapların detaylandırılması ile ilgilidir. Birey belli bir sürede belli bir durum hakkında verdiği cevapları ne kadar detaylandırabiliyorsa, zenginleştirme yönü o kadar kuvvetlidir. (Akt. Yenilmez ve Yolcu, 2007).

1.1.4.Yaratıcılığın Gelişimini Etkileyen Faktörler

Doğuştan gelen yaratıcılık her kişide bulunabilir ancak yaratıcılığın sürekliliği, gelişimi, derecesi ve ortaya çıkışı kişiden kişiye farklılık gösterebilir (Tekin, 2008). Kişiden kişiye farklılık göstermesinin nedenleri ise ilişkili olduğu kabul edilen etmenlerdir. Bu bölümde yaratıcılık ile ilişkili olan ve yaratıcılığın gelişmesini etkileyen faktörler sırasıyla verilmiştir.

1.1.4.1.Zeka

Yaratıcı insan, sadece üstün zekalı olan insandan ziyade, çok yönlü düşünme yetisine sahip olan insandır. Yaratıcılık kavramı çoğu zaman zeka kavramı ile karıştırılsa da iki kavram birbirinden farklıdır (Aktamış ve Ergin, 2006).

Bugüne kadar yapılan araştırmalar sonucunda, zeka ve yaratıcılığın farklı alanlarda, farklı işleyiş biçimleri, farklı yaklaşımları, farklı değerlendirmeleri ve sonuçlarının olduğu söylenebilir ve yaratıcılık için zeka gerekli olsa da üstün zeka ile yaratıcılık arasında doğrudan bir ilişki bulunmamıştır (Kara, 2007).

Şahin (2014) tarafından yapılan araştırmada, genel zeka ile yaratıcı potansiyel arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 24 farklı ilköğretim okulundan üstün yetenekli olduğu belirlenen 330 ilkokul öğrencisine zeka ve yaratıcılık testi uygulanmıştır. Araştırmada zekayı ölçmek için; Weschler Çocuklar İçin Zeka Ölçeği (WISC-R), yaratıcılığı ölçmek için ise Torrance Yaratıcı Düşünme Testi Şekilsel formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, zekaya bağlı olarak yaratıcılık potansiyelinin benzer paralellikte yükselmediği ortaya çıkmıştır. Yaratıcılık alt boyutlarından detaylandırma alt boyutu dışındaki puanların zeka ile anlamlı bir ilişkisi tespit edilmemiştir.

Cronbach (1970), yaratıcılık ve zeka arasındaki ilişkiyi incelemiş, zeka testleri ile yaratıcılık testleri arasında (IQ 120' ye kadar) bir ilişki olduğu ve ilkokul aşamasında zeka testleri ile yaratıcılık arasında 0,50 gibi bir ilişki bulunduğunu saptamıştır. Ergenlik çağında bu ilişki daha da yükselir. Yaratıcılık ve zeka arasındaki ilişki, incelenmiş ve farklı sonuçlar elde edilmiştir. Yaratıcılık ve zeka arasındaki ilişkiyi destekleyen çalışmaların yanı sıra bu iki kavramın birbirinden bağımsız olduğunu öne süren çalışmalar da bulunur (Vural, 2008, s. 80).

Sonuç olarak zekanın yaratıcılığı etkilediğini vurgulayan araştırmalar olduğu gibi etkilemediğini belirten araştırmalara da rastlanabilmektedir.

1.1.4.2.Kişilik

Yaratıcılık ile ilgili yapılan araştırmalarda yaratıcılık ve kişilik özellikleri incelenmiş, yaratıcı kişiliğe sahip olan insanların belli özellikleri olduğu belirlenmiştir. Yaratıcı kişilerin özelliklerine aşağıda yer verilmiştir.

Yaratıcı olarak tanımlanabilmek, başka, farklı, yeni özgün, değişik gibi sıfatları taşımayı gerektirir (Yılmaz, 2007).

Yaratıcı insanların orijinal fikirleri vardır, yeni ve farklı yollar kullanarak bir şeyler yaparlar, var olanlara yeni ve benzersiz bir perspektiften bakarlar. Yaratıcı insanlar taklit

etmezler, çoğunluğu takip etmezler, bir başka deyişle toplumdan ayrı hareket ederler (Beaty, 2002).

Artut (2004), yaratıcı bireylerin; esnek, özgün ve çabuk düşünebilen, risk ve sorumluluk almaktan çekinmeyen, değişik stratejik, yöntem ve araçları kullanma beceri ve eğiliminde olan, konulara-sorunlara farklı, özgün açılardan yaklaşabilen ve kolay çözümlere ilgi duymayan kişiler olduklarını belirtir.

San'a (1985) göre yaratıcı bireyde merak, hırs, gurur, sorumluluk duygusu, liderlik özelliği ve ikna gücü gibi kişisel özelliklerin yanı sıra; bağımsızlaştırma, buluş yapma yetisi, serüvenci düşünce, imgelerle düşünebilme, hayal kurma, deney ve alıştırmadan kaçınmama ve sentezci yargılara ulaşma gibi bilişsel becerilerin de gelişmiş olduğu görülmektedir.

Yaratıcı kişilerin özellikleri şu şekilde sıralanmaktadır:

- Sıradan olmayan, tabulara, alışlagelmiş hareketlere, düşüncelere uyma zorluğu hissetmez.
- Etrafındaki eksiklikleri görebilecek kadar dikkatli olur.
- Sorunların kaynağını bulabilecek kadar dikkatli olur.
- Sorunlara çözüm getirebilecek kadar bilgi ve tecrübeye sahip olan kişilerdir.
- Hem enerji ile dopdoludur hem de sessiz ve rahattır.
- Hem zeki hem de acemi ve deneyimsizdir.
- Eğlence ve disiplini, sorumluluk ve sorumsuzluğu bir arada bulundurur.
- Fantaziler, hayal kurma ve gerçekler arasındadır.
- Kendi içinde ve dışındaki çelişki durumlar ve olaylara karşı sürekli olarak kendini korur.
- Hem alçak gönüllü hem de gururludur.
- Bir yandan sıradan bir kişinin katı ve kesin bir boyutunu, diğer yandan biricik ve özgün bir kişinin eğilimlerini gösterir.
- İşinde hırslı ve ateşliyen diğer yandan öznel düşünebilir.
- Duyarlılığı ve alçak gönüllülüğü ona acı verse bile bu yönünü açığa vurur (Sungur, 1997 ve Csikszentmihalyi, 2002).

1.1.4.3.Yaş

Yaratıcılığın gelişimine ilişkin kesin bir yaş sınırının olmamasına rağmen yaratıcı bir zeka yapısına sahip kişiler orta yaşlılık döneminde bu yeteneklerinin en olgun analizini verirler (Artut, 2004).

Beard dünyada bulunan yaratıcı insanların %70' inin 45 yaş altında olduğunu savunmuş ve Lehman da Beard ile benzer sonuçları bulmuştur. Ayrıca bilimde yaratıcı başarıların yirmilerin sonu otuzların başında olduğunu da belirtmiştir (Akt. Stern ve Robinson, 1998). Birren ve Schaie (2001, s. 510)' nin aktardığına göre Belsky (1990), Horn (1994), McCrae, Arrenberg ve Costa (1987) yaptıkları araştırmalarda hızlı düşünme becerilerini kullanma, esneklik gibi akıcılık ögesinde de yaşa bağlı olarak bir düşüş görülmekte olduğunu belirtmekte ve bu becerilerin yeni durumların temelini oluşturmada kullanılmakta olduğu için yaratıcılığı olumsuz yönde etkilediğini savunmaktadırlar.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde yaş ile yaratıcılığın ters orantılı olduğu görülür. Yaş ilerledikçe kişinin yaratıcılığı gerilemektedir. Bunun hızlı düşünme, yenilikleri çabuk kavrama ve adapte olma da zorluk yaşamadan kaynaklandığı düşünülmektedir.

1.1.4.4.Aile

Bireyin yaratıcı tutum ve davranışlar kazanmasında ailelerinin tutum ve yönlendirmelerinin önemi büyüktür (Çakmak, 2005).

Yaratıcılık ve aile ilişkisini ortaya koyan araştırmalarda, şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Çocukların yaratıcılıklarının geliştirilmesinde babanın etkisi zayıftır.
2. Yaratıcı kişiler genellikle ilk çocuk veya üzerinde en fazla itina gösterilen çocuklar olduğu saptanmıştır.
3. Yaratıcı çocukların yaşadıkları ev ortamlarının entelektüel veya kültürel çeşitli objelerle dolu olduğu görülmüştür.
4. Yaratıcı çocukların olduğu ailelerin sosyo-ekonomik yapısı incelendiğinde, orta veya ortanın üstündeki sınıftan olduğu görülmüştür (Emir, Erdoğan ve Kuyumcu 2006).

Aileler çocuklarının yaşlarının ve yeteneklerinin ilerisinde bir beklenti içerisine girmemelidirler. Aile ortamı içerisinde yaratıcılığın geliştirilebilmesi için kişinin kendini özgür hissetmesi sağlanmalıdır, çocuklara sorumluluklar verilerek ve bağımsız yaşam alanları yaratılarak, özgüvenleri geliştirilmeli, yeni girişimlerde bulunmaları desteklenmelidir (Yılmaz,2007).

Bir bireyin düşünce yapısının gelişmesinde aileye düşen görev ona denetimi hissettirmeden özgür bir ortam içinde yetiştirmek, ilgi duyduğu alanı belirlemek, o alanlardaki yeteneğinin gelişmesine katkıda bulunmak ve en önemlisi aynı ailenin bir üyesi olsa bile her bireyin ayrı bir kişiliğe sahip olduğudur. (Emir, Erdoğan ve Kuyumcu 2006).

Ayrıca, Gülel (2006), sosyo-ekonomik düzey ve eğitim durumları yüksek olan ailelerin, çocuklarına yaratıcılıklarını geliştiren olanaklar sunabildiklerini ve bu yönde daha bilinçli tutum sergilediklerini belirtmiştir.

1.1.4.5.Eğitim

Bilginin çok hızlı gelişip yayıldığı günümüzde, dünyaya ayak uydurabilmek için her zamankinden daha fazla yaratıcı eğitime ihtiyaç vardır. Çünkü doğa ve evrende her şey nasıl gelişim ve değişim içindeyse insanlık da her zaman değişim ve gelişim içindedir. Yaratıcılık her alanı yani bilim, sanat ve genel anlamda tüm yaşamı kapsamaktadır. Eğitimde ise yaratıcılık her alan için söz konusudur. Bireyin aldığı eğitim, yaratıcılığını olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durum ise yaratıcılık öğretilir mi sorusunu akla getirir. Yaratıcılığın öğretilip öğretilmeyeceği ile ilgili fikirler eskiden olumsuz yönde olsa da son 20 yıldır ortaya konan görüşler ve çalışmalardan sonra yaratıcılığın öğretilirliği ile ilgili pozitif yönde değişiklikler olmuştur (Murdock, 2003).

Bilim adamlarına göre yaratıcılık, süreçten çok sonuçla ilgilidir. Akıl yürütme, buluş yapma ve sorun çözme yaratıcılığın karşılıklarıdır. Sanat için yaratıcılık içsel duyumsama ile birleşip dışa vurulan bir süreç olarak anlaşılır. Yani estetik öğeler içeren özgün bütünlüğe ulaşmaktır ki, sonuç bir sanat yapıtıdır. Eğitimcilerin yaratıcılığa yaklaşımları ise araştırmacı, özgür düşünen, soru soran insan yetiştirme yönündedir. Çünkü eğitimden beklenen soru soran, tartışarak düşünen, akıl yürüten, sorun çözen insan yetiştirmektir (Adıgüzel, 2004).

Toplumda ayrıştırıcı, analiz yapan ve bilgi üretebilecek bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yüzden sadece sunuş yoluyla bilgi aktarımı ile yetiştirilen bireylerin yetersiz olduğu görüldüğünden, eğitimde bilinmeyen keşfetmeye ve üretmeye teşvik edici bir öğretim yöntemi kullanılması gerektiği vurgulanmakta ve doğuştan getirilen bir yetenek olan yaratıcılığın öğrenilebilecek değil, bu yöntemlerle geliştirilebilecek bir yeti olduğu savunulmaktadır (Vural, 2008).

Yaratıcılık ve eğitim, birbirlerini doğrudan etkileyen kavramlardır. Yaratıcı anlayış ve niteliklerden yoksun geleneksel eğitim, günümüz çağdaş eğitim yöntemlerinde kabul görmeyen bir yaklaşım olarak düşünülür. Ne yazık ki bazı okullar akademik-analitik düşünceyi ön plana çıkararak, yaratıcı eleştirel düşünceyi körelten bir anlayışa sahiptir (Artut, 2004).

Eğitim ve öğretimin baskıcı, sınırlayıcı ve katı olması bireylerin bıkkınlık ve isteksizlik gibi duygular yaşamasına sebep olur. Bunun için öğrenciye okulu sevdirecek, merak uyandıracak, araştırma ve soru sorma davranışlarını kazandıracak yöntemler kullanılmalıdır. Bu davranışlar yaratıcı düşünme ve davranışın ön koşuludur (Karakuş, 2000).

Yaratıcılık eğitimi ile ilgili yapılmış pek çok çalışma sonucunda, çocukların yaratıcılık ve çok yönlü düşünme becerilerinin eğitimle geliştirilebildiği ve eğitim sonrasında çocukların; akıcılık, özgünlük, esneklik gibi yaratıcı özelliklerinde artış olduğu gözlenmiştir. Ayrıca yaratıcı performansı geliştiren tekniklerin çocuklardaki yaratıcı yetileri arttırdığı ve deneyerek, yaparak öğrenmenin geleneksel öğrenmeye göre çocuklar tarafından daha fazla tercih edildiği vurgulanmıştır (Aynal, 2014).

Eğitim sistemi içerisinde yaratıcı anlayış, alan farkı gözetmeksizin tüm bireyler göz önünde bulundurularak planlanmalıdır (Artut,2004).

Yaratıcılığın geliştirilmesinde eğitimin büyük önemi vardır. Yaratıcılığı özendiren eğitim ortamlarının başlıca özelliği yeni düşünce ve görüşlere açık olan bir atmosfere sahip olmasıdır (Davaslıgil, 2005).

Günümüzde yaratıcılığın, küçük yaşlardan itibaren verilen eğitimle arttırılabileceği vurgulanmakta, hem ailede hem de eğitim kurumlarında yaratıcılığı temel alan eğitim anlayışının önemi üzerinde durulmaktadır.

Yaratıcılık geliştirilen bir kavram olmasının yanında, engellenebilen ve gerileme gösterebilen de bir kavramdır. Aşağıda yaratıcılığın gelişimini engelleyen faktörler açıklanmaktadır.

1.1.5.Yaratıcılığı Engelleyen Faktörler

Yaratıcılık, kişinin kendi düşünceleri ve çeşitli çevresel faktörlerden olumsuz yönden etkilenebilir. Uyum sorunları, yanlış inançlar, mantıksal düşünme şekli, kalıplar ve

kuralları kabul etme (dogma) ve kendine güvensizlik gibi etkenler kişinin yaratıcılığına engel olabilir.

Jones (1987) kişinin yaratıcılığını etkileyen faktörleri dört kısma ayırmıştır.

1. Stratejik engeller: Tek cevabın doğruluğunun kabul edildiği esnek olmayan düşünce biçimidir. Geçmişte yaşanan deneyimlerine değişmez bir şekilde güvenme veya uygunluğu kontrol edilmeden kullanılan kendine özgü teknikler kişinin yaratıcılığını engeller. Kitaplar, sınavlar bunlara örnek gösterilebilir.

2. Değer engeli: Kişisel değerleri kapsar. Kişisel inançlar ve değerler, düşünceler dizinine koşulsuz bir şekilde inanırlar.

3. Algısal Faktörler: Dar bir alanda odaklanmak ve ilgilenmek ile ilgilidir. Bu faktör fiziksel düzeyde duyuların farkındalığından yoksun olmak ile ortaya çıkar.

4. Kendi Düşünce Faktörü: Düşüncelerin aktarılmasındaki korkuları ve ürkeklikleri yüzünden etkileyiciliklerin az olmasıdır. Bireyin kendi düşüncelerinde kendisine güvensiz olmasından kaynaklanır (Jones'dan aktaran Proctor, 2005).

Coon(1983)'a göre yaratıcılığı engelleyen faktörler ise şunlardır:

a) Duygusal engeller: Utangaçlık, aptal yerine koyulma korkusu, yanlış yapma korkusu, belirsizliklere karşı hoşgörü yetersizliği ve aşırı özeleştiri duygusal engel oluşturur.

b) Kültürel engeller: Toplumsal değerler kültürler arası değişim gösterir. Bazı toplumlar yaratıcılığı desteklerken bazı toplumlar ise hayal etmeyi boşa harcanan zaman olarak görürler ve oyunun sadece çocuklar için olduğunu düşünüp bu tür inançlarından dolayı yaratıcılığa engel olurlar.

c) Öğrenilen engeller: Bu engeller günlük yaşantıdaki kalıplaşmış inançları ve kuralları kapsar. Eşyaların kullanımı (fonksiyonel kalıplaşma), anlamların verilmesi, ihtimallerin beklenilmesi ve kutsallaşmış tabularla ilgili gelenekler öğrenilen engelleri kapsar.

d) Algılama engelleri: Günlük yaşamda kullanılan etiketlendirmeler ve sınıflandırmalar yaratıcı düşüncüyü engelleyebilir. Alışkanlık ve adetler problemlerin önemli olan öğelerini tanımada başarısızlığa yol açabilir.

e) Yüklü program engelleri: Konuların kalıplaşmış bir şekilde sunulması ve belirli bir süre içinde tamamlanması gereken eğitim programları da yaratıcılığa engel olabilir. (Coon'dan aktaran Rıza, 2004).

Yaratıcılığın önündeki önemli engellerden biri de yakınsak düşünce şeklidir. Yakınsak düşünce şeklinde birey sorun karşısında tek bir çözüm yolu görür ve diğer çözüm yollarını dikkate almaz (Üstündağ, 2002).

1.1.6. Yaratıcılık İle İlgili Kuram ve Yaklaşımlar

Bu bölümde yaratıcılık ve yaratıcı düşünme ile ilgili kuram ve yaklaşımlara yer verilecektir.

1.1.6.1. Psikoanalitik Kuram

Sigmund Freud'un öncülüğünü yaptığı psikoanalitik görüş, yaratıcılık kavramına odaklanan bir anlayışa sahiptir. Psikoanalitik kuramda yaratıcılık ve yaratıcı süreç, bilinçaltının kişi üzerindeki etkisi ile yakından ilgilidir (Adıgüzel, 2004; Argun, 2004; Ülgen, 1995).

Psikoanalitik kuramın savunucuları, yaratıcılığı bilinçaltının dışı vurumu olarak tanımlamaktadırlar. Psikoanalitik yaklaşıma göre yaratıcılık; insan yapısının olumsuz yönlerinden oluşur; bireyin iç çatışmalarının ve saldırgan enerjisinin onaylanan kültürel davranışlara dönüşmesidir (Ülgen, 1995).

1.1.6.2. İnsancıl Kuram

İnsancıl yaklaşım, insan yapısı konusunda yeni bilgileri, tasarımları birleştiren bir kuramdır ve Carl Rogers ile Abraham Maslow tarafından geliştirilmiştir. Bu kuramda yaratıcılığa çağdaş bir bakış açısıyla yaklaşmıştır. İnsanı merkeze alması dolayısıyla özellikle yaratıcılık konusunda çeşitli yolları ve girişimleri de oluşturabilmiştir. İnsancıl yaklaşım insanın sahip olduğu birikime değer verir, bireyin kişisel yaşantısını istediği gibi yönetebileceğini vurgulamaktadır (Adıgüzel, 2004). İnsancıl yaklaşıma göre yaratıcılık; insanın olumlu yanları ile ilgilidir. Serbest ortamda, bu tür özellikler daha kolay ortaya çıkarken; çatışma ortamlarında yaratıcılık engellenir (Ülgen, 1995).

İnsancıl yaklaşım savunucuları, Rousseau'nun anlatımına uygun olarak insan yapısının doğuştan iyi olduğu ancak toplumun onu bozduğu inancındadırlar. Özgür bir toplum içinde ilerlemeyi sağlayacak imgeler çeşitli kültürlerde aranan iyi, güzel ve üstün kişilik özelliklerini geliştirmeyi önermektedir. Bu görüşe uygun olarak yaşamı sürdürmek kolay olmamakla beraber gereklidir. Alınacak kararların seçimi açık ve seçik olduğunda, elde edilen seçeneklerin sınırları belirsiz ve bazen de birbiriyle iç içedir (Argun, 2004).

1.1.6.3. Çağrışımsal Yaklaşım

Çağrışımsal yaklaşım, birçok alanda karşılaştığımız çağrışım yoluyla yaratıcılığı açıklamaktadır. Yaklaşımın temelini oluşturan araştırmacılar, düşünceler arası çağrışımların düşünceyi oluşturduğunu, bu çağrışımların çok ya da az, alışılmış ya da alışılmamış olmasının yaratıcılığı belirleyen etmenler olduğunu ileri sürmektedirler (Adıgüzel, 2004).

Çağrışımsal yaklaşımı benimseyen Sarnoff Mednick (1962), Uzak Çağrışım Testi'ni geliştirmiş ve yaratıcılık kuramında uygulamaya koymuştur (Akt. Argun, 2004). Ona göre bireyler yaratıcılıkta farklıdır ve yaratıcılık düzeyi bireyin çağrışımsal hiyerarşisine bağlıdır. Yaratıcı kişiler ıraksak düşünceye daha fazla ulaşabilirler. Ona göre yaratıcılık, belirli bir işe yarayan ya da belirli koşulları yerine getiren bazı çağrışım öğelerini birbirine yaklaştırarak yeni birleşimler oluşturmaktır. Yaratıcılık sürecinin tanımına dayanarak yaratıcı çözümlerin “olumlu rastlantı (serendipity)”, “benzerlik (similarity)”, “aracılık (mediation)” yollarıyla oluşabileceğini savunmuştur (Adıgüzel, 2004).

1.1.6.4. Algısal Yaklaşım

Algısal yaklaşımda Schachtel (1959) 'e göre yaratıcılık güdülenme ve dış dünyayla ilişki kurma gereksinimlerinde yatar. Yaratıcılık bir objeye değişik görüş açılarından yaklaşabilmeye olanak sağlayan algısal bir açıklıktan doğar. Bu algısal eylem, yoğun ilgiyle bir arada bulunur ve geleneksel düşünceyi yöneten kurallar tarafından sınırlandırılmaz. Bireyin kültür değerleri, ilgisi, dikkati, güdülleri, duyarlılığı problemin seçici algıyla tanımlanmasında önemli etkenler olmaktadır. Dolayısıyla birey algılama kapasitesini geliştirdiği ölçüde yeni bilgi formları ve kavramlara dayalı olarak problemleri algılaması ve tanımlaması mümkün olur (Akt. Tanju, 2014).

1.1.6.5. Bilişsel-Gelişimsel Yaklaşım

Bu görüşü ortaya atan David Feldman'dir. Feldman, Piaget'nin zihinsel gelişmeleri ile yaratıcı başarıyı temsil eden bir düşünce veya eylem alanının yeniden örgütlenmeleri arasında bir süreklilik ileri sürmüştür. Piaget'in aşamalı gelişmesiyle yaratıcı başarıma arasında dört benzerlik bulunmuştur.

- 1.Çözüme tepki çoğu zaman sürprizlerden birisidir.
- 2.Çözüm bir kez başarıldı mı, çoğu zaman açık ve anlaşılır görünür.
- 3.Sorun üzerinde çalışmada, genelde, çözüme doğru çekilme duygusu olur.

4.Çözüm bir kere başarıldı mı, önemi kalmaz olur.

Bu benzetme ile Feldman yaratıcılığı, Piaget'nin aşamalarının öngördüğü gelişmeyi de içeren genel zihinsel gelişmenin özel bir durumu olarak görmektedir. Feldman, zihinsel gelişmelerle yaratıcı başarmayı temsil eden bir düşünce ve eylem alanının yeniden örgütlenmeleri arasında bir süreklilik ileri sürmüştür (Adıgüzel, 2004 ve Sungur, 1997).

Bilişsel yaklaşımı benimseyen eğitim psikologlarına göre, eşanlamlı (sinonim) ve zıt anlamlı (antonim) düşünerek, bilgileri düzenlemede akıcılık, problem çözmede esneklik ve iki durumda da meydana getirilen ürünlerdeki özgünlük, yaratıcılıktır. Ayrıca, bireyin etkinlikler sırasında tüm incelikleri dikkate alarak, işi özenle tamamlaması da önemli bir göstergedir (Ülgen, 1995).

1.1.6.6. Gestalt Kuramı

Gestalt kuramında yaratıcı davranış ve keşfetme süreci, çözülmesi gerekli olan sorunların ya da ortaya çıkan zorlukların fonksiyonu olarak, belirli bir durumu yeni bir bütün içerisinde yeniden keşfetmektir. Gestaltçılar, sorunu tamamlanması gereken, tamamı olmayan bir bütün olarak görmekte, yaratıcılık yerine daha çok “üretken düşünce” ve “sorun çözme” kavramlarını kullanmaktadırlar. Gestalt kuramının öncülerinden Max Wertheimer'e göre yaratıcı düşünce, sorunun yeniden yapılandırılmasını gerektirir. Bir sorunun yapısal yönleri ve gerekleri bireyde stres ve gerilim yaratır. Wertheimer'e göre yaratıcı düşüncenin yönetilebilmesi için yapılması gerekenler şunlardır:

- 1.Açıklıklar, güçlük-sorun bölgeleri ve rahatsızlıklar gözden geçirilir ve yapısal olarak ele alınır.
- 2.Sorunu çözen birey, rahatsızlıkların hangi durumlarla ilgili olduğunu bütünü ve parçalarıyla ilişkili olarak düşünür.
- 3.Yapısal gruplaştırmının, bütünleştirmenin ve merkezileştirmenin soruna uyarlanması gerekir.
- 4.Sorunun asıl ve önemsiz yönleri birbirinden ayrılmalıdır.
- 5.Yapısal doğruluk parça doğruluktan daha çok aranmalıdır (Akt.: Argun, 2004; Sungur, 1997; Yavuz, 1994).

1.1.6.7. Çoklu Zeka Kuramı

Son yıllarda eğitim bilimleri alanında üzerinde en çok tartışılan kuramlardan biri de “çoklu zeka kuramı”dır. Öğrenme psikolojisi uzmanı olan Howard Gardner, zeka kavramını farklı

yorumlamış ve insanda bulunan zekanın tek boyutta değil, birbirinden çok farklı ancak birbiriyle de ilgili düzlemlerde ele alınması gerektiğini ileri sürmüştür. Tek tip zeka bireylerin değerlendirilmesinde yeterli olmadığından, bireyin sahip olduğu diğer özelliklerin de ortaya çıkartılması gerekmektedir. Zeka, Gardner'a göre, değişen dünyada yaşamak ve değişimlere uyum sağlamak amacıyla her insanda kendine özgü bulunan yetenekler ve beceriler bütünüdür. İnsan zekası eş zamanlı eylemlerde hareket halindedir ve kullanılır. Gardner'a göre insan beyni, modüler bir yapıya sahiptir ve beyinde dilsel, sayısal, görsel, mimiksel ve diğer simgesel sistemler kullanılarak ayrı psikolojik işlemler gerçekleştirilmektedir. Buna göre farklı simge formları beynin farklı bölümlerine hizmet etmektedir (Temiz, 2007; Adıgüzel, 2004).

Gardner'ın Çoklu Zeka Kuramı bireyin sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, müziksel-ritmik, kişilerarası-sosyal, kişisel-içsel, doğasal-varoluşçu olmak üzere sekiz zeka alanına sahip olduğunu belirtmektedir (Sternberg, 2003).

Çoklu zeka ve yaratıcılık ilişkisine bakıldığında ise; çoklu zeka kuramının eğitim sistemi içerisinde bireysel farklılıkları ön plana çıkararak, çocukların kendilerini tanımalarını, yaratıcılıklarını geliştirmelerini ve öğrenmelerini kolaylaştırmaya olanak sağladığı görülmektedir (Tanju, 2014). Dolayısıyla eğitim programlarında yaratıcılığı destekleyen yaklaşımların kullanılması oldukça önem kazanmaktadır. Bu nedenle meslek yüksekokulu programlarında da bu noktanın dikkate alınması yetiştirilecek elemanlar açısından önem kazanmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaratıcılık ve yaratıcılık algı düzeylerini ve bu düzeyler arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaratıcılık düzeyleri;
 - a. Devam ettikleri programa göre nasıldır?
 - b. Devam ettikleri sınıfa göre nasıldır?
 - c. Kardeş sayısına göre nasıldır?
 - d. Doğum sırasına göre nasıldır?
 - e. Annenin eğitim durumuna göre nasıldır?
 - f. Babanın eğitim durumuna göre nasıldır?
 - g. Annenin çalışma durumuna göre nasıldır?

- h. Babanın çalışma durumuna göre nasıldır?
- 1. Okul öncesi eğitim alma durumuna göre nasıldır?
- 2. Meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaratıcılık algı düzeyleri;
 - a. Devam ettikleri programa göre nasıldır?
 - b. Devam ettikleri sınıfa göre nasıldır?
 - c. Kardeş sayısına göre nasıldır?
 - d. Doğum sırasına göre nasıldır?
 - e. Annenin eğitim durumuna göre nasıldır?
- f. Babanın eğitim durumuna göre nasıldır?
- g. Annenin çalışma durumuna göre nasıldır?
- h. Babanın çalışma durumuna göre nasıldır?
- 1. Okul öncesi eğitim alma durumuna göre nasıldır?
- 3. Meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaratıcılık algı düzeyleri ile yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişki nasıldır?

1.3. Araştırmanın Önemi

İnsanlığın geleceği yaratıcı bireylere ve onların yaratıcılığını destekleyen eğitim sistemine bağlıdır. Toplumların sahip oldukları tüm orijinal ve üstün yapıtlar yaratıcı düşünceye sahip insanların yarattığı yapıtlardır. Yaratıcılık niteliklerine sahip olan kişiler, hem üyesi bulunduğu toplumun hem de insanlığın gelişmesi için en önemli potansiyeldir. Eğitim sürecine genel olarak bakıldığında zihinsel olarak başarılı görülen bireyler daha çok desteklenir, ödüllendirilir ancak yaratıcılıkları göz ardı edilir.

Toplumların gelişmesi açısından zihinsel olarak üst düzeydeki bireylere gereksinim olduğu kadar yaratıcılık yönünden de üst düzeyde bulunan bireylere gereksinim vardır (Ersoy ve Başer, 2009).

Eğitim yaratıcı düşünme gücünün geliştirilmesinde önemli bir faktördür. Yaratıcılık bir süreç olarak eğitimle geliştirilebilir bir özelliktedir (Demirel, 2005, s.178). Bir ülkenin sahip olduğu en değerli doğal kaynak insan gücüdür. Günümüzde daha gelişmiş toplumlar, yaratıcılık gücü daha yüksek bireyleri eğitip, onları desteklemesini daha iyi bilen toplumlardır. Toplumların da artan sosyal, eğitsel vb. problemleri çözebilmesi için yaratıcı bireylere ihtiyacı vardır. Teknoloji, mühendislik, siyaset, iş dünyası, eğitim kısacası her alanda bu değişimi değerlendirecek ve yönlendirecek insanlara gereksinim vardır (May, 1998, s.49). Teknoloji ve bilimin hızla geliştiği ve bilgi patlamasının yaşandığı günümüzde

gerek kalkınmayı sağlamak gerekse gelişmiş ülkelere uyum sağlamak, nitelikli insan gücü ve kaynaklarının yerinde ve zamanında kullanılmasıyla mümkündür. Kalkınma ile eğitim arasında yakın bir ilişki vardır. Ulusal kalkınmanın en büyük hedeflerinden biri gelişmiş ülkelerdeki mesleki ve teknik eğitim oranını yakalamaktır.

Mesleki ve Teknik Eğitimin gerçekleştirilmeye çalışıldığı kurumlardan birisi olan Meslek Yüksekokulları ve bu okullarda verilen eğitim, ülkemiz sanayi ve ekonomisinde çok yüksek bir öneme sahiptir. Sahip olduğu bu önemden dolayı bu kurumlarda verilen eğitimin kalitesinin artırılması nitelikli eleman yetişmesine ve bu kurumlarda bilimsel anlamda nitelikli araştırmalar ve çalışmaların yapılabilmesine fırsat yaratacak ve dolayısıyla ortaya çıkan ürünlerden ülkemiz sanayi ve ekonomisine katkı sağlanmış olacaktır (Dursun 2008).

Genç nüfus çoğunluğuna sahip ülkemiz, ağırlıklı ve nitelikli mesleki ve teknik eğitim yoluyla, rekabet gücünü arttırarak bu yarışta başarılı olup dünyanın gelişmiş ülkeleri arasında yer alabilir. Bu bağlamda teknolojiyi anlayan, yorumlayan, uygulayabilen, yüksek nitelikli iş gücüne sahip, yaratıcı bireylere gereksinim vardır. Bu düşünceden hareketle bu araştırmada meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaratıcılık düzeyleri ve kendileri ile ilgili yaratıcılık algıları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilecek bulguların; Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin yaratıcılık düzeyi algılarının ve yaratıcılık düzeylerinin öğrenilmesine ve dolayısıyla Meslek Yüksekokullarındaki eğitim uygulamalarında yaratıcılığa verilen önemin gözden geçirilerek, var ise sorunların ve eksikliklerin düzeltilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yaratıcılığın, eğitim sistemindeki etkilerini vurgulanmak suretiyle, çalışmanın eğitim literatürüne de katkı sağlaması hedeflenmektedir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

1. Meslek yüksekokulu öğrencilerinin kişisel bilgi formunda verdikleri cevapların objektif olduğu varsayılmıştır.
2. “Yaratıcılık Düzeyine” etki eden değişkenlerin “Kişisel Bilgi Formu” aracılığı ile tespit edildiği varsayılmıştır.
3. “Yaratıcılık Algı Düzeylerine” etki eden değişkenlerin “Kişisel Bilgi Formu” aracılığı ile tespit edildiği varsayılmıştır.

4. Araştırmada kullanılan “Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği” ve “Torrance Yaratıcı Düşünme Testi Şekil-A Formu”na verilen yanıtlar ile katılımcıların gerçek düşüncelerini yansıttıkları varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma, gönüllü olarak çalışmaya katılan örneklem ile sınırlıdır.
2. Araştırma, verilen süre ile sınırlıdır.
3. Meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaratıcı düşünme beceri düzeyleri, Torrance Yaratıcı Düşünme Testi Şekil-A Formu’ndan aldıkları puanlarla sınırlıdır.
4. Meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaratıcılık algı düzeyleri, Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği’ndeki maddelere verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Yaratıcılık: Yaratıcılık, Türk Dil Kurumu (2006) ’na ait sözlükte; yaratıcı olma durumu, yaratma yeteneği, her bireyde var olduğu kabul edilen, bir şeyi yaratmaya iten farazi yatkınlık olarak tanımlanmıştır.

Yaratıcı Düşünce: Yaratıcı düşünce; buluşçu, yenilik arayan ya da eski sorunlara yeni çözümler getiren ve özgün düşüncelerin ortaya çıkmasını sağlayan bir düşünce biçimidir (Yenilmez ve Yolcu, 2007).

Meslek Yüksekokulu Öğrencisi: Belirli mesleklere yönelik ara insangücü yetiştirmeyi amaçlayan ve dört yarı yıllık eğitim-öğretim sürdüren bir yükseköğretim kurumunda eğitim alan bireyi ifade etmektedir (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2002).

BÖLÜM 2

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde yaratıcılık ile ilgili yapılmış çalışmalara tarihsel bir sıralama yapılarak yer verilmiştir.

Aral (1999) yaptığı araştırmada, sanat eğitimi alan ve almayan ergenlerin yaratıcılık boyutlarında sanat eğitimi alıp almamalarının, cinsiyetin, devam ettikleri sınıfın ve sanat eğitimi dallarının etkisi olup olmadığını incelemiştir. Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarına devam eden 80 öğrenci ile Özel Arı Kolejine devam eden 111 ergen olmak üzere toplam 191 ergen bu çalışmaya katılmıştır. Araştırma verileri "Torrance Yaratıcı Düşünme Testi" ve "Genel Bilgi Formu" ile toplanmış ve sanat eğitimi alıp almamanın, sınıfın, sınıf-sanat eğitimi etkileşiminin ve uğraşılan sanat dalının, yaratıcılığın boyutlarında anlamlı bir farklılık yarattığı ($p<0,01$), cinsiyetin ise yaratıcılık boyutlarında önemli bir farklılık yaratmadığı ($p>0,05$) sonucuna ulaşılmıştır.

Çetingöz (2002) tarafından yapılan araştırmada, okulöncesi eğitimi öğretmenliği öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimi incelenmiştir. Araştırma, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Okulöncesi Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören 116 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplamak için Öğrenci Tanıtım Formu ve Torrance Yaratıcı Düşünce Testi (Sözel A formu) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin yaşlarının ve okul öncesi eğitim alma durumlarının yaratıcılığın akıcılık ve esneklik alt boyutlarında, öğrencilerin bulundukları sınıfın ise yaratıcılığın akıcılık, esneklik ve özgünlük alt boyutlarında önemli farklılıklar gösterdiği bulunmuştur.

Hu ve Adey (2002) tarafından yapılan araştırmada, orta öğretim öğrencilerine yönelik bilimsel yaratıcılık testinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, orta öğretim öğrencilerinin bilimsel yaratıcılığını ölçmek için, Bilimsel Yaratıcılık Modeli ve Torrance Yaratıcı Düşünme Testleri temelinde hazırlanmış ve 50 fen bilgisi öğretmeni ile araştırma

öncesinde değerlendirmiş olan 7 maddelik bir ölçek kullanılmıştır. Ölçek, İngiltere’de yaşları 12 ile 15 arasında değişen 160 ortaokul öğrencisi üzerinde bilimsel yaratıcılık düzeylerini ve fen alanlarında başarı için yaratıcılığın gerekli olup olmadığını belirlemek için kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, bilimsel yaratıcılığın ortaokullarda yaşın artışıyla bir artış gösterdiği ve fen yeteneğinin bilimsel yaratıcılık için gerekli ama yeterli olmadığını belirtilmiştir.

Yaman ve Yalçın (2004), yaptıkları araştırmada probleme dayalı öğrenme yaklaşımının öğretmen adaylarının yaratıcı düşünce düzeylerine etkilerini incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini 2002-2003 öğretim yılında Gazi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı’nda Fen Bilgisi laboratuvarı dersi alan 2. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Çalışmada, 220 öğrenci yer almıştır ve öğrencilerin 105’i deney, 115’i kontrol grubunu oluşturmuştur. Araştırmada öğrencilerin cinsiyet ve mezun oldukları lise türlerine göre yaratıcı düşünce düzeylerinde uygulama öncesi ve sonrası anlamlı farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda probleme dayalı öğrenme yaklaşımının yaratıcı düşünceyi geleneksel öğretime göre daha fazla geliştirdiği görülmüştür.

Akçum (2005), 5-6 yaş çocuklarının yaratıcılık ve öğrenime hazır oluş düzeylerine okulöncesi eğitimin etkisini incelenmek amacıyla yaptığı araştırmasında, çocukların yaratıcılık düzeylerini "Torrance Yaratıcı Düşünme Testi" ile öğrenime hazır oluş düzeylerini ise "Metropolitan Olgunluk Testi" ile ölçmüştür. Ayrıca çocuklara ve ailelere ait bilgiler, Kişisel Bilgi Formu aracılığı ile tespit edilmiştir. Araştırmanın evrenini 2003-2004 öğretim yılı Konya ili Doğanhisar ilçesinde 60-72 aylar arasındaki çocuklar oluşturmuştur. Örneklem ise, oransız eleman örnekleme yöntemi ile okul öncesi eğitimi alan 50 çocuk, okul öncesi eğitim almayan 50 çocuk olmak üzere toplam 100 çocuktan oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda; 5-6 yaş çocuklarının yaratıcılık ve öğrenime hazır oluş düzeylerinde; okulöncesi eğitimin etkili olduğu tespit edilmiş, cinsiyet ve ebeveynlerin sosyo-ekonomik durumlarına göre ise farklı sonuçlar elde edilmiştir. Ayrıca araştırmada, yaratıcılık ve öğrenime hazır oluş düzeyleri arasında anlamlı bir korelasyon bulunmuştur.

Baer ve arkadaşları (2005) tarafından yapılan araştırmada, doğum sırası ve yaratıcılık arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma, 359 üniversite öğrencisi ile yürütülmüştür, ancak bunlardan 23’ünün kardeşi olmadığı için araştırmaya 336 öğrenciyle devam edilmiştir. Araştırmada, öğrencilere doğum sırası, cinsiyet, yaş, anne ve baba eğitim durumu, kardeş

yaşı ve cinsiyeti ile ilgili sorular içeren bir anket uygulanmıştır. Anket çalışmalarının ardından öğrenciler küçük gruplara ayrılmıştır. Öğrencilere 8 problemlilik durum verilmiştir. Grup çalışması içinde bu problemleri yaratıcı yanıtlarla çözmeleri istenmiştir. Araştırma sonucunda, ilk doğan ve kardeş sayısı fazla olan öğrencilerin daha yaratıcı oldukları belirlenmiştir.

Çakmak (2005), anasınıfına devam eden altı yaşındaki köy ve kent çocuklarının yaratıcılıkları arasında fark olup olmadığını ve çeşitli değişkenlerin çocukların yaratıcılıklarında farklılık yaratıp yaratmadığını belirlemek üzere yaptığı çalışmasını, Kırıkkale ilinde merkez ilçelere bağlı köylerde anasınıfına devam eden yüz beş köy çocuğu ile Kırıkkale il merkezinde bulunan kent ilköğretim okullarına bağlı anasınıflarına devam eden yüz beş kent çocuğu olmak üzere toplam iki yüz on çocuk üzerinde yürütmüştür. Araştırmada veriler, çocukların yaratıcılıklarını belirlemek amacıyla "Torrance Yaratıcı Düşünme Testi-Şekil Formu" ve "Genel Bilgi Formu" ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda köy çocukları ile kent çocukları arasında; yaratıcılığın alt boyutlarında önemli farklılıklar olduğu saptanmıştır. Ayrıca, cinsiyet, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, anne çalışma durumu, çocukların büyüdülerinde seçmeyi düşündükleri meslekler ile evde kullanabileceği resim malzemelerinin olma durumu, ebeveynin çocuğunun seçmesini istediği meslek ve anne ilgi alanları, baba mesleği, çocuğun okulda katılmaktan en çok hoşlandığı etkinlik, çocuğun okul dışı zamanlarda yapmaktan hoşlandığı etkinlik ve baba ilgi alanını değişkenlerine göre yaratıcılık alt boyutlarında anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Ancak doğum sırası, kardeş sayısı, aile tipi, anne ve baba yaşı, çocuğun okul dışı zamanlarda en çok hoşlandığı oyun türü ve bir günde televizyon izleme süresinin çocuğun yaratıcılığında anlamlı bir farklılık yaratmadığı saptanmıştır.

Erkan (2005), altı yaş grubu çocukların yaratıcılıklarına drama ve rahatlama çalışmalarının etkisini incelemek amacıyla yaptığı araştırmasında, örneklemini Altındağ ilçesinde bulunan, Battalgazi İlköğretim okulunda hiç rahatlama ve drama çalışması almamış 6 yaş anasınıfı (sabahçı ve öğleci grup) ile aynı ilçeye bağlı Abdullah Tokur İlköğretim Okulu'nda bulunan hiç drama ve rahatlama çalışması almamış 6 yaş anasınıfı çocuklarından (öğleci grup) oluşturmuştur. Battalgazi İlköğretim Okulu'ndaki 20 anasınıfı çocuğu 1.deney grubunu, diğer gruptaki 20 anasınıfı çocuğu da 2. deney grubunu, Abdullah Tokur İlköğretim Okulu'ndaki 20 anasınıfı çocuğu da kontrol grubunu oluşturmuştur. Araştırmaya toplam 60 çocuk katılmıştır. 1.deney grubuna haftada iki kere, 2.deney grubuna haftada bir kere olmak üzere 12 hafta rahatlama ve drama çalışması

uygulanmıştır. Araştırmada, çocuk ve ailesi hakkındaki bilgileri elde etmek için ‘Kişisel Bilgi Formu’, çocukların yaratıcılıklarını belirlemek amacıyla ise ‘Torrance Yaratıcı Düşünce Testi (T.Y.D.T.) Sözel Formun Şekilsel kısmının A ve B formları’ kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, deney 1 ve kontrol grubu ön test yaratıcılık puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmıştır. Deney 1 ve deney 2 grubu yaratıcılık ön test puanları arasında; istatistiksel açısından deney 1 grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Deney 1 grubunun yaratıcılık ön test-son test puanları arasında; istatistiksel olarak ön test lehine anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Deney 2 grubunun yaratıcılık ön test-son test puanları arasında; istatistiksel olarak son test lehine anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Kontrol grubunun yaratıcılık ön test-son test puanları arasında, son test lehine anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, annenin öğrenim düzeyi değişkenine göre yaratıcılık testi alt boyutlarında anneleri üniversite mezunu olan çocuklar lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Diğer alt boyutlar için oluşan farklılıklar ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Günel (2006), araştırmasında sınıf öğretmenleri adaylarının kendi algılarına göre yaratıcılık düzeylerini belirlemek amacıyla 2005-2006 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Pamukkale Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında normal ve ikinci öğretimde öğrenim gören 109 öğrenciden oluşan gruba “How creative are you?- Ne kadar yaratıcısınız? Ölçeği”ni uygulamıştır. Araştırmanın sonucunda; kız öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu, öğrencilerin ilköğretim, ortaokul ve lise akademik başarı algılarına göre yaratıcılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmadığı ancak üniversite akademik başarı algılarına göre yaratıcılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğu ve sınıf öğretmenleri adaylarından enstrüman çalmayanların, çalanlara göre daha yaratıcı oldukları belirlenmiştir.

Emir, Erdoğan ve Kuyumcu (2006) tarafından yapılan araştırmada, Türkçe Öğretmenliği öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerileri ile sosyo-kültürel özelliklerinin ilişkisi incelenmiştir. Araştırmada, öğrencilerin yaratıcı düşünme düzeylerini belirlemek amacıyla Torrance Yaratıcı Düşünme Testi A formunun, Sözel Yaratıcı Düşünme Testi kullanılmıştır. Sosyo-kültürel özellikler ise araştırmacılar tarafından hazırlanan Sosyo-Kültürel Durum Belirleme Formu ile belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü’ndeki 62 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri ile anne

mesleği ve akademik başarı değişkenleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler gözlenirken, kardeş sayısı ve cinsiyet arasında negatif ilişkiler saptanmıştır.

Yıldırım (2006), “Öğretmenlerin Yaratıcılığa Bakış Açısı Ve Anasınıfı Çocuklarının Yaratıcılık Düzeylerinin Öğretmenin Yaratıcılık Düzeyine Göre İncelenmesi” adlı çalışmada, anasınıfı öğretmenlerinin yaratıcılığa bakış açısını, anasınıfına devam eden çocukların ve öğretmenlerin yaratıcılıklarında çeşitli değişkenlerin farklılık yaratıp yaratmadığını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma, Ankara ilinde resmi ilköğretim okullarına devam eden yüz seksen çocuk ile öğretmenleri olmak üzere toplam iki yüz on katılımcı üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada çocukların ve öğretmenlerin yaratıcılıklarını belirlemek amacıyla "Torrance Yaratıcı Düşünme Testi-Şekil Formu" ile öğretmenlerin yaratıcılığa bakış açısını incelemek amacıyla “Anket Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, kız çocukların akıcılık ve zenginleştirme boyutunda aldıkları puanların erkek çocuklarına oranla daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Üniversite mezunu annelerin çocuklarının akıcılık, orijinallik, zenginleştirme ve yaratıcılık indeksi puanları, ilkokul, ortaokul ve lise mezunu annelerin çocuklarının puanlarından daha yüksek bulunmuştur. Üniversite mezunu babaların çocuklarının akıcılık, zenginleştirme ve yaratıcılık indeksi puanları, ilkokul, ortaokul ve lise mezunu babaların çocuklarının puanlarından daha yüksek bulunmuştur. Üniversite mezunu babaların çocuklarının orijinallik puanları ilkokul, ortaokul, lise ve ön lisans mezunu babaların çocuklarının puanlarından daha yüksek puanda olduğu ve çocukların yaratıcılık indeksi puanlarını en çok etkileyen değişkenin anne öğrenim düzeyi olduğu saptanmıştır. Ayrıca öğretmenlerin yaratıcılık puanlarının yaşa, mezun oldukları programa, mesleki hizmet sürelerine göre farklılaşmadığı saptanmıştır.

Yılmaz (2006) araştırmasını, sosyal bilgiler eğitiminde proje tabanlı öğrenmenin öğrenenlerin akademik başarıları, yaratıcılıkları ve tutumları üzerine etkisinin incelenmesi amacıyla yapmıştır. Araştırmanın örneklemini, 2005-2006 eğitim öğretim yılı II. döneminde Zonguldak ili Ereğli ilçesi İhsan Yılmaz Kardeşler İlköğretim okulunda öğrenim gören 7. sınıf ilköğretim öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmada, 27 öğrenci deney ve 27 öğrenci kontrol grubu olmak üzere iki grup ile çalışılmış ve gruplar random olarak seçilmiştir. Deney grubunda, proje tabanlı öğrenmeye dayalı bir yöntem izlenirken, kontrol grubunda geleneksel yöntem kullanılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak; başarı testi, tutum ölçeği, Torrance yaratıcılık testi kullanılmıştır. Yapılan nicel analizler sonucunda; proje tabanlı öğrenmenin deney grubu öğrencilerinin; başarı düzeylerinin

arttırdığı, sosyal bilgiler dersine karşı tutumlarının yükseldiği, yaratıcılık düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir.

Tanıt (2007) eğitim yöneticilerinin değer tercihleri ile yaratıcılıkları arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada, evrenini, 2006-2007 eğitim öğretim yılında, tabakalama yöntemi ile İstanbul Anadolu Yakası'nın Pendik, Kartal ve Kadıköy ilçelerindeki resmi veya özel kurumlarda görev yapan eğitim yöneticilerden oluşturmuştur. Yöneticilerin seçiminde kümeleme örneklem yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda 122 yöneticiye (41 Kadın, 81 Erkek) ulaşılmıştır. Araştırmada demografik değişkenlerin toplanmasına yönelik bir bilgi formu, Schwartz H. Shalom tarafından geliştirilen Schwartz Değerler Ölçeği ve Eugene Raudsepp tarafından geliştirilen Ne Kadar Yaratıcısınız Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada, okullardaki yöneticilerin kişisel değerlerinin kararlarındaki yaratıcılığı etkileyip etkilemediği araştırılmış ve bu amaca ilişkin bulgular cinsiyet, yaş, medeni durum, kıdem, yöneticilik kıdemi, eğitim durumu, branş, gelir düzeyi, çalışılan kademe ve hizmet içi eğitim kursu değişkenleri açısından ortaya konmuştur. Son olarak; değerler ölçeği ve yaratıcılık ölçeği alt boyutları arasındaki ilişki incelenmiş, eğitim yöneticilerinin değer tercihleri ile yaratıcılıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Ceylan (2008), çalışmada okulöncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklarının bilişsel tempoları ile yaratıcılıkları arasında bir ilişki olup olmadığını saptamayı amaçlamıştır. Araştırmanın evrenini 2007-2008 eğitim-öğretim yılı Konya ili Selçuklu ilçesinde anaokulu ve anasınıfına devam eden 5-6 yaş çocukları oluşturmaktadır. Araştırma kapsamına Konya ili Selçuklu ilçesinde okulöncesi eğitim alan 208 çocuk oransız eleman örnekleme yoluyla seçilmiştir. Veri toplama aracı olarak, çocukların yaratıcılıklarını ölçmek için "Torrance Yaratıcı Düşünme Testi Şekilsel A Formu", bilişsel tempolarını ölçmek için de "Kansas Reflection-Impulsivity Scale for Preschool (KRISP) Testi B Formu" kullanılmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmeler sonucunda okulöncesi eğitime devam eden çocukların yaratıcılık düzeylerinin akıcılık boyutu dışında çok yüksek olmadığı bulunmuştur. Anne-baba eğitim seviyesi ile yaratıcılık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bilişsel temponun hata sayısı ile yaratıcılığın alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki çıkmazken, süre ile akıcılık, esneklik ve detaylandırma puanları arasında anlamlı bir ilişki çıkmıştır. Ayrıca, öğrencilerin soruları bilme süreleri arttıkça akıcılık, esneklik, detaylandırma puanlarının düştüğü belirlenmiştir.

Furnham ve Bachtiar (2008) tarafından yapılan araştırmada, yaratıcılığın zeka ve kişilik üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırma, 13 ve 69 yaş aralığındaki, 98 erkek 78 bayan olmak üzere toplam 176 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada katılımcılara, zeka için; Wonderlic Kişilik Testi, (WPT), kişilik için; 60 maddeden oluşan beş faktör envanteri (FFI), yaratıcılık için; 3 dakikada 3 cansız nesnenin alışılmadık biçimde kullanımının istendiğı Iraksak Düşünme Testi (DT), 34 yaratıcı aktivenin bulunduğı listeden son 12 ay içerisinde yapmış oldukları yaratıcı faaliyetleri belirtmelerinin istendiğı Yaratıcı Davranışlar Biyografik Envanteri (BICB), yaratıcılıklarını değerlendirmeleri için kullanılan Yaratıcılık Öz-Değerlendirme Öleğı (SR) ve 86 maddeden oluşan Barron Welsh Sanat Öleğı (BWAS) uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, dört yaratıcılık ölçeğinde de kişiliğın alt boyutlarından dışadönüklük ile yaratıcılık arasında anlamlı ilişki bulunurken, zeka ile yaratıcılık arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır.

Gürgen (2008) alışmasını, 10 – 12 yaş aralığındaki lisanslı tenis sporcularının ve spor yapmayan çocukların, yaratıcılık özelliğinin tutum boyutunda incelenmek amacıyla yapmıştır. Spor yapan çocuklar en az iki sene, performans eğitimi almışlardır. Bunun yanında spor yapmayan çocuklar, çeşitli spor okullarına gitseler bile, hiçbir spor dalında performans kadrosunda yer almadıkları, çalışmanın öleğı uygulanmadan önce kendilerine sorulup, teyit edilmiştir. Bu amaçla belirtilen yaş aralığında toplam 175 ocuğa, Raudsepp'in "Ne Kadar Yaratıcısınız?" tutum öleğı uygulanmıştır. Yapılan alışma sonucunda, spor yapan ve yapmayan grubun istatistiki verilerine bakıldığında, anlamlı bir fark görölmemiştir. Her bir grup cinsiyet ve yaşa göre karşılaştırıldıklarında, yine geçerli bir fark elde edilememiştir. İki grubun yaratıcılık düzeyleri incelendiğinde, tenis oynayanlardan iki kişi 60 – 79 arası bir puan olarak ortalama üstü yaratıcı çıkmışlardır. Spor yapmayan grupta ise beş kişi ortalama üstü yaratıcı çıkmışlardır. Spor yapanlarda on yedi kişi, spor yapmayanlarda on dokuz kişi 40 – 59 arası puan olarak orta derecede yaratıcı çıkmışlardır. Spor yapanlarda otuz dokuz kişi, spor yapmayanlarda otuz iki kişi, 20 – 39 arası puan olarak yaratıcılıklarının ortalamanın alt düzeylerinde olduğı görölmüştür. Spor yapanlarda yirmi dokuz kişi, spor yapmayanlarda otuz iki kişi - 100 – 19 arası puan olarak hiç yaratıcı olmadıkları belirlenmiştir. Spor yapan çocukların cinsiyet ve yaşa göre yaratıcılık düzeylerinin dağılımına bakıldığında, sadece on bir yaşındaki bir kız bir erkek sporcu 60 - 79 arası puan olarak ortalama üstü yaratıcı çıkmışlardır. Spor yapmayan öğrencilerin cinsiyet ve yaşa göre yaratıcılık düzeylerinin dağılımına bakıldığında, 10

yaşında üç kız 60 - 70 arası puan alarak ortalama üstü yaratıcı çıkarken, 10 yaşındaki erkeklerin hiçbiri ortalama üstü yaratıcı bulunmamıştır.

Konak (2008) yaptığı araştırmada, ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sanatsal yaratıcılık düzeylerini; öğrencilerin cinsiyeti, anne ve babalarının eğitim durumu, kendilerine ait bilgisayarının olup olmaması, süreli yayın (dergi ve gazete) okuyup okumamaları, tatillerini herhangi bir tatil beldesinde geçirip geçirmemeleri, Resim-İş dersinde kullanacağı malzemeleri ailelerinin karşılayıp karşılamaması ve gelir düzeyi değişkenlerine bağlı olarak incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada, veri toplama aracı olarak, Kişisel Bilgi Formu ile bir uygulama çalışması olan Torrance Yaratıcı Düşünce Testi Şekilsel A Formu uygulanmıştır. Veri toplama araçlarına, tabakalama örneklem yöntemi ile belirlenen Merkez İlçe'ye bağlı General Şadi Çetinkaya İlköğretim Okulu ile Başöğretmen Atatürk İlköğretim Okulu 6. sınıf öğrencilerinden basit tesadüfi (random) örnekleme yöntemi ile seçilen 40 öğrenci yanıt vermiştir. Verilerin analizi sonucunda, öğrencilerin sanatsal yaratıcılık düzeyleri ile ailelerinin gelir düzeyleri, tatillerini herhangi bir tatil beldesinde geçirip geçirmemesi, kendilerine ait bilgisayarının olup olmaması, dergi okuyup okumaması arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.

Tekin (2008) araştırmasını, orta öğretimde öğrenim gören spor yapan ve yapmayan öğrencilerin yaratıcılık ve çoklu zekâ alanları arasındaki farkı ortaya koymak amacıyla yapmıştır. Araştırma grubunu; Afyon, Karaman, Kastamonu, Çorum, İstanbul, Batman, Kocaeli, Malatya, Antalya, Konya, Van il merkezlerindeki orta öğretim kurumlarında spor yapan; 292'si erkek, 208'i kız, spor yapmayan 315'i erkek, 185'i kız toplam 1000, 9.10. ve 11. sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada veriler, Raudsepp (1977) tarafından geliştirilmiş, Çoban (1999) tarafından türkçeye uyarlanan "Ne Kadar Yaratıcısınız? "How Creative Are You?" yaratıcılık ölçeği ile Saban (2001) tarafından geliştirilen "Çoklu Zekâ Alanları Envanteri" kullanılarak elde edilmiştir. Çalışmanın sonucunda; spor yapan öğrenciler yapmayan öğrencilere göre, bireysel spor yapan öğrencilerin takım sporu yapan öğrencilere göre yaratıcılık düzeyleri yüksek çıkmıştır. Cinsiyet değişkenine göre; spor yapan erkek ve kız öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerinin yüksek olduğu sonucu ortaya çıkarken, spor yapmayan erkek ve kız öğrencilerinin ise yaratıcılık düzeyleri düşük çıkmıştır. Sınıf değişkenine göre; spor yapan 9. 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerinin yüksek olduğu sonucu ortaya çıkarken, spor yapmayan 9. 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin ise yaratıcılık düzeyleri düşük çıkmıştır. Anne ve baba öğrenim düzeyi değişkenine göre; spor yapan öğrencilerin yapmayan öğrencilere göre yaratıcılık

düzeylerinin yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Spor yapan öğrencilerin yaratıcılık ve çoklu zekâ alanları arasındaki ilişki incelendiğinde; yaratıcılık düzeyleri ile sözel dilsel zekâ, mantıksal-matematiksel zekâ, görsel uzamsal, bedensel kinestetik zekâ, müziksel ve ritmik zekâ, sosyal zekâ, içsel zekâ, doğacı zekâ alanları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır.

Aslan ve Cansever (2009) tarafından yapılan araştırmada, eğitimde yaratıcılığın kullanımına ilişkin öğretmen tutumları incelenmiştir. Araştırma, İzmir'in Menderes ilçesindeki bir ilköğretim okulunda çalışmakta olan 4'ü kadın 3'ü erkek olmak üzere toplam 7 sınıf öğretmeni ile yürütülmüştür. Araştırma, görüşme tekniği ile öğretmenlere kavram olarak yaratıcılık, eğitimde yaratıcılık, yaratıcılığın sınıfa taşınması, yaratıcılığın engelleri olmak üzere dört ana konu üzerinden 7 adet açık uçlu soru sorularak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, tüm öğretmenler eğitimde yaratıcılığın önemli olduğunu ve derslerinde yaratıcılığı kullanmaya çaba sarf ettiklerini belirterek, gerek velilerden, gerekse okul yönetimi ve sistemden kaynaklanan önemli engellerle karşılaştıklarını ifade etmişlerdir.

Aydın (2009), tarafından yapılan araştırmada, sorun çözme becerisi ile yaratıcılık arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada evren; 2007-2008 eğitim öğretim yılında Ankara Polis Kolejinde öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırma evrendeki toplam 693 öğrenciden yansız atama yöntemi ile belirlenen nicel araştırma için 87, nitel araştırma için 83 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Böylece araştırmanın örneklemini toplam 170 öğrenciden oluşmuştur. Araştırmada; “Heppner Sorun Çözme Envanteri” ve “Ne Kadar Yaratıcısınız? Envanteri” ile nitel araştırma kapsamında araştırmacının geliştirdiği “Herhangi bir problem durumuyla karşılaştığınızda ne tür çözüm yolları bulursunuz, bunun için neler yaparsınız?” kompozisyon sorusu kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre bütün sınıf düzeyleri ile 1. ve 2. sınıf düzeylerinde sorun çözme becerisi ile yaratıcılık arasında orta düzeyde, pozitif yönde anlamlı ilişkinin olduğu bulunmuştur. 3. ve 4. sınıf düzeylerinde ise sorun çözme becerisi ile yaratıcılık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Sınıf düzeyinin sorun çözme ve yaratıcılık üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı gözlenmiştir.

Dobbins (2009) tarafından yapılan araştırmada, bulundukları eğitim sistemi içerisinde öğrenci yaratıcılığını geliştirmek için yapılabileceklerin öğretmenler tarafından bilinme durumunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya, 10 öğretmen katılmıştır ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Öğretmenlerin, yaratıcılık kavramı,

yaratıcılığın eğitim ortamında kullanılması, yaratıcı öğretmenin özellikleri ile ilgili konularda görüşleri alınmıştır. Araştırma sonunda öğretmenlerin yaratıcılığı kullanma yeteneklerine sahip olduğu ancak dersin hedefine ulaşma zorunluluğu ve zaman sıkıntısı nedeni ile yaratıcı etkinliklerin ders içerisinde yeterince kullanılamadığı belirlenmiştir.

Silvia, Nusbaum, Berg, Martin ve O'Connor (2009) tarafından yapılan araştırmada, yaratıcılıkta; deneyimlere açıklık ve esnekliğin etkileri ve bunlar arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada, 150'si kadın, 39'u erkek 189 üniversite öğrencisi ile çalışılmıştır. Öğrencilere, 50 maddeden oluşan beş faktör kişilik envanteri, 3 dakikada 3 farklı nesnenin alışılmadık biçimde kullanımının istendiği iraksak düşünme testi, 28 maddelik gündelik yaratıcılığı ölçen davranış envanteri, yaratıcılığın 10 etkisinden yola çıkarak hazırlanan insanların yaratıcılık konusunda kendilerini değerlendirdiği yaratıcı başarı ölçeği, insanların yaratıcılık ile ilgili algılarını sorgulamak üzere hazırlanan sorulardan oluşan yaratıcı benlik kavramları ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, esneklik ile yaratıcılığın neredeyse tüm yönleri arasında pozitif yönde ilişki görülmüştür.

Şahin (2010), araştırmasını, ilköğretim öğretmenlerinin yaratıcılık, yaşam doyumu ve tükenmişlik düzeylerini belirlemek, bunlar arasındaki ilişkiyi ve öğretmenlere ait bazı bağımsız değişkenlerin (cinsiyet, branş, mesleki kıdem, medeni durum, eşinin mesleği, algıladığı sosyo-ekonomik durum) ilköğretim öğretmenlerinin yaratıcılık, yaşam doyumu ve tükenmişlik düzeyine etkisini incelemek amacıyla yapmıştır. Araştırma evreni; 2008-2009 Eğitim-Öğretim yılında Sakarya ilinin Adapazarı ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarında görevli 1203 öğretmeni içermektedir. Araştırmada ölçme araçları olarak ilköğretim öğretmenlerinin; cinsiyeti, branşı, mesleki kıdemi, algıladığı sosyal ekonomik durumu, medeni hali ve eşinin mesleği hakkında bilgi toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Ayrıca, araştırmada tükenmişliği ölçmek için Maslach ve Jackson (1981) tarafından geliştirilen "Maslach Tükenmişlik Envanteri", yaratıcılığı ölçmek için Eugene Raudsepp tarafından geliştirilmiş "Ne Kadar Yaratıcısınız?" testi, yaşam doyumu düzeyini ölçmek için de Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilmiş ve Köker (1991) tarafından Türkçe'ye uyarlama çalışması yapılmış "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin %82,3'ünün yaşam doyum düzeyinin yüksek olduğu saptanmıştır. Bunun yanısıra, öğretmenlerin %80,6'sı yaratıcı bulunmamıştır.

Temizkalp (2010), öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeylerini; öğrencilerin cinsiyeti, öğrenim gördükleri bölüm, üniversiteye giriş puan türü ve en uzun süre yaşadıkları yer değişkenlerine bağlı olarak incelemeyi amaçladığı araştırmasında, veri toplama aracı olarak; Kişisel Bilgi Formu ile bir uygulama çalışması olan Torrance Yaratıcı Düşünce Testi Şekilsel A Formu'nu kullanmıştır. Kişisel Bilgi Formu, öğrenci hakkında bilgi toplamak amacıyla, öğrencinin cinsiyeti, üniversiteye giriş puan türü ve en uzun süre yaşadıkları yer türünü saptamada yardımcı olabilecek, 4 açık uçlu soru içermektedir. Veri toplama araçlarına, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 1. öğretim son sınıf öğrencilerin seçilen 300 öğrenci yanıt vermiştir. Öğrencilerin Kişisel Bilgi Formuna vermiş oldukları yanıtlar ile Torrance Yaratıcı Düşünce Testinden elde edilen veriler, sosyal bilimler için istatistik paket programı 16' da ilişkisiz grup t-testi ve tek yönlü varyans analizi (anova) ile karşılaştırılmıştır. Verilerin analizi sonucunda, öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri ile öğrenim gördükleri bölüm ve üniversiteye giriş puan türü arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Bölümlere göre, fen bilgisi öğretmenliği öğrencilerinin akıcılık ve esneklik boyutlarında daha yaratıcı, ilköğretim matematik öğretmenliği öğrencilerinin orijinallik boyutunda, okulöncesi öğrencilerinin ise ayrıntıya girme boyutunda daha yaratıcı oldukları gözlenmiştir. Üniversiteye giriş puan türünde ise, yaratıcılığın akıcılık, esneklik ve orijinallik alt boyutlarında sayısal puan türü, ayrıntıya girme alt boyutunda eşit ağırlık puan türü ile yerleşen öğrencilerin daha yaratıcı oldukları gözlenmiştir.

Zeytun (2010) tarafından yapılan çalışmada, okul öncesi eğitimi alan öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeyleri ile problem çözme düzeyleri arasındaki ilişki ve öğretmen adaylarının yaratıcılık ve problem çözme düzeyleriyle cinsiyetleri, bulundukları sınıf düzeyi, anne-baba meslekleri, anne-baba eğitim durumları ve sosyo-ekonomik düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırmaya 232 okulöncesi öğretmen adayı katılmıştır. Araştırma sırasında veri toplama aracı olarak “Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirmesi Ölçeği”, “Problem Çözme Envanteri” ve “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonunda öğretmen adaylarının cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne mesleği, baba mesleği ve sosyo-ekonomik durumlarına göre yaratıcılık açısından kendilerini değerlendirmelerinde anlamlı fark bulunamazken, 2. Sınıf öğrencilerinin 1. sınıf ve 3. Sınıf öğrencilerine göre kendilerini daha fazla yaratıcı kişiler olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının kendilerini yaratıcılık

açısından değerlendirmeleri ile problem çözme açısından değerlendirmeleri arasında pozitif yönlü orta derece bir ilişki tespit edilmiştir.

Kurnaz (2011) tarafından yapılan araştırmada, ilköğretim öğretmenlerinin yaratıcılık düzeyleri ile demokratik tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bununla birlikte, ilköğretim öğretmenlerinin yaratıcılık düzeyleri ile demokratik tutumlarının cinsiyete, medeni duruma, mezun olunan okul türüne, görev yaptığı yerleşim birimine, görev türüne, öğretmenlikte geçen görev süresine, çalışılan kurumun niteliğine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini, 2009–2010 Eğitim-Öğretim yılında, Kahramanmaraş merkez il ve ilçelerinde görev yapmakta olan devlet ilköğretim okullarından 456, özel ilköğretim okullarından 44 olmak üzere toplam 500 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmada, öğretmenlerin yaratıcılık düzeylerini ölçmek için Raussepp tarafından geliştirilen “Ne Kadar Yaratıcısınız Ölçeği”, demokratik tutumlarını ölçmek için ise “Demokratik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin sosyo–demografik özelliklerini belirlemek üzere araştırmacı tarafından geliştirilmiş “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin yaratıcılık düzeylerinin düşük, demokratik tutumlarının ise orta düzeyden yüksek olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra, demokratik tutumları yüksek olan öğretmenlerin yaratıcılık düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin demokratik tutumlarının ise medeni durum, mezun olunan okul türü, görev türü, görev süresine göre anlamlı bir farklılık göstermediği buna karşın cinsiyet, yerleşim birimi, çalıştığı kurum değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Alt boyutlar dikkate alındığında, bayan ilköğretim öğretmenlerinin, erkek ilköğretim öğretmenlerine; ilçe/köy/kasabada görev yapan öğretmenlerin, il merkezinde görev yapan öğretmenlere; resmi kurumlarda görev yapan öğretmenlerin, özel okulda görev yapan öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde demokratik tutum içinde oldukları belirlenmiştir.

Özyurt (2011), “Özel Okula Devam Eden İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Yaratıcılık Düzeyleri İle SBS Başarısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı araştırmasında, birinci olarak ilköğretim öğrencilerinin yaratıcı düşünme düzeyleri ile SBS başarıları arasındaki ilişkiyi incelemeyi, ikinci olarak ise öğrencilerin yaratıcı düşünme düzeylerinde demografik değişkenlere göre bir fark olup olmadığını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2009–2010 eğitim-öğretim yılında, özel bir ilköğretim okuluna devam eden 60 sekizinci sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Torrance Yaratıcı Düşünme Testi”nin Şekilsel ve Sözel A

Formları” kullanılmıştır. Öğrencilere yönelik kişisel bilgiler, okulun öğrenci kayıt sistemindeki, okul yönetimindeki ve okul rehberlik birimindeki kayıtlardan elde edilmiştir. Araştırmanın bulguları, öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin akıcılık, esneklik ve özgünlük alt boyutlarının cinsiyete, kardeş sayısına, anne-baba eğitim durumuna, annenin çalışma durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği şeklindedir. Ancak, öğrencilerin yaratıcılıklarının esneklik boyutu ile SBS Türkçe, Matematik, Fen ve Sosyal başarıları arasında orta düzeyde olumlu ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin yaratıcılıklarının özgünlük boyutu ile SBS Matematik ve Sosyal başarıları arasında düşük düzeyde olumlu ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin yaratıcılık ortalamaları karşılaştırıldığında akıcılık düzeyi ortalamasının en yüksek, esneklik düzeyi ortalamasının ise en düşük olduğu belirlenmiştir.

Akıllı (2012) araştırmasını, ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ve yaratıcılık düzeylerinin değerlendirilmesi amacıyla yapmıştır. Araştırmanın örneklemini 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Kahramanmaraş il merkezindeki ilköğretim okullarında öğrenim görmekte olan 265 sekizinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada, öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimlerini ölçmek için “California Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği (CCTDI)” ve yaratıcılıklarını ölçmek için “Ne Kadar Yaratıcısınız? (How Creative Are You?)” ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin çoğunluğunun düşük düzeyde eleştirel düşünme eğilimine sahip oldukları ve yaratıcı olmadıkları saptanmıştır. Öğrencilerin yaratıcılık puanlarında, cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuş fakat anne-baba eğitim durumu ve aile gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimi ve yaratıcılıkları arasında ise orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Erol ve Taş (2012) tarafından yapılan araştırmada, meslek yüksekokulu öğrencilerinin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma sıklıkları ile yaratıcılık algıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Burdur Meslek Yüksekokulu 2. sınıf öğrencilerinden rastgele seçilen 310 kişiyle uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere bilgi ve iletişim teknolojileri kullanma sıklıklarını ölçen ve dört ayrı bölümden oluşan bir anket ve yaratıcılık düzeylerini belirlemek için elli ifadeden oluşan “Ne Kadar Yaratıcısınız?” ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin bilgi ve iletişim teknolojileri kullanma sıklıkları ile yaratıcılık algıları arasında orta düzeyde, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Sevinç ve Tok (2012) çalışmalarında, Robert Sternberg'in Başarılı Zekâ Kuramı'na dayalı düşünme becerileri eğitimi programının okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerilerine etkisini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma grubu; eğitim grubu (n=34), karşılaştırma 1 grubu (n=34), karşılaştırma 2 grubu (n=33) olarak belirlenmiştir. Araştırmada eğitim grubuna Robert Sternberg'in "Başarılı Zekâ Kuramı'na dayalı olarak eğitim programı hazırlanmıştır. Hazırlanan "Başarılı Zekâ Kuramı'na Dayalı Düşünme Becerileri Eğitim Programı" 12 hafta süresince uygulanmıştır. Araştırmada uzman görüşü alınarak, Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'nin sözel bölümünde, oyuncak geliştirme, alışılmadık kullanımlar, farz edin ki yaşam nasıl değişirdi başlıklı bölümleri; şekilsel bölümde, resim oluşturma, resim tamamlama bölümleri uygulanmıştır. Sonuçlara bakıldığında, eğitim grubunun yaratıcı düşünce testi ön test ve son test puanlarında sözel akıcılık, sözel esneklik, sözel orijinallik, şekilsel akıcılık, şekilsel orijinallik, başlıkların soyutluluğu, şekilsel zenginleştirme, duygusal ifadeler, alışılmadık görselleştirme, hayal gücünün zenginliği özelliklerinde son test puan ortalamaları ön test puan ortalamalarından anlamlı derecede yüksektir. Eğitim ve karşılaştırma gruplarının son test puanları arasındaki farklılığa bakıldığında; sözel akıcılık, sözel orijinallik, şekilsel orijinallik, başlıkların soyutluluğu, hayal gücünün zenginliği ve fantezi özelliklerinde eğitim grubu lehine anlamlı derecede farklılık görülmüştür.

Wang (2012) tarafından yapılan araştırmada, yazma ve okumadaki yoğun pratiğin yüksek yaratıcılık performansı ile ilişkisini incelemek amaçlanmıştır. 196 üniversite öğrencisinin katıldığı araştırmada, öğrencilere demografik bilgileri, okulda aldıkları dersler, yazma ve okuma faaliyetlerine karşı olan tutumları ve bu faaliyetler için harcadıkları saatler ile ilgili sorulardan oluşan bir anket ve Yetişkinler İçin Kısaltılmış Torrance Yaratıcılık Testi (ATTA) uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, okuma ve yazmaya daha çok vakit ayıran öğrencilerin yaratıcılık testinde de belirgin olarak çok daha iyi puanlar aldıkları görülmüştür. Ayrıca araştırmada, yaratıcılık alt boyutlarından detaylandırma ile okuma ve yazmaya karşı tutumların ve okuma yazmaya ayrılan saat miktarının kayda değer bir şekilde ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Arslan (2013), araştırmasında Fen ve Teknoloji dersi madde ve ısı ünitesinin modellemeye dayalı öğretim yöntemi ile işlenmesinin; İlköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin anlama, yaratıcılık, hatırd tutma düzeyleri ve zihinsel modelleri üzerine etkisini incelemiştir. Araştırma, 2011-2012 öğretim yılının II. döneminde, İstanbul'da bulunan bir ilköğretim okulunda öğrenim gören 6. sınıfların A ve B şubelerinden toplam 58 öğrenci ile on hafta

süreyle yürütülmüştür. Seçkisiz olarak B şubesi deney grubu olarak belirlenmiştir. Araştırma sürecinde; araştırmacı tarafından geliştirilen Madde ve Isı Ünitesi Anlama Düzeyi Testi (ADT), Zihinsel Modellere İlişkin Görüşme Formu(MIÜGF) ve Torrance Yaratıcılık Testi (TYT) (Şekilsel A-B) veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Araştırma bulgularında, anlama ve hatırd tutma düzeyi açısından deney grubu ile kontrol grubu arasında bir fark olmadığı, yaratıcılık düzeyleri açısından ise deney grubu öğrencilerinin daha yüksek yaratıcılığa sahip olduğu bulunmuştur.

Şenol (2013) çalışmasında, ilköğretim okulu öğretmenlerinin okul müdürlerinin yaratıcılık davranışları ve mizah anlayışları düzeyine ilişkin algılarını incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, İzmir ili Buca, Konak, Dikili, Çeşme, Ödemiş ve Tire ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmuştur. Örneklem seçiminde okulların bulundukları sosyo-ekonomik çevre dikkate alınmış ve toplam 390 öğretmen ölçekleri yanıtlamıştır. İlişkisel tarama modeli kullanılan araştırmada, verilerin toplanmasında “Ne Kadar Yaratıcısınız Ölçeği?” ve “Mizah Yaşantıları Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, branş ve yerleşim biriminin sosyo-ekonomik düzeyi değişkenlerine göre ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin, müdürlerin yaratıcılık davranışı gösterme düzeylerinin değerlendirilmesinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermedikleri, mesleki kıdem değişkenine göre ise müdürlerin yaratıcılık davranışı gösterme düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdikleri saptanmıştır. Öğretmenlerin müdürlerin yaratıcılık davranışlarına ilişkin algılarıyla mizah anlayışlarına ilişkin algıları arasında anlamlı, pozitif bir ilişki bulunduğu ve ilköğretim okulu müdürlerinin yaratıcılık davranışları arttıkça mizah anlayışlarının da arttığı tespit edilmiştir.

Mishra (2014) tarafından yapılan araştırmada, lise öğrencilerinin yaratıcı düşüncelerinin duygusal zekayla ilişkisi incelenmiş ve 7 okuldan rastgele seçilen 200 dokuzuncu sınıf öğrenci ile çalışılmıştır. Araştırmada, yaratıcı düşüncüyü ölçmek için; yaratıcılık alt boyutlarından sözel akıcılık, esneklik ve özgünlüğün puanlandığı ve Mehdi (1973) tarafından geliştirilen Yaratıcı Düşünme Sözel Testi, duygusal zekayı ölçmek içinse; duygusal zekanın beş boyutundan (farkındalık, duygularını yönetme, kendini motive etme, empati ve ilişkileri yürütme) oluşan ve C. R. Darolia (2003) tarafından geliştirilen Çok Boyutlu Duygusal Zeka Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin empati ile özgünlük puanları arasında pozitif yönde ilişki saptanırken, duygusal zekanın diğer

boyutları ile yaratıcılık alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmamıştır.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizine yönelik bilgi ve açıklamalara yer verilmiştir.

3.1.Araştırmanın Modeli

Araştırmada betimleyici, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

İlişkisel tarama modelleri; iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2004).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Ordu Üniversitesi Fatsa Meslek Yüksekokulu ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi Samsun Meslek Yüksekokulu'ndaki program ve dersleri aynı olan; Çocuk Gelişimi ve Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programlarında öğrenim gören 2012-2013 eğitim-öğretim yılı bahar dönemini tamamlayan 2. sınıf 1. ve 2. öğretim ve 2013-2014 eğitim-öğretim yılı güz döneminde 1. sınıfa yeni kayıt yaptırmış olan 1. ve 2. Öğretim öğrencileri oluşturmuştur. İkinci sınıf öğrencilerinin programdan ayrılacağı son dönemin sonunda değerlendirilmeleri okudukları programın maksimum etkisini görmek amacıyla tercih edilirken 1. Sınıfların programa hiç başlamadan yani programdan etkilenmeden değerlendirilmeleri tercih edilmiştir. Yüksek lisans programında tez süresinin bir yıl ile sınırlı olması nedeniyle boylamsal çalışma yapılması söz konusu olamamıştır. Bu nedenle kesitsel çalışılmış ve okula kayıt koşulları aynı olan yeni kayıt öğrenciler araştırmaya dahil edilmiştir.

Üzerinde araştırma yapılacak evren sonsuz evren olduğunda, onunla ilgili bilgi sade bir örneklem üzerinden elde edilebilir. Eğer evren sonlu evren ise, bilgi ya tam sayım yaparak ya da bu evreni temsil edecek bir örneklemde elde edilebilir (Özmen, 1999 ve Çingı, 1990).

Araştırma evreninin sonlu evren olması nedeniyle daha güvenilir bilgi elde etmek amacıyla tam sayım gerçekleştirilmiştir. Evrenin tümünden veri toplamaya “tamsayım” denilmektedir. Tamsayım durumunda evreni oluşturan her öğeden tek tek ve eksiksiz veri toplanarak evrenin parametreleri belirlenir (Şimşek, 2012).

Resmi kayıtlara göre yukarıda belirtilen programlarda eğitim gören öğrenci sayısı toplamı 524 olarak tespit edilmiştir. Tam sayım hedeflenerek belirlenen dönemlerdeki tüm öğrenciler ile görüşmeler yapılmıştır. Mayıs 2013 ve Ekim 2013’de yapılan görüşmelerde toplam 497 öğrenciye ulaşılmıştır. Görüşmelerin yapıldığı tarihlerde okula gelmeyen ya da gelmiş olup araştırmaya katılmak istemeyen öğrenciler araştırmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Gönüllülük esasına dayalı çalışmalarda %95 gibi bir cevaplılık oranı yeterli görülmektedir. Bu nedenle ulaşılan 497 öğrencinin değerlendirme için yeterli olduğu saptanmıştır.

3.3. Ölçme Araçları / Veri Toplama Araçları

Araştırmada verileri toplamak amacıyla “Kişisel Bilgi Formu”, “Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirmesi Ölçeği” ve “Torrance Yaratıcı Düşünme Testi-Şekil A Formu” kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından, araştırmaya katılan öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine yönelik bilgileri edinmek üzere geliştirilmiştir. Formda; öğrencilerin bulundukları programa ve sınıfa, kardeş sayısına, doğum sırasına, okul öncesi eğitim alma durumlarına anne-baba eğitim ve çalışma durumlarına ilişkin sorular bulunmaktadır (Ek 1).

3.3.2. Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirmesi Ölçeği

Raudsepp (1979) tarafından geliştirilen, Sungur (1997) tarafından Türkçeye uyarlanan, Gülel (2006) tarafından ise güvenilirlik ve geçerlik çalışması yapılan “How Creative Are You?- Ne Kadar Yaratıcısınız? Ölçeği” kullanılmıştır.

Gülel (2006)’in araştırmasında, ölçeğin güvenilirliği ve geçerliği için açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Gizil değişkenlerin olup olmadığını anlamak için dik döndürme tekniği uygulanmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin tek boyutlu olduğu ortaya çıkarılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği ve geçerliği için 109 (n) öğretmen adayı ile ilgili olarak toplanan veriler üzerinden analizler yapılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha (μ) değeri 0,761’den 0,854’e yükselmiştir. Bu katsayı yüksek bir güvenilirliği ifade etmektedir.

Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirmesi Ölçeği; bireyin davranışları, değerleri, ilgileri, motivasyonları, kişisel özellikleri ve daha birçok değişken göz önüne alınarak hazırlanan bir ölçektir.

Ölçekte 50 ifade yer almaktadır (Ek 2). Bu ifadelerin karşısında, tamamen katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum seçenekleri yer almakta ve öğrenciler yalnızca bir seçeneği seçmek zorundadırlar. Her bir ifade; -2, -1, 0, +1, +2 değerlerinden birini almaktadır. Test sonunda bu puanların toplamından yaratıcılık puanı elde edilmektedir. Alınan puana göre; 100 ile 80 puan arasında olanların yaratıcılık algıları yüksek, 79 ile 60 arasında olanların yaratıcılık algıları ortalamanın üzerinde, 59 ile 40 arasında olanların yaratıcılık algıları orta, 39 ile 20 arasında olanların yaratıcılık algıları ortalamanın altı ve 19 ile -100 arasında olanların yaratıcılık algıları düşük seviye olarak kabul edilir.

Bu çalışmada ölçek; seçeneklere göre 1, 2, 3, 4, 5 değerleri ile puanlanmış en düşük yaratıcılık puanı 50 ve en yüksek yaratıcılık puanı 250 olarak hesaplanmıştır. Veriler buna göre değerlendirilmiştir.

3.3.3. Torrance Yaratıcı Düşünme Testi-Şekil Formu A

E.Paul Torrance tarafından geliştirilen Yaratıcı Düşünce Testleri ilk kez 1966 yılında yayınlanmıştır. Ölçek, yaratıcı düşünce performansını ölçen bir araçtır ve Sözel Form A, Sözel Form B, Şekilsel Form A ve Şekilsel Form B olmak üzere dört form olarak geliştirilmiştir. Sözel A ve B Formu, Şekilsel A ve B Formu birbiri ile paraleldir. 1966

yılından bu yana dünya üzerinde geniş kullanımı olan bir ölçektir. Ülkemizde testin anaokulu, ilköğretim, lise ve yetişkin için olan A ve B formları Aslan (1999) tarafından dilsel eşdeğerlik, güvenirlik ve geçerlik çalışmaları yapılarak uyarlanmıştır. Bu çalışma kapsamında üç ayrı uzman tarafından test türkçeye çevrilmiş ve bu üç form karşılaştırılarak tek bir form elde edilmiştir. Elde edilen türkçe ve ingilizce formlar iki dili de bilen 30 kişilik bir gruba uygulanmıştır. Sözel test için 0,64- 0,86 arasında değişen ve 0,01 düzeyinde anlamlı korelasyon değerleri, şekilsel kısım için ise, 0,50 ile 0,96 arasında değişen, 0,01 ve 0,05 düzeyinde anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. Ayrıca puan türlerinin tümü için İngilizce ve Türkçe form ortalamalar arası farklılık t testi ile analiz edilmiştir ve testin Türkçe yönergesinin kullanılmasına karar verilmiştir. (Aslan ve Puccio, 2006).

Bu çalışmada “Torrance Yaratıcı Düşünme Testi-Şekil Formu A” kullanılmıştır. Araç akıcılık, orijinallik, başlıkların soyutluluğu, zenginleştirme ve erken kapamaya direnç alt boyutlarından oluşur ve alt boyutlardan elde edilen puanların ortalamasından toplam yaratıcılık indeksi elde edilir. Teste verilen cevapların miktarı akıcılık puanını, cevapların alışılmışın dışında olması orijinallik puanını, resme bakan kişinin resmi daha derinliğine ve zengin bir biçimde görebilmesini sağlayan başlıklar, başlıkların soyutluluğu puanını, resmin sınırlarına veya çevresine eklenmiş her türlü ilgili detay, zenginleştirme puanını, şeklin kapatılmasındaki gecikme erken kapamaya direnç puanını oluşturmaktadır. Aslan’ın (1999) Türkçeye uyarlama çalışmasında Torrance Yaratıcı Düşünme Testi Şekil Formu A’nın güvenirliği ile ilgili Guttman, Spearman Brown ve Cronbach Alfa ile iç tutarlılık katsayılarının yaratıcılık toplam puanı için 0,74 – 0,38 arasında değiştiği belirlenmiştir. Sonuç olarak testin, okul öncesi, ilkokul, lise ve üniversite öğrencileri için güvenilir ve uygulanabilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Torrance, Aslan, Çakmak ve Baran’dan aktaran Çakmak 2010).

“Torrance Yaratıcı Düşünme Testi-Şekil Formu A” da resim oluşturma, resim tamamlama ve doğrular testleri olmak üzere üç adet test vardır (Ek 3). Bu testler için 1966 yılında yayınlanan puanlama kılavuzunda akıcılık, esneklik, orijinallik ve zenginleştirme puan türleri mevcut iken, 1984 yılında Torrance ve Ball tarafından yürütülen çalışmalar sonucunda ise norm dayanaklı ve kriter dayanaklı puanlar adı verilen iki ayrı grup yeni puanlama kriterlerini oluşturmuştur.

Norm dayanaklı puan türleri orijinallik, akıcılık, başlıkların soyutluğu, zenginleştirme, erken kapamaya direnç puan türleri olmak üzere beş alt boyuttur. Kriter dayanaklı puan türleri ise; duygusal dışavurum, hikâyeyi ifade edebilme, hareket ya da faaliyet, başlıkların

ifade gücü, tamamlanmamış şekillerin sentezi, çizgilerin sentezi, alışılmamış görselleştirme, içsel görselleştirme, sınırları uzatma veya geçme, espri, hayal gücü zenginliği, hayal gücü renkliliği, fantezidir.

Norm dayanaklı puan türlerinden akıcılık; belli bir zaman sınırı içinde çok sayıda fikir üretebilme, uzak çağrışımlar yapabilme gücüne, orijinallik, cevabın istatistiksel olarak görülme seyrekliği ve alışılmışın dışında olması temeline dayanır. Başlıkların soyutluğu; oluşturulan ürüne iyi başlıklar üretme yeteneği ile ilişkilidir. Bu da süreçlerin, işlemlerin sentezinin ve organizasyonun yapılabilmesi ile ilgilidir. Belli bir konu çerçevesinde önemli olanın ne olduğunu bilmeyi gerektirir. Zenginleştirme; ürünün ne olduğunu anlayabilmek için gerekli detayların olmasıyla ilgili puandır. Ayrıca detaylandırma yaratıcı yeteneğin bir işlevidir ve buna da zenginleştirme adı verilmektedir. Erken kapamaya direnç puanı yaratıcı düşünen kişilerin orijinal fikirleri mümkün kılan zihinsel atlamayı yapmaya yetecek kadar kapamayı geciktirip ve zihnini açık tutabilme özelliklerine atfedilen bir puan türüdür.

Şekilsel kısma ait puanlar 0-6, 0-3 gibi dereceler arasında değişmektedir. Test ve puanlama hakkında yeterince bilgi edinildikten sonra puanlama kılavuzuna bağlı olarak puanlama yapılmaktadır. Puanlar ayrı puan türleri şeklinde ham puan olarak kullanılabilmesi gibi, standart puan ve benzeri teknikler kullanılarak tek bir yaratıcılık puanı da elde edilebilir. Puanlama özel olarak hazırlanmış puan kağıtlarına geçirilir. Genelde araştırmalar için ham puan türünün kullanılması önerilirken, bireysel puanlama için uygun yaş grubuna ait norm tablosu kullanılarak yaratıcılık düzeyi belirlenebilir (Aslan, 2009).

3.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması öncesinde ölçeklerin kullanımı için ilgili kişilerden ve belirlenen Meslek Yüksekokullarında uygulanması için ise ilgili üniversitelerden gerekli izinler alınmıştır (Ek 4).

Torrance Yaratıcı Düşünce Testinin uygulanması ve değerlendirmesine ilişkin olarak testin Türkçe uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında yer alan ve uygulayıcısı olan Prof. Dr. Esra Aslan'dan bir günlük uygulamalı eğitim alınmıştır.

Alınan tüm bu eğitim ve izinler sonrasında ölçeklerin uygulama aşamasına geçilmiştir. Mayıs ve Eylül 2013’de ölçekler, araştırmacı tarafından belirlenen programlardaki (Çocuk Gelişimi ve Muhasebe ve Vergi Uygulamaları) öğrencilere uygulanmıştır.

Uygulama öncesinde, alınan izinler doğrultusunda uygulama yapılacak olan okulların çocuk gelişimi ve muhasebe programlarında derslere giren öğretim elemanlarıyla görüşülmüş ve ölçek uygulamaları öğrencilerin ders saatlerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada tüm öğrencilere ulaşılması hedeflendiği için ders saatinde okulda olmayan öğrenciler belirlenmiş ve bu öğrencilerin büyük kısmına sonraki haftalarda ulaşılarak uygulamalar gerçekleştirilmiştir.

Uygulama sırasında, öğrencilere neler yapacakları, araştırmanın önemi ve gizliliği konusunda genel bilgiler verilerek, ölçeklerin uygulamasına geçilmiştir. Öğrencilere önce Kişisel Bilgi Formu dağıtılmıştır. Ardından “Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirmesi Ölçeği” verilmiş ve kendileri için en uygun olan seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Son olarak ise, “Torrance Yaratıcı Düşünme Testi-Şekil Formu A” dağıtılarak, testte bulunan her bölüm için öğrencilere on dakika süre verilmiş ve sırasıyla test üzerindeki yönergeler okunmuştur. Yaklaşık 50-60 dakika süren uygulamaların sonrasında her öğrenci için doldurmuş olduğu üç form bir araya getirilerek değerlendirilmek üzere saklanmıştır.

Uygulama sonrasında ise öncelikle öğrencilerin yaratıcılık düzeylerini belirlemek amacıyla kullanılan “Torrance Yaratıcı Düşünme Testi-Şekil Formu A” değerlendirilmiştir. Öğrencilerin testten aldıkları puanlar, Torrance Yaratıcı Düşünce Testleri Türkçe Versiyonu Puanlama Klavuzu’ndan yararlanılarak değerlendirilmiş ve her öğrenci için ayrı olarak doldurulan akıcı puanlama kağıdına işlenmiştir. “Torrance Yaratıcı Düşünme Testi-Şekil Formu A” nın puanlamaları bittikten sonra ise toplanan tüm veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Veriler, alt problemlere göre SPSS 15.0 programında değerlendirilmiş ve %95 güven düzeyi ile çalışılmıştır. Analizlerde uygun testin seçilmesine normallik analizi sonucuna göre karar verilmiştir. İstatistiksel testler "H0: Değişkenin dağılımı normaldir." "H1: Değişkenin dağılımı normal değildir." hipotezlerini n birimlik örnek veriler aracılığı ile test

etmektedir. Test sonucunda değişkenin dağılımının normal dağılıma uygun olduğu kabul edildiği durumlarda (H_0 kabul) parametrik testler uygulanmıştır. Normal dağılıma uygun olmayan durumlarda (H_0 red) ise verilere parametrik testler uygulanmadan, uygun parametrik olmayan alternatif bir test uygulanmıştır.

Shapiro-Wilk W Testi:

Shapiro ve Wilk tarafından 1965'te geliştirilmiş normallik testleri içinde en güçlü testlerden birisidir. Normal dağılım gösteren toplumdan rastgele seçilen n birimlik X_i gözlemlerinin normallik testi W test istatistiği ile test edilir (Özdamar, 1997).

Parametrik Testler:

Bağımsız Gruplar T Testi: Bağımsız iki grubun nicel bir değişken açısından karşılaştırılmasında kullanılan test tekniğidir. Söz konusu testin uygulanabilmesi için her iki grubun normal dağılım varsayımını sağlaması gerekir.

Bağımsız gruplar t testi kullanılarak elde edilen veriler, bulgular ve tartışma bölümünde 2,8,9,10,11,17,18,19 numaralı tablolarda yer almaktadır.

One-Way ANOVA: Bağımsız k grubun ($k > 2$) nicel bir değişken açısından karşılaştırılmasında kullanılan test tekniğidir. Söz konusu testin uygulanabilmesi için her iki grubun normal dağılım varsayımını sağlaması gerekir.

One-way anova testi kullanılarak elde edilen veriler ise bulgular ve tartışma bölümünde 3,4,5,6,7,12,13,14,15,16 numaralı tablolarda yer almaktadır.

Tablolarda anlamlılık 0,05 olarak alınmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmanın amacı, meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaratıcılık düzeyleri ile kendi yaratıcılık algı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Bu amaç doğrultusunda elde edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Araştırmaya toplamda 497 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin “Kişisel Bilgi Formu” ’na verdikleri cevaplar doğrultusunda aşağıdaki Tablo 1 oluşturulmuştur.

Tablo 1’de öğrencilerin kendileri ve aileleri ile ilgili demografik özellikler bulunmaktadır.

Tablo incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin %49,7’si çocuk gelişimi programında, %50,3’ü muhasebe programında, %31,6’sı 1.sınıf 1.öğretim, %25,3’ü 1.sınıf 2.öğretim, %17,5’i 2.sınıf 1.öğretim, %25,6’sı 2.sınıf 2.öğretim programında, %51,5’i Fatsa Meslek Yüksekokulu öğrencisi, %48,5’i Samsun Meslek Yüksekokulu’nda öğrenim gören öğrencilerdir, %1’i’nin kardeşi yoktur, %10,9’unun 1, %27,4’ünün 2, %27,8’inin 3, %19,4’ünün 4 ve %13,5’inin 5 ve 5’ten daha fazla sayıda kardeşi vardır, % 34,5’i ailenin ilk çocuğu, %30,3’ü ikinci, %19,8’i üçüncü, %8,5’, dördüncü ve % 6,9’u beşinci ve beşten sonraki çocuktur, %23,8’i geçmişte okul öncesi eğitim almış, %76,2’si almamıştır, %11,6’sının annesi okur-yazar değil, %60,3’ünün ilkokul, %16,9’unun ortaokul, %10,6’sının lise, %0,2’sinin ön lisans, lisans ve yüksek lisans mezunudur, babası okur-yazar olmayan %1,4, %46,4’ü ilkokul, %24,8’i ortaokul, %20,6’sı lise, %2,4’ü ön lisans, %3,2’si lisans, %1,2’si yüksek lisans mezunudur, %16,5’nin annesi çalışmakta, %83,5’inin çalışmamaktadır, %80,9’unun babası çalışmakta, %19,1’inin babası çalışmamaktadır.

Tablo 1. Öğrencilerin ve Ailelerinin Demografik Özellikleri

		N	%
Program	Çocuk Gelişimi	247	49,7
	Muhasebe	250	50,3
Sınıf	1. sınıf 1. Öğretim	157	31,6
	1. sınıf 2. Öğretim	126	25,3
	2. sınıf 1. Öğretim	87	17,5
	2. sınıf 2. Öğretim	127	25,6
Okulu	Fatsa MYO	256	51,5
	Samsun MYO	241	48,5
Kardeş Sayısı	Yok	6	1,0
	1 kardeş	54	10,9
	2 kardeş	136	27,4
	3 kardeş	138	27,8
	4 kardeş	96	19,4
	5 ve daha fazla	67	13,5
Doğum Sırası	1	172	34,5
	2	151	30,3
	3	98	19,8
	4	42	8,5
	5 ve daha fazla	34	6,9
Okul Öncesi Eğitim Alma Durumu	Evet	120	23,8
	Hayır	377	76,2
Anne Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	59	11,6
	İlkokul	298	60,3
	Ortaokul	84	16,9
	Lise	53	10,6
	Ön Lisans	1	0,2
	Lisans	1	0,2
	Yüksek Lisans	1	0,2
Baba Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	7	1,4
	İlkokul	231	46,4
	Ortaokul	123	24,8
	Lise	102	20,6
	Ön Lisans	12	2,4
	Lisans	16	3,2
	Yüksek Lisans	6	1,2
Annenin Çalışma Durumu	Evet	82	16,5
	Hayır	415	83,5
Babanın Çalışma Durumu	Evet	401	80,9
	Hayır	96	19,1

Tablo 2. Öğrencilerin Programlarına Göre Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'ne İlişkin t Testi Sonuçları

	Program	n	$\bar{X}$	ss.	t	P
<i>Akıcılık</i>	Çocuk Gelişimi	247	20,36	7,85	1,260	0,208
	Muhasebe	248	19,48	7,55		
<i>Orijinallik</i>	Çocuk Gelişimi	247	8,91	4,01	5,694	0,000
	Muhasebe	249	6,90	3,85		
<i>Başlıkların Soyutluluğu</i>	Çocuk Gelişimi	245	3,82	3,28	7,329	0,000
	Muhasebe	246	2,01	2,07		
<i>Zenginleştirme</i>	Çocuk Gelişimi	247	13,58	2,76	3,037	0,003
	Muhasebe	250	12,78	3,09		
<i>Erken Kapamaya Direnç</i>	Çocuk Gelişimi	245	1,72	2,05	7,135	0,000
	Muhasebe	248	0,67	1,07		
<i>Yaratıcı Kuvvetler Listesi</i>	Çocuk Gelişimi	244	6,07	4,22	7,365	0,000
	Muhasebe	242	3,77	2,45		

Araştırmaya katılan çocuk gelişimi programı öğrencileri ile muhasebe programı öğrencileri arasında Torrance Yaratıcı Düşünme Testi (TYDT) alt boyutları (orijinallik: $t=5,694$, $p<0,05$; başlıkların soyutluluğu: $t=7,329$, $p<0,05$; zenginleştirme: $t=3,037$, $p<0,05$; erken kapamaya direnç: $t=7,135$, $p<0,05$; yaratıcı kuvvetler listesi: $t=7,365$, $p<0,05$) puan ortalamaları arasında çocuk gelişimi programı öğrencileri lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanırken, akıcılık alt boyutunda ise iki program arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır ($t=1,260$, $p>0,05$).

Çocuk gelişimi programında uygulamalı ve yaratıcılığı destekleyen dersler yer alırken, muhasebe programında daha çok teorik ve ezbere dayalı dersler bulunmaktadır. Dolayısıyla çocuk gelişimi öğrencilerinin liseden itibaren ders programlarında drama, sanat ve yaratıcılık gibi derslerin yer alması, öğrencilerin çok boyutlu düşünme yeteneklerini geliştirebilir ve farklı açılardan bakabilme becerilerini destekleyebilir. Bu nedenle çocuk gelişimi öğrencilerinin, muhasebe öğrencilerine göre yaratıcılık testinin alt boyutlarından aldıkları puanların daha yüksek olması geçmiş öğrenme ve deneyimlerinin farklı olması ile ilişkilendirilebilir.

Aral (1999) araştırmasında; Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarına devam eden 80 öğrenci ile Özel Arı Koleji'ne devam eden 111 ergen olmak üzere toplam 191 ergene Torrance Yaratıcı Düşünme Testi'ni uygulamıştır. Araştırmada, sanat eğitimi ve

yaratıcılık ilişkisini incelenmiş, sanat eğitimi alan ergenlerin yaratıcılık boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının sanat eğitimi almayan ergenlerin puanlarından anlamlı bir şekilde yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çocuk Gelişimi Programı öğrencilerinin, bu araştırmada uygulama yapılan konservatuar öğrencileri kadar olmasa da, müfredatlarında sanat ve yaratıcılığı destekleyen derslerinin bulunması bu araştırmada çıkan sonucu destekler niteliktedir.

Özben ve Argun (2005) eğitim fakültesi öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarında; meslek liselerinin çocuk gelişimi ve eğitimi programlarında yer alan yaratıcı çocuk etkinlikleri, yaratıcı drama gibi derslerin öğrencilerin yaratıcılık boyutlarını diğer programlarda öğrenim görenlere göre daha fazla etkilediğini ve desteklediğini belirtmişlerdir. Bu bulgu araştırma bulgusunu destekler niteliktedir.

Tablo 3. Çocuk Gelişimi Programı Öğrencilerinin Sınıflarına Göre Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Sınıf	n	$\bar{X}$	ss.	F	p	İkili Karşılaştırma
Akıcılık	1. sınıf 1. öğretim	79	18,68	6,93	5,428	0,001	1-3 2-3
	1. sınıf 2. öğretim	76	19,91	6,55			
	2. sınıf 1. öğretim	22	25,95	9,98			
	2. sınıf 2. öğretim	70	20,97	8,64			
Orijinallik	1. sınıf 1. öğretim	79	9,72	4,25	2,051	0,107	-
	1. sınıf 2. öğretim	76	8,32	3,58			
	2. sınıf 1. öğretim	22	9,41	3,97			
	2. sınıf 2. öğretim	70	8,47	4,11			
Başlıkların Soyutluluğu	1. sınıf 1. öğretim	79	4,19	3,42	3,919	0,009	3-4
	1. sınıf 2. öğretim	76	3,99	3,52			
	2. sınıf 1. öğretim	22	5,14	2,85			
	2. sınıf 2. öğretim	70	2,81	2,71			
Zenginleştirme	1. sınıf 1. öğretim	79	13,49	2,50	8,453	0,000	2-3
	1. sınıf 2. öğretim	76	12,57	2,41			
	2. sınıf 1. öğretim	22	15,36	2,06			
	2. sınıf 2. öğretim	70	14,21	3,15			
Erken Kapamaya Direnç	1. sınıf 1. öğretim	79	2,29	2,31	7,220	0,000	1-4 2-4
	1. sınıf 2. öğretim	76	1,44	2,00			
	2. sınıf 1. öğretim	22	2,73	2,33			
	2. sınıf 2. öğretim	70	1,06	1,32			
Yaratıcı Kuvvetler Listesi	1. sınıf 1. öğretim	79	7,04	4,72	3,430	0,018	1-2 1-4 2-3 3-4
	1. sınıf 2. öğretim	76	5,32	4,55			
	2. sınıf 1. öğretim	22	7,32	3,08			
	2. sınıf 2. öğretim	70	5,43	3,23			

Araştırmaya katılan farklı sınıftaki çocuk gelişimi programı öğrencileri arasında TYDT orijinallik puanı ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmazken ($p>0,05$), diğer tüm alt boyutlarda, puanlar açısından istatistiksel olarak anlamlı farka rastlanmıştır ($p<0,05$).

Buna göre farklı sınıftaki çocuk gelişimi programı öğrencileri arasında;

TYDT akıcılık puanı açısından; istatistiksel olarak anlamlı fark ($p<0,05$) bulunmaktadır ve 2. sınıf 1. öğretim öğrencilerinin TYDT akıcılık puan ortalamaları en yüksek iken 1. sınıf 1. öğretim öğrencilerinin en düşüktür.

TYDT başlıkların soyutluluğu puanı açısından; istatistiksel olarak anlamlı fark ($p<0,05$) bulunmaktadır ve 2. sınıf 1. öğretim öğrencilerinin TYDT puan ortalamaları en yüksek iken 2. sınıf 2. öğretim öğrencilerinin en düşüktür.

TYDT zenginleştirme puanı açısından; istatistiksel olarak anlamlı fark ($p<0,05$) bulunmaktadır ve 2. sınıf 1. öğretim öğrencilerinin TYDT puan ortalamaları en yüksek iken 1. sınıf 2. öğretim öğrencilerinin en düşüktür.

TYDT erken kapamaya direnç puanı açısından; istatistiksel olarak anlamlı fark ($p<0,05$) bulunmaktadır ve 2. sınıf 1. öğretim öğrencilerinin TYDT puan ortalamaları en yüksek iken 2. sınıf 2. öğretim öğrencilerinin en düşüktür.

TYDT yaratıcı kuvvetler listesi puanı açısından; istatistiksel olarak anlamlı fark ($p<0,05$) bulunmaktadır ve 2. sınıf 1. öğretim öğrencilerinin TYDT puan ortalamaları en yüksek iken 1. sınıf 2. öğretim öğrencilerinin en düşüktür.

Farklı sınıftaki çocuk gelişimi programı öğrencileri arasındaki puan ortalamalarında; TYDT alt boyutlarından orijinallik alt boyutu dışındaki tüm alt boyutlarda 2. Sınıf 1. Öğretim öğrencilerinin en yüksek puan ortalamalarına sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 4. Muhasebe Programı Öğrencilerinin Sınıflarına Göre Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Sınıf	n	$\bar{X}$	ss.	F	p	İkili Karşılaştırma
Akıcılık	1. sınıf 1. öğretim	78	20,76	7,33	5,428	0,001	1-3 2-3
	1. sınıf 2. öğretim	50	20,78	8,22			
	2. sınıf 1. öğretim	65	16,89	6,60			
	2. sınıf 2. öğretim	57	19,59	7,70			
Orijinallik	1. sınıf 1. öğretim	78	7,74	3,81	2,051	0,107	-
	1. sınıf 2. öğretim	50	8,26	4,27			
	2. sınıf 1. öğretim	65	5,31	2,82			
	2. sınıf 2. öğretim	57	6,34	3,90			
Başlıkların Soyutluluğu	1. sınıf 1. öğretim	78	2,14	1,75	3,919	0,009	1-3 2-3 3-4
	1. sınıf 2. öğretim	50	2,65	2,31			
	2. sınıf 1. öğretim	65	1,28	1,38			
	2. sınıf 2. öğretim	57	2,13	2,64			
Zenginleştirme	1. sınıf 1. öğretim	78	12,35	2,66	8,453	0,000	2-3
	1. sınıf 2. öğretim	50	12,26	3,40			
	2. sınıf 1. öğretim	65	13,75	2,87			
	2. sınıf 2. öğretim	57	12,72	3,42			
Erken Kapamaya Direnç	1. sınıf 1. öğretim	78	0,65	0,91	7,220	0,000	2-3
	1. sınıf 2. öğretim	50	0,92	1,29			
	2. sınıf 1. öğretim	65	0,43	0,83			
	2. sınıf 2. öğretim	57	0,73	1,26			
Yaratıcı Kuvvetler Listesi	1. sınıf 1. öğretim	78	4,08	1,98	3,430	0,018	1-3 2-3
	1. sınıf 2. öğretim	50	4,72	2,86			
	2. sınıf 1. öğretim	65	3,02	2,07			
	2. sınıf 2. öğretim	57	3,44	2,75			

Araştırmaya katılan farklı sınıftaki muhasebe programı öğrencileri arasında TYDT orijinallik puanı ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmazken ($p>0,05$), diğer tüm alt boyutlarda, puanlar açısından istatistiksel olarak anlamlı farka rastlanmıştır ($p<0,05$).

Buna göre farklı sınıftaki muhasebe programı öğrencileri arasında;

TYDT akıcılık puanı açısından; istatistiksel olarak anlamlı fark ($p<0,05$) bulunmaktadır ve 1. sınıf 2. öğretim öğrencilerinin TYDT akıcılık puan ortalamaları en yüksek iken 2. sınıf 1. öğretim öğrencilerinin en düşüktür.

TYDT başlıkların soyutluluğu puanı açısından; istatistiksel olarak anlamlı fark ($p<0,05$) bulunmaktadır ve 1. sınıf 2. öğretim öğrencilerinin TYDT puan ortalamaları en yüksek iken 2. sınıf 1. öğretim öğrencilerinin en düşüktür.

TYDT zenginleştirme puanı açısından; istatistiksel olarak anlamlı fark ($p<0,05$) bulunmaktadır ve 2. sınıf 1. öğretim öğrencilerinin TYDT puan ortalamaları en yüksek iken 1. sınıf 2. öğretim öğrencilerinin en düşüktür.

TYDT erken kapamaya direnç puanı açısından; istatistiksel olarak anlamlı fark ($p<0,05$) bulunmaktadır ve 1. sınıf 2. öğretim öğrencilerinin TYDT puan ortalamaları en yüksek iken 2. sınıf 1. öğretim öğrencilerinin en düşüktür.

TYDT yaratıcı kuvvetler listesi puanı açısından; istatistiksel olarak anlamlı fark ($p<0,05$) bulunmaktadır ve 1. sınıf 2. öğretim öğrencilerinin TYDT puan ortalamaları en yüksek iken 2. sınıf 1. öğretim öğrencilerinin en düşüktür.

Farklı sınıftaki muhasebe programı öğrencileri arasındaki puan ortalamalarında; TYDT alt boyutlarından zenginleştirme alt boyutu dışındaki tüm alt boyutlarda 1. Sınıf 2. Öğretim öğrencilerinin en yüksek, 2. Sınıf 1. Öğretim öğrencilerinin ise en düşük puan ortalamalarına sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 3 ve 4'den elde edilen farklı bulgular neticesinde genel sayı gruplarına bakılmak istenmiş ve aşağıdaki tablo (Tablo 5) oluşturulmuştur.

Tablo 5. Öğrencilerin Sınıflarına Göre Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Sınıf	n	$\bar{X}$	ss.	F	p	İkili Karşılaştırma
Akıcılık	1. sınıf 1. öğretim	157	19,71	7,18	0,512	0,674	-
	1. sınıf 2. öğretim	126	20,25	7,23			
	2. sınıf 1. öğretim	87	19,18	8,51			
	2. sınıf 2. öğretim	127	20,36	8,23			
Orijinallik	1. sınıf 1. öğretim	157	8,74	4,14	7,544	0,000	1-3
	1. sınıf 2. öğretim	126	8,29	3,85			1-4
	2. sınıf 1. öğretim	87	6,34	3,60			2-3
	2. sınıf 2. öğretim	127	7,52	4,14			3-4
Başlıkların Soyutluluğu	1. sınıf 1. öğretim	157	3,18	2,91	4,345	0,005	1-3
	1. sınıf 2. öğretim	126	3,46	3,16			1-4
	2. sınıf 1. öğretim	87	2,25	2,50			2-3
	2. sınıf 2. öğretim	127	2,51	2,69			2-4
Zenginleştirme	1. sınıf 1. öğretim	157	12,92	2,63	7,074	0,000	1-3
	1. sınıf 2. öğretim	126	12,44	2,84			2-3
	2. sınıf 1. öğretim	87	14,16	2,77			2-4
	2. sınıf 2. öğretim	127	13,54	3,34			
Erken Kapamaya Direnç	1. sınıf 1. öğretim	157	1,47	1,94	2,905	0,034	1-3
	1. sınıf 2. öğretim	126	1,23	1,77			1-4
	2. sınıf 1. öğretim	87	1,01	1,69			
	2. sınıf 2. öğretim	127	0,91	1,30			
Yaratıcı Kuvvetler Listesi	1. sınıf 1. öğretim	157	5,58	3,92	3,706	0,012	1-3
	1. sınıf 2. öğretim	126	5,09	3,98			1-4
	2. sınıf 1. öğretim	87	4,10	3,01			
	2. sınıf 2. öğretim	127	4,55	3,18			

Araştırmaya katılan farklı sınıftaki öğrenciler arasında TYDT akıcılık puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmazken ($p>0,05$), diğer tüm alt boyutlarda, puanlar açısından istatistiksel olarak anlamlı farka rastlanmıştır ($p<0,05$).

Araştırmaya katılan farklı sınıftaki öğrenciler arasında orijinallik puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark ($p<0,05$) bulunmaktadır. 2. sınıf 1. öğretim öğrencilerinin TYDT puan ortalamaları en düşük, 1. sınıf 1. öğretim öğrencilerinin en yüksektir.

Farklı sınıftaki öğrenciler arasında başlıkların soyutluluğu puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark ($p<0,05$) bulunmaktadır. 2. sınıf 1. öğretim öğrencilerinin TYDT puan ortalamaları en düşük, 1. sınıf 2. öğretim öğrencilerinin en yüksektir.

Farklı sınıftaki öğrenciler arasında zenginleştirme puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark ($p<0,05$) bulunmaktadır. 1. sınıf 2. öğretim öğrencilerinin TYDT puan ortalamaları en düşük, 2. sınıf 1. öğretim öğrencilerinin en yüksektir.

Farklı sınıftaki öğrenciler arasında erken kapamaya direnç puanı ($p<0,05$) açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır. 2. sınıf 2. öğretim öğrencilerinin TYDT puan ortalamaları en düşük, 1. sınıf 1. öğretim öğrencilerinin en yüksektir.

Farklı sınıftaki öğrenciler arasında yaratıcı kuvvetler listesi puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark ($p<0,05$) bulunmaktadır. 2. sınıf 1. öğretim öğrencilerinin TYDT puan ortalamaları en düşük, 1. sınıf 1. öğretim öğrencilerinin en yüksektir.

Bu farklılıkların sebebi; özellikle 2. Sınıf 1. öğretim programındaki öğrenci sayısının diğer programlara oranla sayıca az olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Zira uygulamanın yapıldığı Fatsa Meslek Yüksekokulu'nda Çocuk Gelişimi 1. Öğretim Programı 2013-2014 eğitim öğretim yılında öğrenci alımına başlamıştır. Ancak 2. sınıf öğrencileri ile yapılan uygulamalar 2012-2013 bahar döneminde gerçekleştirilmiş, dolayısıyla Fatsa Meslek Yüksekokulu'nda Çocuk Gelişimi 1. Öğretim Programı 1. sınıflarla yapılan uygulamalarda yer almıştır. Tablo 2'de program grupları arası karşılaştırmada çocuk gelişimi öğrencilerinin muhasebe öğrencilerine oranla daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür. Ayrıca Tablo 3'de Çocuk Gelişimi 2. Sınıf 1. Öğretim Programı öğrencilerinin, TYDT alt boyutlarından orijinallik alt boyutu dışındaki tüm alt boyutlarda en yüksek puan ortalamalarına sahip olduğu görülmüştür. 2. sınıf 1. öğretim programında, Çocuk Gelişimi Programı'nın olmamasının, bu grubun puanlarının düşük çıkmasında etkili olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Kardeş Sayısı	n	$\bar{X}$	ss.	F	P
Akıcılık	0 - 1 kardeş	59	18,69	6,56	0,887	0,472
	2 kardeş	134	19,96	7,63		
	3 kardeş	138	20,77	8,59		
	4 kardeş	96	19,82	7,25		
	5 ve daha fazla	67	19,34	7,57		
Orijinallik	0 - 1 kardeş	59	7,83	3,71	0,170	0,954
	2 kardeş	135	7,93	3,90		
	3 kardeş	138	7,70	4,38		
	4 kardeş	96	7,97	3,99		
	5 ve daha fazla	67	8,16	4,18		
Başlıkların Soyutluluğu	0 - 1 kardeş	59	3,03	2,67	0,276	0,894
	2 kardeş	132	3,06	3,11		
	3 kardeş	137	2,78	2,76		
	4 kardeş	95	2,95	2,99		
	5 ve daha fazla	67	2,70	2,74		
Zenginleştirme	0 - 1 kardeş	59	12,69	2,82	0,701	0,591
	2 kardeş	136	13,16	3,09		
	3 kardeş	138	13,44	2,96		
	4 kardeş	96	13,18	2,80		
	5 ve daha fazla	67	13,04	3,04		
Erken Kapamaya Direnç	0 - 1 kardeş	57	1,02	1,52	0,949	0,435
	2 kardeş	134	1,36	1,92		
	3 kardeş	138	1,16	1,68		
	4 kardeş	96	0,98	1,40		
	5 ve daha fazla	67	1,33	1,89		
Yaratıcı Kuvvetler Listesi	0 - 1 kardeş	56	4,29	3,00	0,559	0,692
	2 kardeş	135	5,08	4,05		
	3 kardeş	137	4,97	3,76		
	4 kardeş	93	5,09	3,68		
	5 ve daha fazla	64	4,81	2,85		

Araştırmaya katılan öğrencilerin kardeş sayıları TYDT puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı fark göstermemiştir ($p>0,05$).

Konu ile ilgili yapılan bazı çalışmalarda araştırma bulgusunu destekler niteliktedir.

Aral (1992) farklı sosyo-ekonomik düzeydeki ortaokul son sınıfa devam eden öğrencilerin yaratıcılıkları ile ilgili alanlarını bazı değişkenlere göre incelediği araştırmasında; araştırmaya dahil edilen deneklerin yaratıcılık boyutlarında kardeş sayısının etkili olmadığını tespit etmiştir.

Tulgay (1997)'ın yaratıcı drama eğitimi alan ve almayan ergenlerin yaratıcılıklarının saptanması ve yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası, anne-baba yaşı, anne-baba öğrenim durumu, anne-baba mesleği yaratıcı drama eğitimi alma süresi gibi değişkenlerin ergenlerin yaratıcılık düzeyleri üzerinde etkilerinin incelediği araştırmasında; araştırmaya dahil edilen ergenlerin kardeş sayılarının yaratıcılık boyutları açısından anlamlı bir farklılık yaratmadığı görülmüştür.

Çakmak (2005), anasınıfına devam eden altı yaşındaki köy ve kent çocuklarının yaratıcılıkları arasında fark olup olmadığını ve çeşitli değişkenlerin çocukların yaratıcılıklarında farklılık yaratıp yaratmadığını belirlemek üzere yaptığı çalışmada, çocuğun sahip olduğu kardeş sayısının yaratıcılıkla ilgili puanlarda anlamlı bir farklılık yaratmadığını belirtmiş, bunun yanı sıra orijinallik, zenginleştirme boyutları ile yaratıcı kuvvetler listesi ve yaratıcılık indeksi puanlarının ailenin tek çocuğu olan çocuklarda diğerlerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Erkan (2005), altı yaş grubu çocukların yaratıcılıklarına drama ve rahatlama çalışmalarının etkisini incelemek amacıyla yaptığı araştırmasında; Torrance Yaratıcı Düşünce Testi alt boyutlardan alınan puanların kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık yaratmadığını belirlemiştir.

Özyurt (2011)'un özel okula devam eden ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerini ölçmek için “Torrance Yaratıcı Düşünme Testi Şekilsel ve Sözel A Formları”’nı kullandığı araştırmasında; yaratıcılık alt boyutlarında kardeş sayısı değişkeni açısından anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 7. Öğrencilerin Kardeşler İçerisindeki Sıralarına Göre Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Kardeşler İçerisinde Sırası	n	$\bar{X}$	ss.	F	P
<i>Akıcılık</i>	1	171	20,52	7,82	1,054	0,379
	2	149	19,28	7,41		
	3	98	20,19	7,47		
	4	42	20,50	9,22		
	5 ve daha fazla	34	18,15	7,10		
<i>Orijinallik</i>	1	171	8,40	4,20	1,513	0,197
	2	150	7,35	3,95		
	3	98	7,92	4,07		
	4	42	8,17	3,97		
	5 ve daha fazla	34	7,41	3,77		
<i>Başlıkların Soyutluluğu</i>	1	169	3,05	2,94	1,096	0,358
	2	148	2,67	2,74		
	3	97	2,71	2,70		
	4	42	3,60	3,81		
	5 ve daha fazla	34	3,09	2,30		
<i>Zenginleştirme</i>	1	171	13,33	2,90	0,539	0,707
	2	151	12,93	2,98		
	3	98	13,33	2,86		
	4	42	12,93	3,30		
	5 ve daha fazla	34	13,35	3,09		
<i>Erken Kapamaya Direnç</i>	1	169	1,24	1,79	1,212	0,305
	2	149	1,05	1,59		
	3	98	1,26	1,80		
	4	42	0,95	1,38		
	5 ve daha fazla	34	1,68	1,98		
<i>Yaratıcı Kuvvetler Listesi</i>	1	168	5,17	3,91	1,200	0,310
	2	149	4,42	3,04		
	3	95	5,32	4,32		
	4	40	4,83	3,02		
	5 ve daha fazla	33	4,97	3,12		

Araştırmaya katılan kardeşler içerisindeki sırası farklı öğrenciler arasında puanlar açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Bu duruma paralel olarak, yapılan diğer araştırmalarda araştırma bulgusunu desteklemektedir.

Tulgay (1997)'in araştırmasında; araştırmaya dahil edilen ergenlerin doğum sıralarının yaratıcılık boyutları açısından anlamlı bir farklılık yaratmadığı görülmüştür.

Özben ve Argun (2005) tarafından yapılan çalışmada, öğrencilerin ailede kaçınıcı çocuk olduğu ile yaratıcılık puanları arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Erkan (2005), altı yaş grubu çocukların yaratıcılıklarına drama ve rahatlama çalışmalarının etkisini incelemek amacıyla yaptığı araştırmasında; Torrance Yaratıcı Düşünce Testi alt boyutlarından elde edilen puanların doğum sırası değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yaratmadığını belirlemiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Anne Eğitim Durumu	n	$\bar{X}$	ss.	F	p	İkili Karşılaştırma
Akıcılık	Okur-yazar değil	57	17,30	5,85	3,297	0,020	1-2 1-3 1-4
	İlkokul	295	19,86	7,83			
	Ortaokul	83	21,31	7,20			
	Lise ve üstü	55	20,58	8,80			
Orijinallik	Okur-yazar değil	57	7,33	3,07	1,069	0,362	-
	İlkokul	296	7,76	4,10			
	Ortaokul	83	8,47	4,23			
	Lise ve üstü	55	8,09	4,31			
Başlıkların Soyutluluğu	Okur-yazar değil	56	2,75	2,73	0,688	0,560	-
	İlkokul	294	2,92	2,88			
	Ortaokul	81	2,73	2,89			
	Lise ve üstü	55	3,40	3,11			
Zenginleştirme	Okur-yazar değil	57	12,40	2,70	1,632	0,181	-
	İlkokul	297	13,23	3,06			
	Ortaokul	83	13,48	2,68			
	Lise ve üstü	55	13,15	2,95			
Erken Kapamaya Direnç	Okur-yazar değil	57	1,00	1,59	0,387	0,762	-
	İlkokul	293	1,24	1,76			
	Ortaokul	83	1,11	1,66			
	Lise ve üstü	55	1,25	1,72			
Yaratıcı Kuvvetler Listesi	Okur-yazar değil	56	4,07	2,29	2,671	0,047	1-3 1-4
	İlkokul	289	4,75	3,69			
	Ortaokul	82	5,54	3,98			
	Lise ve üstü	54	5,57	3,47			

Araştırmaya katılan anne eğitim durumu farklı öğrenciler arasında akıcılık ve yaratıcı kuvvetler listesi puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptanırken ($p < 0,05$), orijinallik, başlıkların soyutluluğu, zenginleştirme ve erken kapamaya direnç puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır ($p > 0,05$).

Buna göre, annesi okur-yazar olmayan öğrencilerin TYDT akıcılık puan ortalamaları en düşük, ortaokul mezunu olanların en yüksektir. Bununla birlikte annesi okur-yazar olmayanların yaratıcı kuvvetler listesi TYDT puan ortalamaları en düşük, lise ve üstü mezunu olanların en yüksektir.

Araştırmada kişisel bilgi formu uygulanırken, eğitim durumu kısmında lisans, yüksek lisans ve doktora seçenekleri de bulunmakta iken çok az sayıda öğrenci bu seçenekleri işaretlediği için bu değerlendirme lisans, yüksek lisans ve doktora olarak değil, lise ve üstü olarak yapılmıştır. Yaratıcılık puanları anne eğitim durumu ile değerlendirildiğinde annenin eğitim durumunun artmasının yaratıcılığı olumlu yönde etkilediği düşünülebilir.

Annesi okur-yazar olmayan öğrencilerin yarattığı bu farkın nedeninin, ev ortamı ve bu ortamında çocuğa sunulan imkanlarla ilgili olduğu, yaratıcılığın annenin eğitim durumundan etkilendiği ve okur-yazar olmayan annelerin, eğitim düzeyi daha iyi olan anneler kadar bilinçli olmamalarının çocuklarının yaratıcılıklarını olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir.

Bu konuda yapılan bazı çalışmalarında araştırma bulgusunu desteklediği görülmüştür.

Çakmak (2005), anasınıfına devam eden altı yaşındaki köy ve kent çocuklarının yaratıcılıkları arasında fark olup olmadığını ve çeşitli değişkenlerin çocukların yaratıcılıklarında farklılık yaratıp yaratmadığını belirlemek üzere yaptığı çalışmada, anne öğrenim durumunun yaratıcılığa ilişkin tüm boyutlarda, yaratıcı kuvvetler listesi ve yaratıcılık indeksi açısından üniversite mezunu anneye sahip çocukların daha yüksek puan ortalamalarına sahip olduklarını saptamıştır.

Erkan (2005), altı yaş grubu çocukların yaratıcılıklarına drama ve rahatlama çalışmalarının etkisini incelemek amacıyla yaptığı araştırmasında, Torrance Yaratıcı Düşünce Testi alt boyutlarının annenin öğrenim düzeyi değişkenine göre şekilsel hareket ve faaliyet, şekilsel başlıkların açıklayıcılığı, şekilsel sınırları uzatma ve geçme alt boyutlarında, $p<0,05$ düzeyinde anneleri üniversite mezunu olan çocuklar lehine, şekilsel hayal gücü ve fantezi alt boyutlarında $p<0,001$ düzeyinde yine anneleri üniversite mezunu olan çocuklar lehine, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptanmıştır.

Yıldırım (2006) anasınıfı öğretmenlerinin yaratıcılığa bakış açısını, anasınıfına devam eden çocukların ve öğretmenlerin yaratıcılıklarında çeşitli değişkenlerin farklılık yaratıp yaratmadığını incelediği çalışmada; üniversite mezunu annelerin çocukları akıcılık, orijinallik, zenginleştirme ve yaratıcılık indeksi puanları, ilkökul, ortaokul ve lise mezunu

annelerin çocuklarının akıcılık, orijinallik, zenginleştirme ve yaratıcılık indeksi puanlarından daha yüksek bulunmuştur. Üniversite mezunu annelerin çocukları ile ön lisans mezunu annelerin çocuklarının yaratıcılık puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Çocukların yaratıcılık indeksi puanlarını en çok etkileyen değişkenin anne öğrenim düzeyi olduğu saptanmıştır.

Tablo 9. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Baba Eğitim Durumu	n	$\bar{X}$	ss.	F	P
Akıcılık	Okur-yazar değil	7	15,14	2,54	1,298	0,263
	İlkokul	227	19,48	7,73		
	Ortaokul	123	21,05	7,90		
	Lise	102	19,95	7,73		
	Ön Lisans	12	18,58	7,24		
	Lisans ve üstü	22	20,32	7,12		
Orijinallik	Okur-yazar değil	7	8,29	1,98	0,090	0,994
	İlkokul	228	7,83	4,07		
	Ortaokul	123	8,07	3,82		
	Lise	102	7,83	4,34		
	Ön Lisans	12	8,08	5,50		
	Lisans ve üstü	22	7,68	3,82		
Başlıkların Soyutluluğu	Okur-yazar değil	7	2,86	1,95	0,185	0,968
	İlkokul	225	2,92	2,96		
	Ortaokul	122	2,85	2,89		
	Lise	101	2,92	2,77		
	Ön Lisans	12	3,67	2,71		
	Lisans ve üstü	22	2,77	3,19		
Zenginleştirme	Okur-yazar değil	7	13,57	2,70	0,331	0,894
	İlkokul	229	13,11	2,98		
	Ortaokul	123	13,16	3,03		
	Lise	102	13,39	2,86		
	Ön Lisans	12	12,42	3,15		
	Lisans ve üstü	22	13,36	2,97		
Erken Kapamaya Direnç	Okur-yazar değil	7	2,71	3,73	1,659	0,143
	İlkokul	226	1,15	1,64		
	Ortaokul	122	1,19	1,71		
	Lise	102	1,04	1,52		
	Ön Lisans	12	1,25	1,54		
	Lisans ve üstü	22	1,68	2,38		
Yaratıcı Kuvvetler Listesi	Okur-yazar değil	7	4,57	1,72	0,190	0,966
	İlkokul	225	4,80	3,63		
	Ortaokul	120	5,10	3,91		
	Lise	98	4,94	3,78		
	Ön Lisans	12	5,42	2,47		
	Lisans ve üstü	22	5,18	2,63		

Araştırmaya katılan baba eğitim durumu farklı öğrenciler arasında TYDT puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Çocukların yaratıcılık düzeylerinde, anne eğitim durumunun etkili olduğu, baba eğitim durumunun ise önemli bir etki yaratmadığı görülmüştür. Bu durumun çocukların aile

ortamında daha çok anneyle bir arada olmalarından, babalarıyla yeterince ve nitelikli zaman geçirememelerinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Bu durumla ilgili yapılan çalışmalar araştırma bulgusunu destekler niteliktedir.

Aral (1992) farklı sosyo-ekonomik düzeydeki ortaokul son sınıfa devam eden öğrencilerin yaratıcılıkları ile ilgili alanlarını bazı değişkenlere göre incelediği araştırmasında; araştırmaya dahil edilen deneklerin yaratıcılık boyutlarında baba eğitim durumlarının etkili olmadığını tespit etmiştir.

Tulgay (1997)'in araştırmasında; baba öğrenim durumunun yaratıcılık boyutları açısından anlamlı bir farklılık yaratmadığı bulunmuştur.

Özben ve Argun (2005) Buca Eğitim Fakültesi 4.sınıf öğrencilerinin yaratıcılık boyutları puanlarını karşılaştırdıkları çalışmalarında; anne babanın öğrenim durumu ve çocuk yetiştirme tutumları ile öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını saptamışlardır.

Ceylan (2008) okulöncesi eğitime devam eden 5–6 yaş çocuklarının bilişsel tempoları ile yaratıcılıkları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, baba eğitim seviyesi ile yaratıcılık puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Konak (2008) ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sanatsal yaratıcılık düzeylerini çeşitli değişkenlere göre incelediği çalışmasında; öğrencilerin sanatsal yaratıcılık düzeyleri ile baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık saptamamıştır.

Özyurt (2011) özel okula devam eden ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerini ölçmek için “Torrance Yaratıcı Düşünme Testi Şekilsel ve Sözel A Formları”'nı kullandığı araştırmasında; yaratıcılık alt boyutlarında baba eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 10. Öğrencilerin Anne Çalışma Durumlarına Göre Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'ne İlişkin t Testi Sonuçları

	Annenin Çalışma Durumu	n	$\bar{X}$	ss.	t	P
Akıcılık	Evet	80	19,65	8,11	-0,341	0,733
	Hayır	415	19,97	7,63		
Orijinallik	Evet	81	7,84	4,23	-0,140	0,889
	Hayır	415	7,91	4,03		
Başlıkların Soyutluluğu	Evet	80	2,79	2,83	-0,424	0,672
	Hayır	411	2,94	2,89		
Zenginleştirme	Evet	82	13,05	3,17	-0,430	0,668
	Hayır	415	13,20	2,92		
Erken Kapamaya Direnç	Evet	79	1,13	1,78	-0,351	0,726
	Hayır	414	1,20	1,70		
Yaratıcı Kuvvetler Listesi	Evet	79	5,10	4,03	0,463	0,644
	Hayır	407	4,89	3,56		

Annesi çalışan öğrenciler ile çalışmayan öğrenciler arasında TYDT puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Annenin çalışma durumunun, çocuklarının yaratıcılık düzeyleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olmadığı görülmüştür. Bu durumla ilgili olarak, yaratıcılığın gelişiminde annelerin çalışıp, çalışmamasından ziyade çocuklarına sundukları çevrenin ve onlarla bir arada geçirdikleri sürenin nitelikli olmasının önemli olduğu söylenebilir.

Bu durumla ilgili yapılan diğer çalışmalarda araştırma bulgusunu destekler niteliktedir.

Aral (1992) farklı sosyo-ekonomik düzeydeki ortaokul son sınıfa devam eden öğrencilerin yaratıcılıkları ile ilgili alanlarını bazı değişkenlere göre incelediği araştırmasında; araştırmaya dahil edilen deneklerin yaratıcılık boyutlarında annenin çalışma durumunun etkili olmadığını tespit etmiştir.

Özyurt (2011)'un özel okula devam eden ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerini ölçmek için "Torrance Yaratıcı Düşünme Testi Şekilsel ve Sözel A Formları"'nı kullandığı araştırmasında ise; yaratıcılık alt boyutlarında anne çalışma durumu değişkeni açısından anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 11. Öğrencilerin Baba Çalışma Durumlarına Göre Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'ne İlişkin t Testi Sonuçları

	Babanın Çalışma Durumu	n	$\bar{X}$	ss.	t	P
<i>Akıcılık</i>	Evet	397	19,92	7,71	-0,112	0,911
	Hayır	93	20,02	7,85		
<i>Orijinallik</i>	Evet	397	7,87	4,09	-0,406	0,685
	Hayır	94	8,06	4,02		
<i>Başlıkların Soyutluluğu</i>	Evet	392	2,96	2,98	0,630	0,529
	Hayır	94	2,76	2,50		
<i>Zenginleştirme</i>	Evet	398	13,10	2,97	-1,183	0,238
	Hayır	94	13,50	2,86		
<i>Erken Kapamaya Direnç</i>	Evet	395	1,14	1,66	-1,346	0,181
	Hayır	93	1,43	1,94		
<i>Yaratıcı Kuvvetler Listesi</i>	Evet	387	4,70	3,41	-2,356	0,020
	Hayır	94	5,84	4,38		

Araştırmaya katılan babası çalışan öğrenciler ile çalışmayan öğrenciler arasında TYDT yaratıcı kuvvetler listesi puan ortalaması açısından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanırken ($t=-2,356$, $p<0,05$), TYDT akıcılık, orijinallik, başlıkların soyutluluğu, zenginleştirme, erken kapamaya direnç puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılar saptanmamıştır ($p>0,05$).

Babası çalışan öğrencilerin TYDT yaratıcı kuvvetler listesi puanları ortalaması $4,70\pm 3,41$; babası çalışmayan öğrencilerin $5,84\pm 4,38$ 'dir. Buna göre babası çalışmayan öğrencilerin yaratıcı kuvvetler listesi puanları daha yüksektir.

Bu bulguya ilişkin olarak; babası çalışmayan öğrencilerin babalarıyla daha fazla vakit geçirebilme olasılığı bulunabileceği dolayısıyla babası çalışan öğrencilere göre babalarının ilgisi ve desteğini daha fazla görmelerinin, yaratıcılıklarına olumlu katkılar yaptığı düşünülebilir.

Yaratıcılık düzeylerini baba mesleği değişkeni açısından inceleyen bazı çalışmalarda araştırmadan elde edilen bu bulguyu destekler niteliktedir.

Aral (1992) farklı sosyo-ekonomik düzeydeki ortaokul son sınıfa devam eden öğrencilerin yaratıcılıkları ile ilgili alanlarını bazı değişkenlere göre incelediği araştırmasında;

araştırmaya dahil edilen deneklerin yaratıcılık boyutlarında baba mesleğinin etkili olmadığını tespit etmiştir.

Tulgay (1997)'in araştırmasında; baba mesleği değişkeninin ise yaratıcılığın boyutlarında önemli bir farklılık yaratmadığı saptanmıştır.

Çakmak (2005), anasınıfına devam eden altı yaşındaki köy ve kent çocuklarının yaratıcılıkları arasında fark olup olmadığını ve çeşitli değişkenlerin çocukların yaratıcılıklarında farklılık yaratıp yaratmadığını belirlemek üzere yaptığı çalışmada, babaları memur olan çocukların diğerlerine (serbest meslek, çiftçi, v.b.) göre yaratıcılık puanlarının daha yüksek olduğunu belirlemiştir.

Erkan (2005), altı yaş grubu çocukların yaratıcılıklarına drama ve rahatlama çalışmalarının etkisini incelemek amacıyla yaptığı araştırmasında, Torrance Yaratıcı Düşünce Testi alt boyutlarından elde edilen puanlarda, baba mesleği değişkeninde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptamamıştır.

Tablo 12. Öğrencilerin Okul Öncesi Eğitim Alma Durumlarına Göre Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'ne İlişkin t Testi Sonuçları

	Okul Öncesi Eğitim Alma Durumu	n	$\bar{X}$	ss.	t	P
Akıcılık	Evet	116	20,98	7,73	1,703	0,089
	Hayır	373	19,58	7,72		
Orijinallik	Evet	117	8,26	4,43	1,073	0,284
	Hayır	373	7,80	3,96		
Başlıkların Soyutluluğu	Evet	117	3,21	3,17	1,184	0,237
	Hayır	368	2,84	2,79		
Zenginleştirme	Evet	117	13,10	3,33	-0,310	0,757
	Hayır	374	13,21	2,84		
Erken Kapamaya Direnç	Evet	114	1,21	1,89	0,138	0,890
	Hayır	373	1,18	1,67		
Yaratıcı Kuvvetler Listesi	Evet	114	4,68	3,56	-0,843	0,400
	Hayır	366	5,01	3,68		

Okul öncesi eğitimi alan öğrenciler ile almayan öğrenciler arasında TYDT puan ortalamaları açısından anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Araştırma öncesi yaratıcılık alt boyutlarının tümünde okul öncesi eğitimi almış öğrenciler lehine almayanlara göre anlamlı bir fark olması beklenmesine karşın, sonuçlarda anlamlı bir fark görülmemiştir.

Okul öncesi eğitim sürecinde sanat, drama gibi yaratıcılığı destekleyen etkinlikler yer almaktadır. Bu durumun, temelde yaratıcı bir eğitim sürecinden geçen kişilerin ileriki yaşamların da yaratıcı bireyler olması yönünde araştırma sonuçlarına yansıtacağı beklenmiştir. Yine de yaratıcılık puanlarındaki ortalamalara bakıldığında okul öncesi eğitimi almış öğrencilerin almayanlara göre TYDT yaratıcılık puanları ortalamalarının yüksek olduğu söylenebilir.

Mevcut eğitim sistemi içerisinde yaratıcılığı destekleyen nitelikte programların olmaması nedeniyle öğrencilerin meslek yüksekokuluna gelene kadar geçen sürede yaratıcılıklarının olumsuz yönde etkilenmiş olabileceği düşünülebilir.

Bu durumla ilgili olarak yapılan bazı çalışmalara aşağıda yer verilmiştir.

Tulgay (1997)'ın yaratıcı drama eğitimi alan ve almayan ergenlerle yaptığı çalışmada; yaratıcı drama eğitimi alma süresinin, yaratıcılık boyutları açısından anlamlı bir farklılık yaratmadığı bulunmuştur.

Bozoklu (1994) okul öncesi çağındaki dört, beş ve altı yaş grubundaki çocukların tercih ettikleri oyun köşeleri ile yaratıcılık düzeylerini incelediği çalışmada; çocukların oyun köşesi tercihlerinde ve yaratıcılık düzeylerinde okula devam sürelerinin etkili olduğunu belirterek, oyunun okul öncesi çağında çocuğa gelişim alanları ve yaratıcılık yönünden önemli katkıları olduğunu vurgulamıştır.

Akçum (2005), 5-6 yaş çocuklarının yaratıcılık ve öğrenime hazır oluş düzeylerine okulöncesi eğitimin etkisini incelediği ve okul öncesi eğitimi alan 50 çocuk, okul öncesi eğitim almayan 50 çocuktan örneklemi oluşturduğu çalışmada, çocuklarının yaratıcılık puanlarında okul öncesi eğitim alanlar lehine önemli farklar olduğunu tespit etmiştir.

Tablo 13. Öğrencilerin Programlarına Göre Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği'ne İlişkin t Testi Sonuçları

	Program	n	$\bar{X}$	ss.	t	P
Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği Puanı	Çocuk Gelişimi	247	175,36	19,15	-0,277	0,782
	Muhasebe	250	175,86	20,67		

Araştırmaya katılan farklı programdaki öğrenciler arasında yaratıcılık açısından bireyin kendini değerlendirme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Bu durum, öğrencilerin, toplum, aile ve eğitim sistemi içerisinde yaratıcılık konusunda yeterince desteklenmediklerinden kaynaklanabilir.

Bu durumla ilgili yapılan bazı çalışmalar araştırmadan elde edilen bulguyu destekler niteliktedir.

Günel (2006), sınıf öğretmeni adaylarının kendi algılarına göre yaratıcılık düzeylerini “Ne kadar yaratıcısınız?” ölçeğini uygulayarak belirlemeye çalıştığı araştırmasında; öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türü açısından yaratıcılık düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Tanıt (2007) eğitim yöneticilerinin değer tercihleri ile yaratıcılıkları arasındaki ilişkiyi Ne Kadar Yaratıcısınız Ölçeği'ni kullanarak incelediği çalışmasında, branş değişkenine göre yaratıcılık ölçeği toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Şahin (2010), “Ne Kadar Yaratıcısınız?” ölçeğini kullandığı araştırmasında; branş değişkenine göre yaratıcılık ölçeği toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Kurnaz (2011) ilköğretim öğretmenlerinin yaratıcılık düzeyleri ile demokratik tutumları arasındaki ilişkiyi değerlendirdiği araştırmasında; ilköğretim öğretmenlerinin yaratıcılık düzeylerini “Ne Kadar Yaratıcısınız Ölçeği”ni kullanarak belirlemiş ve mezun olunan okul türüne göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Yine aynı çalışmada branş değişkenine göre; sınıf öğretmeni ve branş öğretmenlerinin, yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Şenol (2013) ilköğretim okulu öğretmenlerinin algılarına göre okul müdürlerinin yaratıcılık davranışları ve mizah anlayışları düzeyine ilişkin algılarını bazı değişkenlere

göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ve yaratıcılık davranışları ile mizah anlayışları puanları arasındaki ilişkiyi “Ne Kadar Yaratıcısınız?” ölçeğini kullanarak incelediği çalışmasında; branş değişkenine göre; ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin, müdürlerin yaratıcılık davranışı gösterme düzeylerinin değerlendirilmesinde anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 14. Çocuk Gelişimi Programı Öğrencilerinin Sınıflarına Göre Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği’ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Sınıf	n	$\bar{X}$	ss.	F	P
Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği Puanı	1. sınıf 1. Öğretim	79	177,27	14,89	0,466	0,706
	1. sınıf 2. Öğretim	76	174,92	22,22		
	2. sınıf 1. Öğretim	22	175,59	11,33		
	2. sınıf 2. Öğretim	70	173,61	21,77		

Araştırmaya katılan farklı sınıftaki çocuk gelişimi programı öğrencileri arasında yaratıcılık açısından bireyin kendini değerlendirme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Araştırma öncesinde sınıf gruplarına göre, 2. Sınıf öğrencilerinin 1. Sınıf öğrencilerine göre aldıkları eğitimden kaynaklı olarak daha yüksek puan ortalamalarına sahip olması beklenirken, araştırma bulgularında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmamaktadır. Yine de ortalamalara bakıldığında, en yüksek puan ortalamasına ($\bar{X}=177,27$) 1. Sınıf 1. Öğretim öğrencilerinin sahip olduğu söylenebilir.

Sınıf düzeyi değişkeni açısından benzer bulguların elde edildiği araştırmalarda bulunmaktadır:

Tekin (2008)’in orta öğretimde öğrenim gören spor yapan ve yapmayan öğrencilerin yaratıcılık ve çoklu zekâ alanları arasındaki farkı “Ne Kadar Yaratıcısınız?” yaratıcılık ölçeğini uygulayarak incelediği çalışmada, sınıf değişkenine göre; orta öğretim kurumlarında öğrenim gören ve spor yapan öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken ($p>0,05$), spor yapmayan 9. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin 10. ve 11. sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre yaratıcılık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu bulgu araştırma bulgusunu destekler niteliktedir.

Zeytun (2010) okul öncesi eğitimi alan öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeyleri ile problem çözme düzeyleri arasındaki ilişkiyi “Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini

Değerlendirmesi Ölçeği”ni kullanarak, incelediği araştırmasında; sınıf düzeyi değişkenine göre, 2. Sınıf öğrencilerinin 1. , 3. ve 4. sınıf öğrencilerine göre kendilerini daha fazla yaratıcı kişiler olarak değerlendirdiklerini belirlemiştir.

Bu durumla ilgili olarak, öğrencilerin sınıf düzeylerinin artıkça yaratıcılık açısından kendilerini değerlendirme puanlarının azaldığı söylenebilir.

Tablo 15. Muhasebe Programı Öğrencilerinin Sınıflarına Göre Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği’ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Sınıf	n	$\bar{X}$	ss.	F	P
Yaratıcılık	1. sınıf 1. Öğretim	78	174,47	20,11	0,466	0,706
Açısından Bireyin	1. sınıf 2. Öğretim	50	172,52	25,22		
Kendini	2. sınıf 1. Öğretim	65	178,48	21,89		
Değerlendirme	2. sınıf 2. Öğretim	57	177,68	14,69		
Ölçeği Puanı						

Araştırmaya katılan farklı sınıftaki muhasebe programı öğrencileri arasında yaratıcılık açısından bireyin kendini değerlendirme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Bulgularda istatistiksel olarak anlamlı fark olmasa da, ortalama puanlara bakıldığında 2. Sınıf 1. Öğretim öğrencileri ($\bar{X}=178,48$) ile 2. Sınıf 2. Öğretim öğrencilerinin ($\bar{X}=177,68$) en yüksek puan ortalamasına sahip olduğu söylenebilir.

Buna göre; muhasebe programı öğrencilerinin sınıf düzeyi arttıkça, yaratıcılık açısından kendilerini değerlendirme puanlarının da arttığı söylenebilir.

Araştırmada, farklı programlar arasında elde edilen bu farklı bulgular sonucunda genel sınıf gruplarına bakılmak istenmiş ve aşağıdaki tablo (Tablo 16) oluşturulmuştur.

Tablo 16. Öğrencilerin Sınıflarına Göre Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği’ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Sınıf	n	$\bar{X}$	ss.	F	P
Yaratıcılık	1. sınıf 1. Öğretim	157	175,88	17,68	0,631	0,595
Açısından Bireyin	1. sınıf 2. Öğretim	126	173,97	23,39		
Kendini	2. sınıf 1. Öğretim	87	177,75	19,74		
Değerlendirme	2. sınıf 2. Öğretim	127	175,44	18,96		
Ölçeği Puanı						

Araştırmaya katılan farklı sınıftaki öğrenciler arasında yaratıcılık açısından bireyin kendini değerlendirme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Bu duruma paralel olarak; Aydın (2009), Ankara Polis Kolejinde öğrenim gören 170 öğrenci ile “Ne Kadar Yaratıcısınız?” ölçeğini kullanarak, sorun çözme becerisi ile yaratıcılık arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında; sınıf düzeyinin sorun çözme ve yaratıcılık üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını belirlemiştir.

Tablo 17. Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği’ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Kardeş Sayısı	n	$\bar{X}$	ss.	F	P
<i>Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği Puanı</i>	0 - 1 kardeş	59	177,90	21,31	0,782	0,537
	2 kardeş	136	174,55	20,70		
	3 kardeş	138	173,90	19,72		
	4 kardeş	97	176,35	18,84		
	5 ve daha fazla	67	177,81	18,90		

Araştırmaya katılan kardeş sayısı farklı öğrenciler arasında yaratıcılık açısından bireyin kendini değerlendirme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 18. Öğrencilerin Kardeşler İçerisindeki Sıralarına Göre Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği’ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Kardeşler İçerisinde Sırası	n	$\bar{X}$	ss.	F	P
<i>Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği Puanı</i>	1	171	175,84	19,33	0,647	0,629
	2	152	177,17	18,63		
	3	98	173,68	18,79		
	4	42	173,07	24,58		
	5 ve daha fazla	34	174,91	23,97		

Araştırmaya katılan kardeşler içerisindeki sırası farklı öğrenciler arasında yaratıcılık açısından bireyin kendini değerlendirme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 19. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği'ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Anne Eğitim Durumu	n	$\bar{X}$	ss.	F	P
<i>Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği Puanı</i>	Okur-yazar değil	58	177,70	21,30	1,363	0,253
	İlkokul	298	174,79	20,32		
	Ortaokul	85	178,95	17,00		
	Lise ve üstü	56	173,47	20,48		

Araştırmaya katılan anne eğitim durumu farklı öğrenciler arasında yaratıcılık açısından kendini değerlendirme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Annenin eğitim durumundan ziyade çocuğa sunulan ortamın, nitelikli zaman ve çevrenin çocuğun yaratıcılığı üzerinde etkili olabileceği düşünülebilir.

Bu durumla ilgili diğer araştırmalardan elde edilen sonuçlar araştırma bulgusunu destekler niteliktedir.

Tekin (2008) orta öğretimde öğrenim gören spor yapan ve yapmayan öğrencilerin yaratıcılık ve çoklu zekâ alanları arasındaki farkı “Ne Kadar Yaratıcısınız?” yaratıcılık ölçeğini uygulayarak incelediği çalışmada, anne öğrenim düzeyi değişkenine göre; orta öğretim kurumlarında öğrenim gören ve hem spor yapan hem de yapmayan öğrencilerde yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını saptamıştır ($p>0,05$).

Zeytun (2010) okul öncesi eğitimi alan öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeyleri ile problem çözme düzeyleri arasındaki ilişkiyi “Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirmesi Ölçeği”ni kullanarak, incelediği araştırmasında; anne eğitim durumları değişkenine göre değerler incelendiğinde en yüksek yaratıcılık düzeyi algısına annesi üniversite mezunu olan öğretmen adaylarının sahip olduğu, en düşük yaratıcılık düzeyi algısına ise annesi okur-yazar olmayan öğretmen adaylarının sahip olduğu görülürken, bu durumun yaratıcılık açısından kendilerini değerlendirmeleri üzerinde anlamlı fark yaratmadığını saptamıştır.

Akıllı (2012) ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ve yaratıcılık düzeylerini “Ne Kadar Yaratıcısınız? (How Creative Are You?)” ölçeğini kullanarak incelediği araştırmasında, öğrencilerin yaratıcılık puanları üzerinde anne eğitim durumları değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 20. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği'ne İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Baba Eğitim Durumu	n	$\bar{X}$	ss.	F	P
Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği Puanı	Okur-yazar değil	7	172,00	17,54	1,454	0,203
	İlkokul	229	176,25	17,46		
	Ortaokul	123	177,41	20,23		
	Lise	102	174,91	23,51		
	Ön Lisans	13	167,00	24,30		
	Lisans ve üstü	23	167,77	21,53		

Araştırmaya katılan baba eğitim durumu farklı öğrenciler arasında yaratıcılık açısından bireyin kendini değerlendirme puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Çocuğun yaratıcılık gelişiminde babaların eğitim durumundan daha çok, çocuğuyla geçirdiği kaliteli zamanın ve ilişkisinin boyutlarının önemli olduğu söylenebilir.

Bu durumla ilgili yapılan bazı araştırmalarda bu araştırmadan çıkan sonucu destekler niteliktedir.

Tekin (2008) orta öğretimde öğrenim gören spor yapan ve yapmayan öğrencilerin yaratıcılık ve çoklu zekâ alanları arasındaki farkı “Ne Kadar Yaratıcısınız?” yaratıcılık ölçeğini uygulayarak incelediği çalışmasında, baba öğrenim düzeyi değişkenine göre; orta öğretim kurumlarında öğrenim gören ve hem spor yapan hem de yapmayan öğrencilerde yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını saptamıştır ($p>0,05$).

Zeytun (2010) okul öncesi eğitimi alan öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeyleri ile problem çözme düzeyleri arasındaki ilişkiyi “Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirmesi Ölçeği”ni kullanarak, incelediği araştırmasında; baba eğitim durumları değişkenine göre değerler incelendiğinde en yüksek yaratıcılık düzeyi algısına babası üniversite mezunu olan öğretmen adaylarının sahip olduğu, en düşük yaratıcılık düzeyi algısına ise babası ilköğretim mezunu olan öğretmen adaylarının sahip olduğu görülürken, bu durumun yaratıcılık açısından kendilerini değerlendirmeleri üzerinde anlamlı fark yaratmadığını saptamıştır.

Akıllı (2012) ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ve yaratıcılık düzeylerini “Ne Kadar Yaratıcısınız? (How Creative Are You?)” ölçeğini kullanarak incelediği araştırmasında, öğrencilerin yaratıcılıklarının baba eğitim durumları değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermediğini saptamıştır.

Tanıt (2007) eğitim yöneticilerinin değer tercihleri ile yaratıcılıkları arasındaki ilişkiyi Ne Kadar Yaratıcısınız Ölçeği’ni kullanarak incelediği çalışmada, eğitim düzeyi değişkenine göre yaratıcılık ölçeği toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Şenol (2013) ilköğretim okulu öğretmenlerinin algılarına göre okul müdürlerinin yaratıcılık davranışları ve mizah anlayışları düzeyine ilişkin algılarını bazı değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ve yaratıcılık davranışları ile mizah anlayışları puanları arasındaki ilişkiyi “Ne Kadar Yaratıcısınız?” ölçeğini kullanarak incelediği çalışmada; eğitim düzeyi değişkenine göre; ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin, müdürlerin yaratıcılık davranışı gösterme düzeylerinin değerlendirilmesinde anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 21. Öğrencilerin Anne Çalışma Durumlarına Göre Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği’ne İlişkin t Testi Sonuçları

	Annenin Çalışma Durumu	n	$\bar{X}$	ss.	t	P
<i>Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği Puanı</i>	Evet	82	176,55	22,55	0,422	0,674
	Hayır	415	175,42	19,37		

Annesi çalışan öğrenciler ile çalışmayan öğrenciler arasında yaratıcılık açısından bireyin kendini değerlendirme puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Çocukların gelişiminde annelerin çalışıp çalışmama durumundan daha çok çocuklarıyla birlikte geçirdikleri kaliteli zaman ve bu zamanın niteliğinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu durumla ilgili olarak yapılan bir diğer araştırmada ise; Zeytun (2010) tarafından okul öncesi eğitimi alan öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeyleri ile problem çözme düzeyleri arasındaki ilişki “Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirmesi Ölçeği”ni kullanarak incelenmiş; anne meslekleri değişkenine göre değerler incelendiğinde en yüksek yaratıcılık düzeyi algısına annesi memur olan öğretmen adaylarının sahip olduğu, en düşük yaratıcılık düzeyi algısına ise annesi ev hanımı olan öğretmen adaylarının sahip olduğu görülmüş ancak; bu durumun öğrencilerin yaratıcılık açısından kendilerini

değerlendirmeleri üzerinde anlamlı fark yaratmadığı saptanmıştır. Bu durum, araştırmadan elde edilen bulguları destekler niteliktedir.

Tablo 22. Öğrencilerin Baba Çalışma Durumlarına Göre Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği'ne İlişkin t Testi Sonuçları

	Babanın Çalışma Durumu	n	$\bar{X}$	ss.	t	P
<i>Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği Puanı</i>	Evet	399	175,68	19,71	0,236	0,813
	Hayır	98	175,14	20,81		

Babası çalışan öğrenciler ile çalışmayan öğrenciler arasında yaratıcılık açısından bireyin kendini değerlendirme ölçeği puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Bu durumla ilgili olarak; Zeytun (2010)' un araştırmasında, baba meslekleri değişkenine göre değerler incelendiğinde en yüksek yaratıcılık düzeyi algısına babası işçi olan öğretmen adaylarının sahip olduğu, en düşük yaratıcılık düzeyi algısına ise babası memur olan öğretmen adaylarının sahip olduğu görülürken, bu durumun öğrencilerin yaratıcılık açısından kendilerini değerlendirmeleri üzerinde anlamlı fark yaratmadığı saptanmıştır. Bu durum araştırmadan elde edilen bulguyu destekler niteliktedir.

Tablo 23. Öğrencilerin Okul Öncesi Eğitim Alma Durumlarına Göre Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği'ne İlişkin t Testi Sonuçları

	Okul Öncesi Eğitim Alma Durumu	n	$\bar{X}$	ss.	t	P
<i>Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği Puanı</i>	Evet	120	176,71	20,48	0,553	0,580
	Hayır	377	175,58	18,93		

Okul öncesi eğitim alan öğrenciler ile almayan öğrenciler arasında puanlar açısından anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Araştırma öncesi okul öncesi eğitimi alan öğrenciler ile almayan öğrenciler arasında okul öncesi eğitimi alan öğrenciler lehine anlamlı farklılık olması beklenmesine karşın, araştırma sonucunda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Yine de ortalamalara bakıldığında, okul öncesi eğitim almış öğrencilerin, almayanlara göre kendilerini daha yaratıcı bireyler olarak gördükleri düşünülebilir.

Tablo 24. Torrance Yaratıcı Düşünce Testi ile Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği İlişki Analizi (Korelasyon) Sonuçları

		Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği Puanı
<i>Akıcılık</i>	r	-0,006
	p	0,893
<i>Orijinallik</i>	r	-0,042
	p	0,352
<i>Başlıkların Soyutluluğu</i>	r	-0,062
	p	0,171
<i>Zenginleştirme</i>	r	-0,004
	p	0,932
<i>Erken Kapamaya Direnç</i>	r	-0,053
	p	0,237
<i>Yaratıcı Kuvvetler Listesi</i>	r	-0,063
	p	0,167

Öğrencilerin akıcılık, orijinallik, başlıkların soyutluğu, zenginleştirme, erken kapamaya direnç ve yaratıcı kuvvetler listesi puanları ile yaratıcılık açısından bireyin kendini değerlendirme ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Yaratıcılık açısından bireyin kendini değerlendirme ölçeği ile Torrance Yaratıcı Düşünce Testi puanları arasında ilişki bulunamamasının temel sebebinin, öğrencilerin geçmiş eğitim ve donanımlarından kaynaklı olarak yaratıcılıklarını doğru ifade edememesi ve algılayamaması olduğu düşünülmektedir.

4.1. Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlara bağlı olarak yapılan önerilere yer verilmiştir.

4.1.1. Sonuçlar

Ordu Üniversitesi Fatsa Meslek Yüksekokulu ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi Samsun Meslek Yüksekokulu ocuk Gelişimi ve Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programlarına devam eden 1. ve 2. sınıf öğrencilerinden toplam 497 öğrenciye “ Kişisel Bilgi Formu”, “Torrance Yaratıcı Düşünce Testi şekil A Formu” ve “Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerdendirmesi leği” uygulanarak elde edilen sonuçlar aşağıda yer almaktadır:

1. Araştırmaya katılan ocuk gelişimi programı öğrencileri ile muhasebe programı öğrencileri arasında Torrance Yaratıcı Düşünce Testi (TYDT) alt boyutları puan ortalamaları arasında ocuk gelişimi programı öğrencileri lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanırken (orijinallik: $t=5,694$, $p<0,05$; başlıkların soyutluluğu: $t=7,329$, $p<0,05$; zenginleştirme: $t=3,037$, $p<0,05$; erken kapamaya direnç: $t=7,135$, $p<0,05$; yaratıcı kuvvetler listesi: $t=7,365$, $p<0,05$), akıcılık alt boyutunda programlar arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır ($t=1,260$, $p>0,05$) (Tablo 2).
2. Araştırmaya katılan farklı sınıftaki ocuk gelişimi programı öğrencileri arasında TYDT orijinallik puanı ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmazken ($p>0,05$), diğer tüm alt boyutlarda, puanlar açısından istatistiksel olarak anlamlı farka ($p<0,05$) rastlanmıştır (Tablo 3).
3. (Tablo 4) Araştırmaya katılan farklı sınıftaki muhasebe programı öğrencileri arasında TYDT orijinallik puanı ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmazken ($p>0,05$), diğer tüm alt boyutlarda, puanlar açısından istatistiksel olarak anlamlı farka rastlanmıştır ($p<0,05$).
4. Farklı sınıftaki öğrenciler arasında akıcılık puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmazken ($p>0,05$), diğer tüm alt boyutlarda, puanlar açısından istatistiksel olarak anlamlı farka ($p<0,05$) rastlanmıştır (Tablo 5).
5. (Tablo 6) ğrencilerin kardeş sayıları TYDT puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı fark göstermemiştir ($p>0,05$).
6. Kardeşler içerisindeki sırası farklı öğrenciler arasında puanlar açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$) (Tablo 7).
7. Anne eğitim durumu farklı öğrenciler arasında akıcılık ve yaratıcı kuvvetler listesi puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptanırken ($p<0,05$), orijinallik, başlıkların soyutluluğu, zenginleştirme ve erken kapamaya direnç puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 8).

8. (Tablo 9) Baba eğitim durumu farklı öğrenciler arasında TYDT puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).
9. Annesi çalışan öğrenciler ile çalışmayan öğrenciler arasında TYDT puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$) (Tablo 10).
10. Babası çalışan öğrenciler ile çalışmayan öğrenciler arasında TYDT yaratıcı kuvvetler listesi puan ortalaması açısından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanırken ($t=-2,356$, $p<0,05$), TYDT akıcılık, orijinallik, başlıkların soyutluluğu, zenginleştirme, erken kapamaya direnç puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılar saptanmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 11).
11. (Tablo 12) Okul öncesi eğitimi alan öğrenciler ile almayan öğrenciler arasında TYDT puan ortalamaları açısından anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).
12. Araştırmaya katılan farklı programdaki öğrenciler arasında yaratıcılık açısından bireyin kendini değerlendirme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$) (Tablo 13).
13. Araştırmaya katılan farklı sınıftaki çocuk gelişimi programı öğrencileri arasında yaratıcılık açısından bireyin kendini değerlendirme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$) (Tablo 14).
14. (Tablo 15) Araştırmaya katılan farklı sınıftaki muhasebe programı öğrencileri arasında yaratıcılık açısından bireyin kendini değerlendirme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).
15. Farklı sınıftaki öğrenciler arasında yaratıcılık açısından bireyin kendini değerlendirme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$) (Tablo 16).
16. (Tablo 17) Kardeş sayısı farklı öğrenciler arasında yaratıcılık açısından bireyin kendini değerlendirme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).
17. Kardeşler içerisindeki sırası farklı öğrenciler arasında yaratıcılık açısından bireyin kendini değerlendirme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$) (Tablo 18).
18. Anne eğitim durumu farklı öğrenciler arasında yaratıcılık açısından kendini değerlendirme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$) (Tablo 19).

19. (Tablo 20) Baba eğitim durumu farklı öğrenciler arasında yaratıcılık açısından bireyin kendini değerlendirme puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).
20. Annesi çalışan öğrenciler ile çalışmayan öğrenciler arasında yaratıcılık açısından bireyin kendini değerlendirme puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$) (Tablo 21).
21. Babası çalışan öğrenciler ile çalışmayan öğrenciler arasında yaratıcılık açısından bireyin kendini değerlendirme ölçeği puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$) (Tablo 22).
22. (Tablo 23) Okul öncesi eğitim alan öğrenciler ile almayan öğrenciler arasında yaratıcılık açısından bireyin kendini değerlendirme ölçeği puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).
23. Öğrencilerin TYDT puanları ile yaratıcılık açısından bireyin kendini değerlendirme ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamaktadır (Tablo 24).

Sonuç olarak; araştırmada, meslek yüksekokulu öğrencilerinin Torrance Yaratıcı Düşünme Testi puan ortalamalarında; kardeş sayısına, doğum sırasına, babanın eğitim durumuna, annenin çalışma durumuna ve okul öncesi eğitim alma durumuna göre anlamlı bir fark bulunmazken, çocuk gelişimi programı öğrencilerinin muhasebe öğrencilerine göre yaratıcılık testinin alt boyutlarından orijinallik, başlıkların soyutluluğu, zenginleştirme, erken kapanmaya direnç ve yaratıcı kuvvetler listesi puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Farklı sınıftaki öğrenciler arasında yaratıcılık testinin akıcılık alt boyutu dışındaki tüm alt boyutlarda anlamlı farka rastlanmıştır. Anne eğitim durumu farklı öğrenciler arasında akıcılık puanı ve yaratıcı kuvvetler listesi puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilirken, öğrencilerin baba çalışma durumuna göre yaratıcılık düzeyleri incelendiğinde, babası çalışmayan öğrenciler lehine yaratıcı kuvvetler listesi puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir. Meslek yüksekokulu öğrencilerinin, “Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği” puan ortalamalarına göre; program, sınıf düzeyi, kardeş sayısı, doğum sırası, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, annenin çalışma durumu, babanın çalışma durumu ve okul öncesi eğitim alma durumlarına göre anlamlı fark bulunmamıştır. Meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaratıcılık düzeyleri ve kendi yaratıcılık algı düzeyleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Aşağıda, araştırmanın sonuçları doğrultusunda önerilere yer verilmiştir.

4.1.2. Öneriler

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar çerçevesinde aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

Toplumları ileri seviyeye taşıyacak olan bireylerin araştırmaya ve buluşa yatkın bireyler olduğu bilinmeli ve bu doğrultuda eğitim sistemlerinin en önemli görevinin bu özelliklere sahip bireyler yetiştirmek olduğu düşünülerek eğitimde bireylerin bu özelliklerini geliştirecek birtakım yeniliklere gidilmelidir. Buradan hareketle; meslek yüksekokullarında, öğrencilere yaratıcılıklarını keşfetmeleri ve geliştirmeleri için fırsat veren seçmeli veya zorunlu derslere ve etkinliklere tüm programlarda yer verilmesinin öğrencilerin yaratıcılıklarına katkı yapabileceği düşünülebilir. Ayrıca, öğrencilerin yaratıcılık düzeylerini geliştiren derslere ve etkinliklere eğitim süreci içerisinde sadece belli dönemlerde değil, sürecin tamamını kapsayacak şekilde yer verilmelidir.

Yaratıcılığın gelişiminde aile en etkili öğelerden biridir. Ailelerin çocuklarının yaratıcılıklarını destekleyebilmeleri için aile eğitimlerinin yapılması önerilebilir, bu kapsamda; ebeveynler, çocuklarıyla kaliteli zaman geçirme konusunda bilinçlendirilebilir. Ailelerle ve özellikle eğitim seviyesi düşük olan annelerle çocuklarının evde yaratıcılıklarını nasıl destekleyeceklerine ilişkin uygulamalı ve teorik bilgilendirme programları düzenlenip, çalışılabilir.

Bu araştırmada, veri toplama araçları sadece meslek yüksekokullarının çalışmada belirtilen programlarında öğrenim görmekte olan öğrencilerine uygulanmıştır. Benzer bir çalışma farklı birim ve programlarda gerçekleştirilerek sonuçlar karşılaştırılabilir. Ya da aynı üniversitelerin farklı birimleri örnekleme alınarak gerçekleştirilebilir.

Öğrencilerin, yaratıcılık düzeylerini inceleyen daha geniş öğrenci katılımının sağlandığı yeni çalışmalar yapılabilir. Bunun yanında, yaratıcılık düzeyinin farklı değişkenlerle de ilişkisini inceleyen araştırmaların yapılmasının, konu ile ilgili daha fazla ve geniş çaplı bilgi edinilmesi açısından yararlı olacağı düşünülmektedir.

Meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerinin belirlenmesinin yanında; yaratıcılık düzeylerinin nasıl geliştirileceği ve desteklenmesi için eğitim-öğretim ortamlarının ve etkinliklerin nasıl düzenlenmesi gerektiği gibi konularda da araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

Adıgüzel, Ö. (2004). Yaratıcılık kuramları. Ali Öztürk, (Ed.), Çocukta yaratıcılık ve drama içinde (s.16-23). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Akçum, E. (2005). *5-6 Yaş Çocuklarının Yaratıcılık Ve Öğrenime Hazır Oluş Düzeylerine Okulöncesi Eğitimin Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Aktamış, H. & Ergin, Ö. (2006). Fen Eğitimi ve Yaratıcılık. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 20,77-83.

Akıllı N. (2012). *İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ve Yaratıcılık Düzeylerinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

Aral, N. (1992). *Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Ortaokul Son Sınıfa Devam Eden Öğrencilerin Yaratıcılıkları İle İlgili Alanlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Aral, N. (1999). Sanat Eğitimi-Yaratıcılık Etkileşimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 15-17.

Argun, Y. (2004). *Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık ve Eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Arslan, A. (2013). *Modellemeye Dayalı Fen Öğretiminin İlköğretim Öğrencilerinin Anlama, Hatırda Tutma, Yaratıcılık Düzeyleri İle Zihinsel Modelleri Üzerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.

Artut, K. (2004). *OkulÖncesinde Resim Eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Aslan, A. E. (2001). Kavram Boyutunda Yaratıcılık. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*, 16(2), 15-22.

Aslan, A. E. & Puccio, G. (2006). Developing and Testing A Turkish Version of Torrance's Tests of Creative Thinking: A Study of Adults. *Journal of Creative Behavior*, 40(3), 163-178.

Aslan, A.E. (2009). *Torrance Yaratıcı Düşünce Testleri (A-B Formu) Tanıtım Kılavuzu*.

Aslan, N. & Cansever, B. A. (2009). Eğitimde Yaratıcılığın Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutumları. *TUBAV Bilim Dergisi*, 2(3), 333-340.

Aydın, M. (2009). *Sorun Çözme Becerisi İle Yaratıcılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Aynal, Ş. Ö. (2014). Eğitimde yaratıcılık. Elif Çelebi Öncü, (Ed.), *Erken çocukluk döneminde yaratıcılık ve geliştirilmesi* içinde (s.97-121). Ankara: Pegem Akademi.

Baer, M., Oldham, G. R., Hollingshead, A. B., & Jacobsohn, G. C. (2005). Resivisiting the Birth Order-Creativity Connection: The Role of Sibling Constellation. *Creativity Research Journal*, 17(1), 67-77

- Beaty, J.J. (2002). *Observing Development of the Young Child*. USA: Merrill Prentice Hall.
- Birren, J. E. & Schaie, K. W. (2001). *Handbook of the Psychology of Aging*. USA: Academic Press Published.
- Ceylan, E. (2008). *Okulöncesi Eğitime Devam Eden 5–6 Yaş Çocuklarının Bilişsel Tempoya Göre Yaratıcılık Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Chien, C. & Hui, A.N.N. (2010). Creativity in early childhood education: Teacher's perception in three Chinese societies. *Thinking Skills and Creativity*, 5(2), 49-60.
- Csikszentmihalyi, M. (2002). *Creativity: flow and the psychology of discovery and invention*. New York: NY: Harper Perennial.
- Çakmak, A. (2005). *Anasınıfına Devam Eden Altı Yaşındaki Köy Ve Kent Çocuklarının Yaratıcılıklarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çakmak, A. (2010). Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinin Yaratıcılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar e-dergisi*, ISSN 1304-2823.
- Çetingöz, D. (2002). *Okulöncesi Eğitimi Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişiminin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Çıngı, H. (1990). *Örnekleme Kuramı*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi Basımevi.

Darıca, N., Tanju, E., ve İpek, A. (2000). İlkokul Grubu İşitme Engelli Çocukların Yaratıcı Becerilerinin Desteklenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1),169-179.

Davaslıgil, Ü. (2005). Erken çocuklukta üstün zekalı çocuklara uygulanacak farklılaşmış eğitim programı. Müzeyyen Sevinç, (Ed.), *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar* içinde (s.402-412). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Demirel, Ö. (Ed.). (2005). *Eğitimde Yeni Yönelimler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Dobbins, K. (2009). Teacher Creativity Within The Current Education System: A Case Study Of The Perceptions Of Primary Teachers Education. *Education 3-13: International Journal of Primary, Elementary and Early Years Education*, 37(2), 95–104.

Dursun, F. (2008). *Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Akademik Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

Emir, S., Erdoğan, T. & Kuyumcu, A. (2006). Türkçe Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünme Düzeyleri İle Sosyo-Kültürel Özelliklerinin İlişkisi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 73-87.

Erkan, H. (2005). *Altı Yaş Grubu Çocukların Yaratıcılıklarına Drama Ve Rahatlama Çalışmalarının Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Erol, O. & Taş, S. (2012). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Bilgi Ve İletişim Teknolojilerini Kullanma Sıklıkları İle Yaratıcılık Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(4), 82-104.
- Ersoy, E. ve Başer, N. (2009). İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünme Düzeyleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(9), 129-137
- Furnham, A. & Bachtar, V. (2008). Personality and intelligence as predictors of creativity. *Personality and Individual Differences*, 45, 613-61.
- Galenson, D.W. (2010). Understanding Creativity. *Journal of Applied Economics*, 13(2), 351-362.
- Gülel, G. (2006). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Pamukkale Üniversitesi Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Gürgeç, L. (2008). *10-12 Yaş Arası Kulüp Tenis Sporcuları İle Aynı Yaşta Spor Eğitimi Almamış Çocukların Kendi Yaratıcılıklarını Algılayışlarının Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Hermann, N. (1988). *The Creative Brain*. New York: Lake Lure.
- Hu, W. & Adey, P. (2002). A scientific creativity test for secondary school students. *International Journal of Science Education*, 24(4), 389-403.
- Kara, A. (2007). *Okul Öncesi Dönemde 5-6 Yaş Grubu Çocukların Yaratıcılık Düzeylerini Etkileyen Faktörlere İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Karakuş, M. (2000). *Alt Sosyo-Ekonomik Düzeydeki İlköğretim İkinci Sınıf Öğrencilerinin Yaratıcılık Düzeylerinin Yaratıcı Sorun Çözme Programının Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Konak, A. (2008). *İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Sanatsal Yaratıcılık Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Kurnaz, A. (2011). *İlköğretim Öğretmenlerinin Yaratıcılık Düzeyleri Ve Demokratik Tutumları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Kurtzberg, T. R. (2005). Feeling Creative, Being Creative: An Empirical Study of Diversity and Creativity in Teams. *Creativity Research Journal*, 17(1), 51-65.
- May, R. (1998). *Yaratma Cesareti* (A. Oysal, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Mevzuat Bilgi Sistemi (2002). *Mesleki Ve Teknik Eğitim Bölgesi İçindeki Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İşyerlerindeki Eğitim, Uygulama Ve Stajlarına İlişkin Esas Ve Usuller Hakkında Yönetmelik*. 16 Ekim 2014 tarihinde <http://www.mevzuat.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Mishra, S. (2014). Creative Thinking of High School Students in Relation to Their Emotional Intelligence. *Journal of Psychology and Behavioral Science*, 2(2), 197-204.

Murdock, M. C. (2003). The Effects of Teaching Programmes Intended to Stimulate Creativity: A Disciplinary View. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 47 (3), 339-357.

Özben, S. & Argun, Y. (2005). Buca Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Yaratıcılık Boyutları Puanlarının Karşılaştırılması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 16-23.

Özdamar, K. (1997). *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi 1*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.

Özmen, A. (1999). Örneklem. Ali Atıf Bir (Ed.), Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri içinde (s.25-50). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Özyurt, M. (2011). *Özel Okula Devam Eden İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Yaratıcılık Düzeyleri İle Sbs Başarısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Proctor, T. (2005). *Creative Problem Solving for Managers*. Canada: Routledge Published.

Rıza, E. T. (2004). *Yaratıcılığı Geliştirme Teknikleri*. İzmir: Birleşik Matbaa.

Runco, M. A. (2006). *Creativity : Theories and Themes: Research, Development and Practice*. USA: Burlington, MA.

San, İ. (1985). *Sanat ve Eğitim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bil. Yay.

San, İ. & Güler, H. (2004). *Yaratıcı Eğitim ve Çoklu Zekâ Uygulamaları*. Ankara: Artım Yayınları.

Silvia, P. J., Nusbaum, E. C., Berg, C., Martin, C. & O'Connor, A. (2009). Openness to experience, plasticity, and creativity: Exploring lower-order, high-order, and interactive effects. *Journal of Research in Personality*, 43, 1087–1090.

Stenberg, R. J. (2003). *Cognitive Psychology*. Belmont, CA: Thomson/Wadsworth.

Stern, S. & Robinson, A. G. (1998). *Cooperative Creativity*. Berrett Koehler Publisher Inc.

Sungur, N. (1997). *Yaratıcı Düşünce*. İstanbul: Evrim Yayınevi.

Sungur, N. (2001). *Yaratıcı Okul Düşünen Sınıflar*. İstanbul: Evrim Yayınevi.

Şahin, E. (2010). *İlköğretim Öğretmenlerinde Yaratıcılık, Mesleki Tükenmişlik Ve Yaşam Doyumu*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Şahin, F. (2014). Yaratıcılık-Zeka İlişkisi: Yeni Deliller. *İlköğretim Online*, 13(4), 1516-1530.

Şenol, B. (2013). *İlköğretim Okulu Müdürlerinin Yaratıcılık Davranışları Ve Mizah Anlayışları*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Şimşek, A. (Ed.). (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Tanıt, T. (2007). *Eğitim Yöneticilerinin Değer Tercihleri İle Yaratıcılıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Tanju, E. H. (2014). Yaratıcı düşünme kuram ve yaklaşımları. Elif Çelebi Öncü, (Ed.), *Erken çocukluk döneminde yaratıcılık ve geliştirilmesi* içinde (s.17-46). Ankara: Pegem Akademi.
- Tekin, M. (2008). *Orta Öğretimde Öğrenim Gören Öğrencilerden Spor Yapan ve Yapmayanlar Arasındaki Yaratıcılık ve Çoklu Zekâ Alanlarının Araştırılması*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Temiz, N. (2007). Kimim-1? Çoklu Zeka Kuramı Okulda Ve Sınıfta. Ankara: Nobel Yay.
- Temizkalp, G. (2010). *Öğretmen Adaylarının Yaratıcılık Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- Tok, E. & Sevinç, M. (2012). Düşünme Becerileri Eğitiminin Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Becerilerine Etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 164 (37), 204-222.
- Torrance, E. P. (1974). *Torrance Test of Creative Thinking, Verbal Tests Forms A and B (Figural A and B)*. IL: Scholastic Service Inc. Bensenville.
- Tulgay, B. (1997). *Yaratıcı Drama Eğitimi Alan Ve Almayan Ergenlerin Yaratıcılıklarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Turaşlı, N. K. (2014). Yaratıcılıkta temel kavramlar ve yaratıcılığın doğasını anlamak. Elif Çelebi Öncü, (Ed.), *Erken çocukluk döneminde yaratıcılık ve geliştirilmesi* içinde (s.1-15). Ankara: Pegem Akademi.
- Türk Dil Kurumu. (2006). *Türkçe sözlük*. 14 Mayıs 2013 tarihinde http://www.tdk.org.tr/index.php?option=com_gts&view=gts sayfasından erişilmiştir.

Ülgen, G. (1995). *Eğitim Psikolojisi Birey ve Öğrenme*. İstanbul: Bilim Yayınları.

Üstündağ, T. (2002). *Yaratıcılığa Yolculuk*. İstanbul: Pagema Yayıncılık.

Vural, C. T. (2008). *Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yaratıcı Düşünme: Yeni İlköğretim Programı Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Etkinliklerin Yaratıcılığı Geliştirmesi Açısından Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Wang, A. Y. (2012). Exploring the relationship of creative thinking to reading and writing. *Thinking Skills and Creativity*, 7, 38– 47.

Yaman, S. & Yalçın, N. (2004) Fen Bilgisi Öğretiminde Probleme Dayalı Öğrenme Yaklaşımının Yaratıcı Düşünme Becerisine Etkisi. 4, 42-52. 14.12.2012 tarihinde <http://ilkogretim-online.org.tr/vol4say1/v04s01m4.pdf> sayfasından erişilmiştir.

Yavuz, H. S. (1994). *Yaratıcılık*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.

Yenilmez, K. & Yolcu, B. (2007). Öğretmen Davranışlarının Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişimine Katkısı. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 95-105. 16.08.2012 tarihinde <http://yordam.manas.kg/ekitap/pdf/manasdergi/sbd/sbd18/sbd18.htm> sayfasından erişilmiştir.

Yıldırım, B. (2006). *Öğretmenlerin Yaratıcılığa Bakış Açısı Ve Anasınıfı Çocuklarının Yaratıcılık Düzeylerinin Öğretmenin Yaratıcılık Düzeyine Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yıldız, F. Ü. & Şener, T. (2007). *Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık Eğitimi Ve Yaratıcı Etkinliklerde Kullanmak İçin Materyal Hazırlama I-II*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Yılmaz, M. (2007). *Görsel Sanatlar Eğitimde Uygulamalar*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Yılmaz, O. (2006). *İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde “Proje Tabanlı Öğrenme” nin Öğrenenlerin Akademik Başarıları, Yaratıcılıkları Ve Tutumlarına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

Zeytun, S. (2010). *Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaratıcılık Ve Problem Çözme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

EKLER

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu

Aşağıda kişisel bilgilerinize ilişkin on soru bulunmaktadır. Size uygun olan seçeneğe (X) işareti koymanız yeterlidir.

Teşekkürler...

1.Ad-Soyad:.....

2.Doğum Tarihi(Gün/Ay/Yıl):/...../.....

3.Programı ve Sınıfı:

() 1. Sınıf 1. Öğretim () 1. Sınıf 2. Öğretim () 2. Sınıf 1. Öğretim () 2. Sınıf 2. Öğretim

4.Kardeş Sayısı:

() 0 () 1 () 2 () 3 () 4 () Diğer

5.Doğum Sırası:

() 1. () 2. () 3. () 4. () Diğer

6.Anne Eğitim Durumu:

() Okur-yazar değil () İlkokul () Ortaokul () Lise
() Ön Lisans () Lisans () Yüksek Lisans () Doktora

7.Baba Eğitim Durumu:

() Okur-yazar değil () İlkokul () Ortaokul () Lise
() Ön Lisans () Lisans () Yüksek Lisans () Doktora

8.Annenin Çalışma Durumu:

() Evet () Hayır

9.Babanın Çalışma Durumu:

() Evet () Hayır

10.Okul Öncesi Eğitim Durumu:

() Evet () Hayır

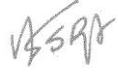
Ek 2. Ölçek Uygulama İzin Yazıları

22 Haziran 2012

Sayın ilgiliye,

Torrance Yaratıcı Düşünce Testleri okulöncesi, ilkokul, lise ve üniversite yaş grupları için Türkçe formu kullanım hakkı sahibi olarak, Torrance Yaratıcı Düşünce Testleri (Şekilsel Form A ve B)'nin Türkçe formunu Sayın Yasemin Bulut'un bilimsel araştırma amaçlı olarak kullanmasına tarafımdan izin verilmiştir.

Gereğini emir ve müsaadelerinize arz ederim.

Prof. Dr. A. Esra Aslan
Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
Rehberlik ve Psikolojik Danışma A.B.D.

Bu belge

Sayın Yasemin Bulut'a

*Torrance Yaratıcı Düşünce Testleri Puanlama eğitim
atölyesine katılarak başarıyla tamamlaması nedeniyle
verilmiştir. 22 Haziran 2012*

Prof. Dr. A. Esra Aslan

Esra Aslan

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
(Öğrenci İşleri Dairesi Başkanlığı)

SAYI: 17311665-302.08.01/4872-24323-
KONU: İzin

04 Kasım 2013
...../...../2013

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İLGİ: a) 03/07/2013 tarih ve 80287700-302.08/4004 sayılı yazınız.
b) Ondokuz Mayıs Üniversitesi Rektörlüğünün, 23/10/2013 tarih ve 5857 sayılı yazısı.
c) Ordu Üniversitesi Fatsa Meslek Yüksekokulu Müdürlüğünün, 22/07/2013 tarih ve 1086 sayılı yazısı.

Enstitünüz Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Yasemin BULUT'un, Yrd. Doç. Dr. Özlem ALKAN ERSOY'un danışmanlığında yürüttüğü "**Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Yaratıcılık Açısından Kendilerini Değerlendirmeleri ile Yaratıcılık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**" konulu yüksek lisans tezi ile ilgili olarak Ordu Üniversitesi ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi bünyesinde uygulama yapma isteğini bildirir ilgi (a) yazınız, adı geçen Üniversite Rektörlüklerine iletilmiş olup, alınan cevabi ilgi (b) ve ilgi (c) yazıların birer örneği ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. İbrahim USLAN
Rektör Yardımcısı

Ek:

- İlgi (b) yazı (1 sayfa)
- İlgi (c) yazı (1 sayfa)

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Sayı : 49933177-044/[117]. 5857
Konu : Anket Uygulama İsteği

23/10/2013

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
ANKARA

İLGİ: 11.07.2013 tarihli ve 17311665-302.14.08/2680-15741 sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazınız ile belirtilen Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Yasemin BULUT'un Yrd.Doç.Dr.Özlem Alkan ERSOY'un danışmanlığında yürüttüğü Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Yaratıcılık Açısından Kendilerini Değerlendirmeleri ile Yaratıcılık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu tezi ile ilgili Üniversitemiz Samsun Meslek Yüksekokulunda anket uygulama isteği Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Prof.Dr.Mahmut AYDIN
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

özenden üniversite

Kurum Adresi : OMÜ Rektörlüğü
İrtibat - : Genel Sekreterlik

Telefon : 0 (362) 312 19 19 – 7014-7015
E-posta :

Faks : 0 (362) 457 60 91
Elektronik Ağ : www.omu.edu.tr

**T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
Fatsa Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü**

Sayı : 17835375-302.14.08- 10-16
Konu : İzin hk.

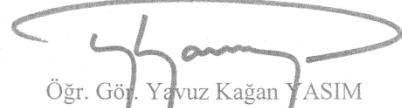
22.07.2013

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığına)**

İlgi: 11.07.2013 tarih ve 17311665-302.14.08/2680-15741 sayılı yazınız.

İlgi yazınız gereği, Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, yüksek lisans öğrencisi Yasemin BULUT'un Yrd. Doç. Dr. Özlem ALKAN ERSOY'un danışmanlığında yürüttüğü **"Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Yaratıcılık Açısından Kendilerini Değerlendirmeleri İle Yaratıcılık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi"** konulu Yüksek Lisans tezi ile ilgili olarak, Yüksekokulumuzda bulunan Muhasebe ve Vergi Uygulamaları ve Çocuk Gelişimi Programı öğrencilerine uygulama yapmasında herhangi bir sakınca görülmemiştir.

Gereğini bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

Öğr. Gör. Yavuz Kağan YASIM
Yüksekokul Müdürü V.

GAZİ GELECEKTİR...